

The Project Gutenberg eBook of Tom Sawyer ilmailija, by Mark Twain

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tom Sawyer ilmailija

Author: Mark Twain

Translator: Tyko Hagman

Release date: November 21, 2014 [EBook #47411]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TOM SAWYER ILMAILIJA ***

Produced by Juha Kiuru

TOM SAWYER ILMAILIJA

(Huckleberry Finn'in jatko)

Kirj.

MARK TWAIN

Suomentanut Tyko Hagman

Otava, Helsinki, 1909.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Luuleeko kukaan ihminen, että Tom Sawyer oli saanut tarpeeksensa kaikista noista seikkailuista?

Minä meinaan kaikista niistä, kun meillä oli joella ja joen varsilla silloin, kun me pelastettiin Jim neekeri ja kun Tommia ammuttiin sääreen. Eikös mitä, niistäkös olis' hän saanut kyllikseen! Ne vain kiihotit häntä lisää. S'oli ainoa seuraus niistä. Katsokaas, kun me kolme tultiin takasin komeudella ja komervenkillä, niin sanoakseni, ja koko kylä otti meitä vastaan oikein tommosella soitukululla ja prameilla puheilla ja jokainen sorkka kumarsi ja huusi ja muutamat olit päissäänkin ilosta ja ihastuksesta, niin sekös teki meistä oikein urhoot ja sankarit, ja s'oli jotakin, jota Tom Sawyer koko elinaikanaan oli toivonut.

Yhden aikaa näytti siltä, kuin olis hän saanut tarpeeksensa. Kaikki häärivät hänen takiansa, ja hän keikkas nokka ilmassa ja pasteeraili pitkin kaupunkia ikäänkuin s'olis ollut hänen omaansa. Muutamat sanoit häntä maailman matkustajaks, ja sekös vasta tekikin hänet ylpeäks ja pöyhkeäks! Nähkääs, hän katsoi minua ja Jimiä ikäänkuin halveksimalla sentähden, että me oltiin reissattu jokea alaspäin lautalla ja tultu takasin höyrylaivassa, mutta Tom oli kulkenut masinassa alas ja ylös. Pojat olit tietysti hirveän kateissaan mulle ja Jimille, mutta valmiit ryömimään rapakossa Tommin edessä.

Niin no, en oikein tiedä; hän olis kukaties ollut hyvinkin tyyväinen, jos ei olis ollut ukko Nat Parsonsia, joka oli postimestari ja peevelin pitkä roikale ja hyväluontonen ja tyhmä; ja pääkin rupes hältä paistamaan, sillä hän oli jo vanha, ja kieli kävi hänen suussaan kuin vanhan harakan. Kolme kymmentä vuotta umpeensa oli hän ollut ainoana miehenä koko kylässä, joll' oli ollut mainetta — minä meinaan matkustajan mainetta — ja tietysti hän oli kauhean ylpeä siitä, ja olipa laskettu, että ukko noina kolmena kymmenenä vuotena oli pakissut matkastaan toista miljoonaa kertaa ja joka kerta ollut ihastunut reissuun; ja ykskaks tulee siinä lennähtäen poika nulikka tuskin viidentoista vuoden iällä, joka panee kaikki ihmiset ihmettelemään ja töllistelemään häntä *hänen* retkistään. Sehän tietysti pani ukko paralle mahan puserruksia. Se oikein iletti häntä kuulla Tomin pakinoivan ja ihmisten sanovan: "Herranen aika!" "Teitkö sen?" "No, eipä nyt hullumpaa!" ja tolla viisin. Mutta hän ei saattanut luikua siitä pois, oli aivan kuin kärpänen, jonka takajalat on tarttunut siirappiin. Ja aina kun Tom tuli johonkin välipaikkaan jutuisaan, tahtoi tuo vanha koni parka pistää sekaan jotakin *hänen* reissuistaan ja pitää pitkiä puheita niistä; mutta n'olit ikäloppuja eikä kukaan niistä piitannut, ja s'oli surullista kyllä. Ja sitten Tom alkoi taas kuten toisesta päästä ja ukko vuoroonsa taas toisesta — ja niin pois päin koko tunnin ajan ja enemmänkin, ja kumpikin koki saada toisen hikoilemaan hiiteen.

Katsokaas, Parsonsin laita oli tällä viisin. Kun hän ensinnä tuli postimestariks ja oli tuore ammatissaan, niin tuleepi kirje postissa jollekin, jota hän ei tuntenut; ei ollut yhtään semmosta elävää koko kylässä. No, hän ei tietänyt mitä hän tekis, ja kirje oli siellä venymässä viikkokausia postipöntössä, ja lopuks rupes kylmä hiki valumaan pitkin hänen selkäpiitänsä. Siitä — nimittäin kirjeestä — ei ollut maksettu postirahaa, ja sekös toi hänelle uutta huolta. Ei ollut mitään kuria noiden kymmenen centin kiristämiseen, ja hän pelkäs että Hallitus vaatis hänet tilille niistä ja kenties antais hänelle potkun, kun saisit tietää ettei hän ollutkaan karhunut rahoja. No, viimein hän ei voinut kestää sit' enään. Hän ei saanut unta öisin, hän ei voinut syödä, hän laihtui ohueks kuin aidan seiväs, ja kuitenkin hän ei kysynyt keltäkään neuvoa, sillä saattaishan se ihminen, jolta hän kysyis neuvoa, käydä hältä salaa kantelemaan Hallitukselle tuosta kirjeestä. Hän oli kätkenyt sen lattian alle, mutta ei sekään konsti auttanut, sillä jos hän sattui näkemään jonkun ihmisen seisovan juur sillä paikalla, niin heti kävi kylmät väritykset pitkin hänen selkänahkaansa ja hän tuli kovaan epäluuloon, ja hän istui koko ilta-yön valveilla, kunnes oli hiiren hiljaa koko kylässä, ja sitten hän hiipi sinne takasin kuin kissa ja otti kirjeen ja kätki sen toiseen paikkaan. Senpä tähden ihmiset rupesit välttelemään häntä ja puistamaan päitänsä ja kuiskimaan keskenänsä, sillä hän näytti semmoselta ja olla oletteli niin, että he luulit hänen tehneen murhan tai jotain muuta kujetta — ja jos hän olis ollut muualta kotosin, niin olisit he "lynssaneet" [tappaneet rahvaanraivossa. Suoment.] hänet. Niin no, kuten jo sanoin, hän ei voinut kestää sit' enään. Hän päätti siis suoraa päätä lähteä Washingtoniin ja mennä Yhdysvaltain presidentin luo ja kertoa juurta jaksain koko asiansa hänelle eikä pistää rahtuakaan hampaan koloon ja sitten ottaa framille tuon kirjeen ja mätätä sen pöydälle koko Hallituksen silmäin eessä ja sanoa: "Tuoss' on se — tehkää nyt mulle mitä tahotte; vaikka — taivas sen todistakoon! — minä olen viaton mies enkä ansaitse lain julmaa ankaruutta, ja minä jätän jälkeeni perheen, joka saa kuolla nälkään eikä kuitenkaan ole ollut missään tekemisissä tämän asian kanssa, ja se on totta ja minä vannon sen."

Ja niin hän teki. Hän matkusti pikkusen matkaa höyrylaivassa, pikkusen kyydillä, mutta koko loppumatkan hevosen selässä, ja kaikkiaan meni hältä kolme viikkoa ennenkun viimein tuli Washingtoniin. Hän näki pitkät maisemat maailmaa ja koko joukon kyliä ja kauppaloita ja neljä suurta kaupunkia. Hän viipyi retkellään lähes kahdeksan viikkoa, ja koko kylässä ei ollut hänen palattuaan yhtään niin ylpeää miestä kuin hän. Hänen matkansa teki hänestä mainion miehen seudussa, kerrassaan kuuluisan; ja ihmisiä tuli kymmenen penikulman päästä, jopa aina Illinoisin laaksosta asti, häntä katsomaan — ja siinä he seisoa tuijottivat, ja hän pakisi. Ette koskaan ole moista nähnyt.

No, oli nyt mahdotonta päättää, kumpiko heistä oli mahtavin matkustajana; toiset pitivät Natin puolta, toiset Tomin. Jokainen tunnusti tinkimättä että Nat oli nähnyt enemmän pituuden eli, kuten sanovat, *lonkituutin*, mutta heidän täytyi myöntää että, jos kohta Tom olikin kehnompina lonkituutissa,

hän sitävastoin oli voitolla leveyden kannalta katsoen eli *latituutissa* ja ilmanalassa. Kumpikin piti puoltansa, sanon mä, ja molemmat huusit ja hoilasit niistä hirvittävästä vaaroista, joita olit kestäneet retkillään, ja koittivat viedä toinen toiseltaan voiton *sillä* viisin. Pyssynluotin arpi Tomin sääressä oli paha tikku Natin silmässä, vaikka hän pani parastaan puskea siihen; hän ei vienyt voittoa Tomista, sillä Tom ei istunut rauhassa, vaan hyppäs alinomaa ylös ja liikata nilkutti säärellään sill'aikaa kun Nat juttus seikkailustaan, joka häll' oli ollut eräänä päivänä Washingtonissa; sillä Tom ei herennyt ontumasta, vaikka hänen säärensä oli jo aivan terve, vaan harjotti sitä kotonaan iltasin ja ontui yhtä hyvin kuin olis ammuttu sääreen vastikään.

Natin seikkailu oli tällä viisin — ja minä takaan että hän osas sen kertoa. Hän voi oikein saada ihomme karsimaan ja panna meidät kalpenemaan ja pidättämään henkeämme, kun hän kertoi siitä, ja joskus kävi vaimoväki ja tytöt niin pehmeiks polvista, ettei pystyneet seisomaan. No noin s'oli, ainakin minkä minä muistan:

Hän tuli täyttä laukkaa Washingtoniin ja pani hevosensa johonkin talliin ja lähti pötkimään presidentin taloon tuo kirje taskussa, ja siellä he sanoit presidentin olevan kapitoolissa ja koht'siltään lähtevän Filadelfiaan — niin ettei häll' ollut minuutiakaan hukattavaa, jos tahtoi saada tavata presidenttiä. Nat oli kaatua kumoon — hän säikähtyi niin. Hevosen oli hän pannut talliin eikä tietänyt mitä tekis. Silloin tulee siinä eräs neekeri ajaen vanhaa ränstynyttä vuokravaunua, ja heti saapi postimestari pistoksen päähänsä. Hän sänttää framille ja huutaa:

"Puoli dollaria, jos ajat minut kapitooliin puolessa tunnissa, ja neljäsosa dollaria kaupan päälle, jos teet sen kahessa kymmenessä minuutissa."

"No hei, kyllä!" sanoo neekeri. Nat hän kömpi vaunuun ja paiskas kiinni vaunun oven, ja pois he ajaa karahuttivat, ja s'oli turkkasen epätasainen ja rosoinen katu, täynnään tukkia ja kiviä ja kuoppia ja mukuroita, niin että s'oli vallan kauheaa, kun siinä kolistiin ja kalistiin. Nat pisti kätensä vaunun nuoriin ja ripusti itsensä kiinni niistä kuin olis kuolema tarjona ollut, mutt' yhtäkkiä vaunu kolahtikin isoon kiveen ja lensi ilmaan, ja pohja puhkes pois, ja kun tultiin alas, olit Natin jalat maassa, ja hän näki olevansa hirvittävässä vaarassa, ellei hän jaksanut juosta tasan vaunun kanssa. Hän oli pelästynyt aivan järjiltään, mutta hän pani kaikki voimansa liikkeelle ja piti lujasti kiinni nuorista, ja säärensä lentää lipsottivat kuin harakkamyly. Hän kirkas ja huuteli ajajalle: "Seis! Seis!" ja sitä samaa teki väkijoukko kadulla, sillä he näkivät hänen säärensä kehräävän kuomin alla ja hänen päänsä ja hartiansa roikkuvan ikkunain sisäpuolella ja ymmärsit kyllä missä hiton hädässä hän oli; mutta mitä enemmän he huusit, sitä enemmän neekeri rusikoi hevosia ja huusi kuin hullu: "Äläkää peläkkö, kyllä myö tullaan perille oikeaan aikaan, ei mittään hättää." Sillä, katsokaas, hän luuli heidän kaikkein jouduttavan häntä, eikä hän voinut kuulla mitään vaunun roiskeelta ja melulta. Ja niin he ajaa hurrautit, ja sitä oli oikein hirvittävä ihmisten katsella, ja kun he viimein tulit perille kapitooliin, niin oli se reissu niin sukkela, ettei koskaan semmosta tehty, ja niin sanoitkin kaikki ihmiset. Hevoset paiskasit heti pitkälleen ja Natkin kaatui kumoon, niin hän oli lopussa, ja kun he hinasit hänen ulos, ei koko miehestä ollut muuta jällellä kuin riepua ja romua ja paljaat jalat; mutta perille hän tuli, kun tulikin, ja tapas presidentin ja antoi hänelle kirjeen, ja kaikki tyyni oli "mykke praa" kuin suola voissa, ja presidentti antoi hänelle kaikki anteeks heti paikalla, ja Nat antoi neekerille kaks neljäsosaa dollaria yhden sijasta, sillä hän tajusi että, jollei hällä olis ollut vuokravaunua, niin ei hän olis tullut perille ajoissa, ei likimainkaan.

Se *oli*, kun olikin, mainion muhkea seikkailu, ja Tom Sawyer sai säilyttää kuulunhaavaa sääressään mukamas hyvinkin tuoreena, voidakseen pitää puoliaan postimestaria vastaan.

No, hyvä, vähitellen rupes Tomin kunnia vähä laihtumaan, sillä ihmiset saivat toisia asioita jutellakseen — ensin tuli kilpa-ajot ja sitten tuli muhkea tulipalo ja sitten tuli sirkkus ja sitten tuli suuri neekeri-avisiooni, ja sitten tuli auringon pimennys ja sitä kummitusta seurasi jonossa koko joukko herännäisten kokouksia, ja kaiken tuon ohessa ei ollut puhettakaan enään Tomista, tuskin häneen kukaan katsahtikaan, ja ette ikinä ole nähnyt ihmistä niin alakuloisena ja nyrpeänä ja hirteen menemässä. Hän kävi päivä päivältä vihan vimmaisemmaks, ja minun kysyessäni hältä, *miksikä* hän oli moisessa tilassa, sanoi hän että hänen sydämensä oli revetä, kun hän aatteli miten aika kului kulumistaan ja miten hän vanheni vanhenemistaan eikä mitään sotaa puhennut ihmisten välillä eikä mitään sopivaa tilaa ollut hänelle luodaksensa nimeä itselleen tässä maailmassa, ei ainakaan hänen nähdäksensä mukamas. No, no, sillä viisin tuumaavat aina pojat, mutta ens kertaa kuulin minä jonkun puhuvan suunsa puhtaaks sinneppäin.

Nyt rupes hän tuumaamaan jotakin matkaa, jolla tulis mainioks mukamas, ja pian hän sen keksikin ja sanoi ottavansa minut ja Jimin mukaan. Tom Sawyer oli näättekös aina hyvin hyväntahtoinen ja antelias ja jalo tässä kohen. Löytyyhän paljon poikia, jotka on olevinaan hyvin hyviä ja ystävällisiä, kun sinulla on tarjottavana jotakin hyvää, mutta kun sattuvat itse saamaan jotakin hyvää — syötävää taikka muuta —, silloin he ei sano halkaistua sanaa sulle, vaan kaappii kaikki tyyni itselleen. Se ei ollut koskaan Tom Sawyer'in tapana — sen mä sanon hänen kunniaks. Löytyyhän paljon poikia, jotka

suorastaan ryömivät jaloissas, kun sulla sattuu olemaan omena, ja mankuvat, kun mankuvatkin, sen ydintä; mutta kun *heillä* on omena ja sinä pyydät heiltä ydintä ja muistutat heille, kuinka sinä kerran annoit heille ytimen, silloin menee heidän kuononsa kureilleen — ja he kiittävät sinua kuolinpäivään asti, mutta mitään ydintä *ei* vain löydy heidän omenastaan mukamas. Mutta minä olen huomannut että he aina saavat palkkansa; teill' ei ole muuta tekemistä kuin oottaa vain. Jake Hooker teki aina sillä viisin, ja tuskin meni kahta vuotta ennenkun poika pahus hukkuu.

No, me mentiin metsään, ja Tom sanoi meille mitä s'oli. S'oli ristiretki.

"Mitä mokomaa s'on, ristiretki?" sanoin minä.

Hän näytti halveksivalta kuten ainakin häpeissään jotakin sielua, ja hän sanoi:

"Huck Finn, ethän sä tahdo väittää, ettet tietäis mitä ristiretki on?"

"Ee-ei, sitä en tie. Enkä siitä välitäkkään. Olen elänyt tähän päivään asti ja voinut paksusti myös. Mutta heti kun sinä sanot sen mulle, niin tien mä sen, ja siinä on kylleks. Minä en ymmärrä mitä hyötyä siitä olis, että min' ottaisin selkoa kaikellisista asioista ja vaivaisin päätäni niillä, kun minä en koskaan niitä tarvitse. Niin kuin tuo Lance Williams, joka oppi puhumaan Choctaw-indiaanien kieltä eikä koskaan nähnyt ainoatakaan semmosta, ennenkun tuli yks, joka kaivoi hänelle haudan. No, mitä mukamas nyt on ristiretki? Mutta yhen asian sanon mä sulle ennenkun alat: jos se on jotain patenttia, niin ei siin' oo mitään rahaa. Bill Thompson hän — —"

"Patenttia!" sanoi hän. "Enpä koskaan ole nähnyt mokomaa tyhmiliiniä. Ristiretki, sehän on tavallaan sotaa."

Luulin hänet vähä löyhäks päästään. Mutta mitäs vielä, hän puhui täyttä totta ja jatkoi ilman mitäkään:

"Ristiretkihän on sotaa, jota käydään Luvatussa maassa ja sen viemiseksi pakanoilta jälleen."

"Missä luvatussa maassa?"

"Hä? Luvatussa maassa — eihän niit' ole kuin yks."

"Mitä *meidän* siihen tulee?"

"Hä? Etkö sä ymmärrä? Luvattu maa on pakanain käsissä, ja meidän asia on ottaa se heiltä pois."

"Mutta mistä tulee sitten, että m'ollaan annettu maa pakanain käsiin?"

"Me ei ole sitä annettu heidän käsiinsä? Heillä on aina ollut se."

"Niin no, mutta silloinhan se on heidän, Tom, eikös niin?"

"Niin kai. Kuka on väittänyt sitä vastaan?" Minä mietiskelin asiaa, mutta en saanut tolkkua siitä, vaikka mikä olis ollut. Sikspä sanoin:

"Se ei mene mun päähäni, Tom Sawyer. Jos mulla olis tavallinen talonpojan maa, ja se olis mun omani, ja joku tahtos sen, olisko se silloin oikein häneltä — —"

"No, voi taivas! mikä pöllöpää sin' oot, Huck Finn. Se ei ole mikään tavallinen talonpojan maa — s'on jotakin aivan toista. Katsos, s'on tällä viisin. Maa, koko Luvattu maa, on heidän omaansa, — paljas maa, mutt'ei muuta; mutta s'oli meidän kansamme, meidän Juutalaiset ja meidän kristityt, jotka teit sen pyhäks, niin että heillä ei oo mitään tekemistä siellä; he tekevät sen epäpyhäks. S'on meille häpeää, ja meidän ei pitäis sitä kärsiä päivääkään enää. Meidän pitäis marssia heidän päällensä ja ottaa se heiltä pois."

"Mutta tuopa on mulle mitä sekavinta sotkua, mitä koskaan oon kuullut. Jos mulla nyt olis tavallinen talonpojan maa omana ja viljeltävänä, ja joku vieras ihminen — —"

"Enkö ma sulle sanonut, ett'ei tässä oo kysymys mistään talonpojan maasta ja sen viljelyksestä. Maan viljelys on ammattia, jotakin moukkamaista, alhaista ja maallista, siinä kaikki — mutta tää on jotakin korkeaa, suurta ja henkistä, se on sanalla sanoen jotakin uskonnollista, ja sehän on toki toista se."

"Uskonnollista? Onko se mukamas uskonnollista, kun mennään ja riistetään maa pois ihmisiltä, joiden omaa se on?"

"Ompa kyllä! Aina on arveltu niin."

Jim hän puisti päätään ja sanoi:

"Kuulkaahan, Tommi herra, minä luulen tässä olevan erehdyksen — niin erehdykseni — on. Minä olen itsekokovainen ja minä tunnen koko joukon uskovaisten ihmisiä, mutta en, saakeli soikoon, oo tavannut vielä ainoatakaan, ku menettelisin tällä viisillä."

Se suututti Tomia, ja hän sanoi:

"Hyi! Oikeinhan olettaa, kun kuulee moista pölpöistä tyhmyyttä. Jos teistä kumpikaan osais esittää hiukkasen historiaa, niin tietäisitte te, että Richard Leijonamieli ja paavi ja Gotfrid, Buljongin kreivi, ja suuret tukut muita jaloimpia ja hurskaimpia miehiä maailmassa, kolmatta sataa vuotta umpeen, hakkasit maahan pakanoita ja koit ottaa heidän maansa pois ja oikein uivat veressä kaulaa myöten kaiken aikaa — ja yks kaks tulee pari pölpöistä moukkaa täältä Missourin metsistä ja on arvostelevinaan, tekevätkö he oikein vai väärin. Mikä sanomaton röyhkeys!"

No, hyvä, tuo hänen puheensa antoi asialle ihan toisen valon, ja minä ja Jim me oltiin niin halpoja ja tietämättömiä kuin lapsi ja toivottiin jo, ettei m'olis oltu niin suurisuusia. Minä en voinut sanoa mitään eikä Jimkään pitkään aikaan, mutta sitten hän sanoi:

"No, kai s'ole oikein sitte. Jollei noi hurskaat ihmiset sitä käsittäny, niin mitä se meriteeraisi, että me taitamattomat ihmisrukat koettais sitä käsittää; ja jos s'ole meidän asiamme, niin tulloo kai meidän tehdä mikä voiaan. Mutt' yhtäkaikki niin käy mun surku noita pakanoita, niinku Tommi herrankin käy niitä surku. S'ole kerrassaan ryökäleen tapaista tappaa ihmisiä, joit' ei me tuta ja jotka ei oo tehenny meille mitään pahaa. Niin, kattokaas, sitä s'ole. Jos me tultais, me kolome, heitin joukkoon ja sanottais meillä olevan nälkä ja pyyettä vähä ruokaa, niin he antas, s'ole vissi se, sillä he ovat niinku muut ihmiset ja neekerit — ovappa jumal'auta niinkin; ja siksi — —"

"No, ja siksi?"

"No, Tommi herra, mun meininkini on, ett'ei siit' oo mitään hyötyä, me ei voia tappaa noita ulkolaisia, ku ei oo tehenny meidän mitään pahaa; meidän pitää ens vähä niinku koitella — mä tiän noi asiat. Tommi herra — mä tiän noi asiat, piru viä, tiänki. Mutta jos me otetaan mukkaan kirveet, te ja minä ja Huck, ja samotaan joen poikki tän' yönä kuun mentyä alas, ja tapetaan toi kippee perehe, jok' asuu tuolla Sny'n puolella, ja poltetaan heitin mökkins ja — —"

"Kas niin, pidä kitas! En jaksa kuulla enkä aio keskustella enään moisten kanssa kuin sinä ja Huck Finn, jotka aina vain poikkeette asiasta ja olette niin kömpelöitä, että koette sovittaa järjen lakeja asioihin, jotka ovat puhdasta jumaluustiedettä ja teologiaa."

No, mutta s'oli juur siinä kuin Tom Sawyer oli vähä väärässä. Jim ei meinannut mitään pahaa, enkä minä meinannut pahaa. Tiedettiinhan me että hän oli oikeassa ja me väärässä, ja eihän me tahdottu muuta kuin tietää *mitenkä* — kas siinä kaikki; ja ettei hän osannut sitä selittää niin, että me oltais sitä käsitetty, se tuli siitä, että me oltiin siksi liian taitamattomat — niin justin, jopa vähäsen tyhmätkin, totta puhuakseni, mutta sehän ei toki liene mitään rikosta se — tamme tuusan!

Mutta hän ei tahtonut kuulla sillä korvalla; hän sanoi vain että, jos me oltais käsitetty oikein kaikki asiat, niin olis hän pestannut pari tuhatta sotamiestä ja pukeut heidät teräspukuun kiireestä kantapäähän ja tehnyt minusta luutnantin ja Jimistä sotakapakoitsijan ja itse ruvennut komentajaksi ja lakaissut pakanain sikiöt järveen kuin kärpäset ja sitten tullut takasin ja marssinut läpi maailman kunniaa kuin aurinko. Mutta hän sanoi meitä liian tietämättömiksi ottaaksemme vaaria tilaisuudesta, kun meillä se oli, ja hän ei mukamas enään tahtonut sitä tarjota. Eikä hän sitä tarjonnutkaan. Kun hän kerran oli painanut puuta, niin sanoakseni, niin hänt' ei olis saanut liikahtamaan.

Mutta siitä mä vähä piittasin. Minä olen rauhallinen luonnoltani enkä tahdo ronkelia ihmisten kanssa, jotk' ei ole tehnyt mulle mitään pahaa. Minä tykkäsin että, jos pakanat olit tyytyväiset, niin olin minäkin, ja siihen sai jäädä se juttu.

Tom sai kaikki nuo hullut tuumansa Walter Scott'in kirjoista, joita hän alinomaan lueskeli. Ja se oli hullu tuuma, sillä minun nähdäkseni ei hän ikinä olis pystynyt pestamaan noita sotamiehiä, ja jos hän olis pystynytkin, niin panempa vetoa, että poikaa olis nyljetty aika lailla. Mä lainasin kirjat ja luin kaiken tuon moskan, ja minkä minä ymmärsin, niin oli kaikilla noilla ihmisillä, jotka luopuivat maanviljelyksestään ja lähtivät ristiretkille, turkkasen tukala olo.

TOINEN LUKU.

No, Tom hän keksi toisen tuuman toisensa perästä, mutta n'olit jotakin vailla, ja hänen täytyi jättää ne sikseen kaikki tyyni. Lopulta hän oli aivan masentunut ja kuitti. Justiin siihen aikaan rupesit St. Louis'in sanomat jaarittelemaan ilmapallosta, joka mukamas seilais Eurooppaan, ja Tom tykkäs olevan turkkasen hauskaa reissata sinne katsomaan minkälainen se olis, mutta hän ei voinut sit' oikein päättää. Mutta aviisut puhuit siitä puhumistaan, ja niinpä hän viimein ymmärsi että, jos hän ei lähtenyt reisuun, hän kukaties ei koskaan sais' nähdä mitään semmosta palloa; ja sitten sai hän tietää että Nat Parsons mukamas oli sinne menossa, ja niinpä Tomkin tietysti teki päätöksen. Hän ei voinut kestää sitä, että Nat Parsons palais ja sitten veisais koko kylälle mukamas nähneensä ilmapallon ja Tom vain sais kuunnella korvat pystyssä ja pitää suunsa. Hän pistellas minun ja Jimin mukaansa — ja me mentiin.

S'oli ko'okas ja komea pallo, ja sill' oli siivet ja lentimet ja kaikenlaiset kauskut, eikä se ensinkään ollut niiden pallojen näkönen, joita näkee kuvissa. S'oli kaupungin ulkosyrjässä, tyhjällä tontilla kahdennentoista kadun kulmassa, ja siinä seisoi koko joukko ihmisiä, ja he tekivät pilkkaa pallosta ja he tekivät pilkkaa miehestäkin, joka oli kalpea ja laiha kekkuli tuommosine kuunvalosilmineen — ja he sanoivat ettei siitä tulis mitään. Hän suuttui silmittömästi heitä kuullessaan, ja hän kääntyi heitä vastaan puiden nyrkkiänsä ja sanoi heitä itikoiks ja sokeiks kanoiks, mutta — meinas hän — kerran oli koittava se päivä, jona he hoksaisit nähneensä miehen silmästä silmään, joka kohottaapi kansat ja luopi sivistystä, mutta he olit mukamas liian tyhmit sitä käsittääkseen, ja justiin tälle paikalle heidän lapsensa ja lastenlapsensa mukamas rakentaisit hänelle muistopatsaan, joka tulis seisomaan tuhannen vuotta, vaan hänen nimensä eläis mukamas kauvemmin kuin muistopatsas; ja silloinkos ihmiset taas rupeesit hirnумаan ja kysymään häältä, mikä hänen nimensä oli ennen hänen naimisiin jouduttuaan ja mitä hän ottais, jos ei tekis sitä matkaa ja mikä hänen sisarensa kissan äidin-äidin nimi oli, ja kaikkea tommosta pilaa pitäen, jota ihmiset harjottaa, kun saavat jonkun raukan kynsiinsä, jota voivat härnätä. No, he pitivät kaikellaista lystiä ja peevelinpeliä hänen kanssaan, ja kyllä h'olikin sukkeloita, totta puhuakseni; mutta s'ei ollut oikein miehen kuranssia kaikki toi, että heit'oli niin monta hieromassa hampaitaan yhtä vastaan, ja h'olivat niin suulaita ja liukkaita kieleltään, että häll' ei ollut sanaa eikä soppaa, millä olis maksanut heille takasin. Mutta mitä hittoa siit' olis ollutkaan hyötyä, että hän olis iskenyt heille vastaan? Ei mitään. He olis vain saaneet lystimpää. No, hän oli heidän kynsissään. Mutta s'oli hänen tapansa, eihän hän sitä voinut auttaa: hän oli semmoseks luotu, arvelen mä. Hän oli siivo ihminen, eikä hänessä ollut mitään pahaa, hän oli tuommonen *nero*, kuten kirjoissa seisoo, eikä s'ollut hänen syynsä. Eihän me voida kaikki olla yhtä viisaat, m'ollaan niinkuin m'on luotuja. Sen mukaan kuin minä käsitan, niin luulevat nerot ymmärtävänsä kaikki mit' on maan päällä eivätkä tahdo totella ihmisten neuvoja, vaan puskevat aina vastaan, ja siitä se tulee, että kaikki halveksivat heitä ja hylkivät heitä, ja sehän on aivan luonnollista. Jos he olisit nöyrempiä ja kuuliaisia ja kokisit oppia jotakin, niin olis heillä parempi olla tässä maailmassa.

Se kapine, jossa tämä professori oli sisässä, oli näöltään kuin vene ja iso ja ko'okas ja siinä oli sisäpuolella vedenpitäviä arkkuja eli pönttöjä, eli miksi mä niitä sanoisin, jotka kävit ympäri koko kapineen ja joissa säilytettiin kaikellaista kauskua, ja niiden päällä voi istua ja maatakin. Me mentiin veneeseen, ja siinä oli parikymmentä ihmistä nuuskimassa, ja ukko Nat Parsonskin oli muiden joukossa. Professori häälyi kuin villikissa, saadakseen kaikki reilaan, ja ihmiset astuit ulos, yks kerrassaan, ja Nat Parsons oli viimeinen. Se ei tietysti käynyt päinsä, että hän olis mennyt pois *meidän* takana. Me ei liikuttu mihinkään, ennenkun hän oli mennyt, niin että me voitiin jäädä viimeiseks.

Multa hän oli mennyt nyt, niin että meidän tuli myös mennä. Minä kuulin huimaavan huudon ja käännyn — kaupunki katos allemme kuin pyssynlaukaus! Koukistuin, ett' olin kaatua siihen paikkaan. Jim muuttui tuhankarvaiseks eikä saanut sanaakaan suustaan, eikä Tomkaan sanonut mitään, mutta näytti hyvin nyyfiikiltä. Kaupunki vajosi vajoamistaan, mutta me ei tehty mitään muuta kuin riiputtiin ilmassa ja pysyttiin paikallamme. Talot pieneni pienemistään ja kaupunki kapeni kapenemistaan, ja ihmiset ja vaunut matelit kuin muurahaiset ja lutikat, ja kadut kävit kapeiksi kuin nuorat; ja sitten suli kaikki tyyni yhteen, eikä siin' ollut mitään kaupunkia enää; s'oli vain kuin suuri rupi maan päällä, ja minusta tuntui kuin olis voinut nähdä tuhat penikulmaa ylöspäin ja alaspäin jokea, vaikk'eihän sitä sentään niin paljo ollut. Vähitellen muuttui palloks tää matoinen maa — niin justiin, pullakaks palloks, jok' oli ruskea väriltään, ja vaaleat juomut kävit ristin ristin siinä, ja n'olit joet. Ja ilma kävi kylmäks. Leskirouva Douglas sanoi aina mulle, että maa oli pullakka kuin pallo, mutta mitä min' olisin uskonut semmoista hölyn pölyä, ja minä kuulin toisella korvalla antaakseni vuotaa ulos toisesta, sillä näinhän itse että maailma oli litteä ja latuskainen kuin pannukakku. Minä ruukkasin kiivetä kalliolle ja katsella ympärilleni ja siten itse tutkistella asiaa, sillä parahin konsti on, jos tahtoo visseyttä jossakin seikassa, että menee itse sitä tiedustelemaan eikä heti usko mitä ihmiset sanoo. Mutta nyt täytyi minun myöntää, että ämmä räyskä oli oikeassa. Niin, hän oli oikeassa mitä muuhun maailmaan tulee, mutta väärässä mitä tulee siihen osaan maailmaa, missä meidän kylämme on, sillä koko se seutu on litteä ja latuskainen, vaikka kuolisit siihen paikkaan.

Professori seiso i kaiken aikaa kuin olis hän nukkunut, mutta nyt häneltä kieli kirpos, ja hän oli kitkerän katkera. Hän puhui tähän malliin:

"Hölmöläiset! Siit'ei tule mitään — väittivät he. Ja he tahtoivat tutkia salaisuutta ja nuuskia sitä ja viekotella sitä minulta. Mutta minä narrasin heidät. Ei kukaan tunne salaisuutta muu kuin minä. Ei kukaan muu kuin minä tiedä mikä panee sen liikkumaan, ja s'on uusi voima. Uusi voima, tuhat kertaa väkevämpi kuin kaikki muut voimat maan päällä. Höyry on paljasta roskaa sen rinnalla. Sanoivat etten minä pääsis Eurooppaan sillä. Eurooppaan! Minull' on voimaa laivassa viideks vuodeks ja muonaa muassani kolmeks kuukaudeks. Hulluja he ovat — mitä he tietävät tästä? Niin, ja he sanoivat mun ilmalaivaani hauraaks, ja kuitenkin se voi kestää viiskymmentä vuotta. Minä voin purjehtia pilvissä sillä koko ikäni, jos mua haluttaa, ja ohjata matkaani minne hyvänsä, vaikka he irvistelivät mulle ja sanoivat, että min' en vois. Enkö mä voi suunnata kulkuani minne tahdon? Tule tänne poika, niin saat nähdä. Paina noihin nappuloihin, kuten sanon sulle."

Hän antoi Tomin tyyrätä laivaa sinne ja tänne, ylös ja alas ja joka haaralle ja opetti hänelle koko konstin tuossa tuokiossa, ja Tom sanoi, että s'oli helppoa kuin tyhjää. Hän antoi hänen laskea laivalla lähes maahan asti ja antoi sen pyyhkästä eteenpäin pitkin Illinois'in ruohokenttää niin lähellä maan pintaa, että aivan helposti voi puhua talonpoikain kanssa ja kuulla kaikki mitä he sanoivat; ja hän heitteli heille myös prantättyjä paperilappuja, joissa oli tietoja tästä pallosta ja että se seilas Eurooppaan. Tom tyyräs ihan vastapäätä suurta puuta, kunnes oltiin täppärän lähellä, ja sitten me seilattiin suoraan ylöspäin ja lennettiin eespäin yli latvan. Niin, ja sitten opetti hän Tomia, miten piti laskea maahan, ja sen teki hän turkkasen komeasti myös ja laski alas ruohokentälle niin pehmeästi kuin pumpuli; mutta kun me ajottiin hypätä ulos, sanoi tuo professori:

"Ei; sitä ette tee!" ja antoi huilata ylös taas. S'oli hirvittävää. Minä tuosta jo pasaalustamaan kerjäämään, ja niin teki Jimkin; mutta se vain pani hänen pahasisunsa pillastumaan ja silmänsä mulkoilemaan ja koko naamansa villistymään, ja minä pelkäsin häntä.

No, sitten hän palas murruihinsa taas ja päivitteli ja karjui ihmisten tapaa häntä kohtaan, eikä hän voinut sitä niellä eikä varsinkaan sitä, että he olit sanoneet hänen laivaansa hauraaks. Hän nauraa irvisteli sitä ja myöskin heidän kehumistaan, että mukamas masinat pian menisit pilalle. Menisit pilalle — se väänsi hältä suolet; ne menisit pilalle yhtä vähän kuin auringon kierto. Hän kävi yhä kiukkuisemmaks, enkä koskaan ole nähnyt minkään ihmisen meluavan sillä viisin. Todellakin rupes selkäpiitäni värisyttämään, ja niin kävi Jiminkin. Yhtäkkiä rupes hän huutamaan ja karjumaan ja sitten hän vannoi pyhän valan, ettei maailma ikipäivinä sais tietää hänen salaisuuttaan; s'oli ollut niin paha hänelle mukamas. Hän sanoi seilaavansa ilmapallollaan tämän matoisen maapallon ympäri, ainoastaan näyttääksensä mitä hän voi tehdä, ja sitte hän mukamas upottais sen mereen ja hukuttais meidät kaikki tyyni. Jaa-a, se s'oli jumaliste hirvein pula, mihin ihminen koskaan voi joutua; ja sitä pait oli yö tulossa.

Hän antoi meille vähän syödä ja pani meidät menemään paatin toiseen päähän ja paiskas sitte makaamaan yhden pöntön päälle, josta hän voi hoitaa kaikki kommervenkit, ja pisti vanhan aikuisen revolverinsa päänsä alle ja sanoi, että jos joku uskaltais käydä sormillaan paatin verkkoihin ja koettais panna pallon alas, niin sen hän tappais.

Me istuttiin siinä kyyristyneinä yhteen ja ajateltiin paljon, mutt' ei mitään puhuttu kuin joku sana silloin tällöin, sillä m'olttiin, totta puhuakseni, aika lailla peloissamme ja kauhuissamme. Yö venyi pitkäks ja kolkoks. Me oltiin hyvin matalalla, ja kuunvalo paistoi kaikki tyyni niin pehmeäks ja koreaks, ja talonpojan talot näyttivät niin hauskoilta ja kodikkailta, ja me voitiin kuulla vain ääniä ja toivottiin, että me oltais siellä muiden muassa; mutta johan nyt! me vain hiivittiin heidän yli kuin aaveet, eikä jätetty jälkeäkään perästämme.

Myöhään yöllä, kun kaikki äänet olivat myöhäisiä ja ilmakin tuntui niin myöhäiseltä ja haisi niin myöhäiseltä, — s'oli kai tuossa kahden aikana minun käsittääkseni — niin sanoi Tom, että professori oli ollut niin hiljaa pitkän aikaa, että hän varmaankin nukkui nyt ja että meidän pitäis — —

"Pitäis mitä?" sanoin minä kuiskaten ja sydämmeni pamppaili, sillä tiesimpä mitä hän aatteli.

"Meidän pitäis hiipiä tuonne ja sitoa hänet ja laskea vene maihin", sanoo hän.

Minä sanon siihen:

"Eikö hiidessä! Älä liiku paikaltas, Tom Sawyer."

Ja Jim — joo, hän töllötti vain; niin hän pelkäs. Hän sanoi:

"Oo Tommi herra, *äläkää* tehkö sitä! Jos te ärsytätte häntä, niin ollaan me hukassa — hukassa me ollaan, piru vie! Min' en tahtos tulla häntä liki, en, vaikka saisin koko maailman. Ettekö näe, Tommi herra, hänhän on aivan hullu."

"S'on juur *sentähden* kuin meidän tulee tehdä jotain. Jos hän ei olisi hullu, niin min' en tahtois olla missään muualla kuin täällä; te ette sais mua astumaan ulos nyt, kun min' oon tottunut tähän palloon ja

tuohon säikähykseen, jonka ero maasta manteresta tuotti, jos hän näet olis viisas; mutta s'ei ole mitään hyvää politiikkaa purjehtia ilmassa tällä lailla miehen kanssa, jok' on väärä päästään ja sanoo aikovansa maailman ympäri pallollaan ja sitten hukuttavansa meidät kaikki tyyni. Meidän täytyy tehdä jotakin, sanon mä, ja meidän täytyy tehdä se ennenkuin hän herää; ei sovi muuten milloinkaan. Tulkaa!"

Mutta jo sitä ajatteleminenkin pani meidät kyyristymään, ja me sanottiin: "me ei liikuta paikaltakaan." Ja niin sai Tom hiipiä sinne yksin tavottamaan tyyräyskalua kynsiinsä, pannaksensa ilmapallon maihin. Me rukoiltiin ja kerjättiin: "älä hiidessä mene", mutta johan nyt! hän pani nelinkontin ja rupes ryömimään eespäin tuuma tuumalta, ja me seisottiin siinä pidättäen henkeämme ja vartoen ja vapisten. Tultuaan keskiväliin venettä, ryömi hän vielä hitaammin, ja minusta tuntui kuin olis vuosia mennyt. Mutta viimein me nähtiin hänen olevan professorin pään vieressä ja nousevan hyvin hiljaa ja tirkistävän häntä hetkisen naamaan ja kuuntelevan. Sitten me nähtiin hänen ryömivän taas professorin jalkoihin, joss' olit tyyräsnappulat. No, hän oli nyt perillä ja koki hyvin hiljaa ja varovasti käydä kynsillään nappuloihin, mutta sitte hän siinä kolahutti jotakin alas, jonka räminä kuului, ja heti hän paiskas itsensä alas veneen pohjaan ja makas aivan liikkumatta. Professori sanoi unen töhryssä: "Mitä s'on?" Mutta kaikki oli hiljaa kuin haudassa, ja hän tuosta mumisemaan ja mutisemaan ja oikomaan, kuin ihminen tekee, jok' on heräämässä, ja minä luulin kuolevani tuohon paikkaan, niin olin pelästynyt ja säikähtynyt.

Sitten tuli pilvi ja peitti kuun, ja minä melkein kiljasin ilosta. Ja kuu painui yhä syvemmälle pilven sisään, ja jopa tuli niin pimeä, että me ei enää voitu nähdä Tomia. Sitten rupes satamaan ripsuttamaan, ja me kuultiin professorin ronklaavan köysiensä ja kapineittensa kanssa ja kiroavan ilmaa. Me pelättiin jokainoa minuti että hän koskisi Tomiin, ja silloin m'olis ollut mennyttä kalua, mutta Tom oli jo kotimatallaan, ja kun me tunnettiin hänen kätensä polviemme päällä, niin henkeni seisahtui ja sydämmeni putos alas mahaan, sillä en voinut sanoa siinä pimeässä, eikö toi ollut professori, jonka minä luulinkin siin' olevan.

Herraan jee! Minä olin niin ilonen, kun Tom oli luonamme taas, ja niin onnellinen kuin yleensä voi olla, kun on korkealla ilmassa miehen kanssa, jok' on väärä päästään. Te ette voi laskea maahan ilmapallolla pimeässä, ja minä toivoin taivaan vuotavan yhtä mittaa; sillä min'en tahtonut että Tom rehkis enää ja peljättäis meitä. No, niin kävikin. Sataa tuprutti koko yön, jok' ei ollut niin pitkä kuin näytti. Ja sitten päivän koitteessa selkeni ilma, ja maailma näytti niin turkkasen sievältä ja harmaalta ja korealta, ja niin oli lystiä nähdä metsät ja niityt taas ja hevosten ja lehmäin seisovan siellä niin vakavina ja tuumissaan. Sitten tuli aurinko loistaen, tuli terävänä taivaalle, ja meitä rupes väsyttämään ja nukuttamaan ja, ennenkun me tiettiinkään, vedettiin me hirsiiä kaikki tyyni.

KOLMAS LUKU.

Me nukuttiin tuossa neljän aikana ja herätettiin noin kello kaheksan. Professori istui veneen peräpuolessa ja näytti hyvin nyreältä. Hän viskas meille vähän aamiaista, mutta kielsi meitä menemästä keskivenettä sinneemmäs. No, kun on hädässä ja saapi syödä vatsansa täyteen, niin koko maailma näyttää meille toisenlaiselta kuin ennen. Se tuntuu niin mukavalta, jos kohta niinkin hullusti sattuis, että ollaan ilmapallossa pilvien päällä yhdessä tommosen neron kanssa. Me ruvettiin juttelemaan.

Oli yks asia, joka vaivas päätäni, ja hetken päästä sanoin:

"Tom, eikö me lähdetty Idästä?"

"Joo, sieltä lähdettiin."

"Kuinkahan nopeaa m'ollaan tultu?"

"No, kuulithan mitä professori sanoi, kun hän raivos kuin villi: välistä, sanoi hän, me mennään viiskymmentä penikulmaa tunnissa, välistä yheksänkymmentä, välistä mukamas sata; sitte sanoi hän että, jos tulee apuun myrsky, me voidaan purjehtia kolmesataa penikulmaa, ja jos hän tahtoo myrskyn ja tahtoo sen raivoavan oikeaan suuntaan, niin hän mukamas vain antaa mennä ylöspäin tai alaspäin ilmapallolla, niin hän heti saa siitä kiinni."

"No, sitte s'on justiin niinkuin minä räknäsin. Professori valehteli."

"Hä?"

"Joo-o, sillä jos m'oltais seilattu niin nopeaa, niin m'oltais

Illinoisista poissa nyt, eikö niin?"

"No, niin."

"No, mutta sitä me ei olla."

"Mistä sinä sen tiet?"

"Sen minä näin väristä. M'ollaan yhä Illinoisin yllä vielä. Ja sinä voit nähdä sen itse, ettei Indiaanaa ole näössäkään."

"Miten onkaan laitas, Huck? Näetkö sinä sen *väristä*?"

"Näen kun näenkin."

"Mitä hittoa värillä on tekemistä sen kanssa?"

"Sillä on paljonkin tekemistä. Illinois on viheriä, Indiaana vaaleanpunanen. Näytä mulle jotakin punertavaa tuolla alaalla, jos kykenet. Ei, herraseni, viheriää s'on."

"Indiaana *punertavaa*? S'on valetta se!"

"Se ei ole valetta. Olen nähnyt sen kartasta, ja s'on ihonpunasta eli punertavaa?"

En vielä elinaikanani ole nähnyt ihmistä, jok' olis ollut niin härsytystä ja vihaa täynnä kuin Tom tällä hetkellä.

"Ah! jos min' olisin semmonen mätäkallo kuin sinä, Huck Finn, niin hyppäisin järveen. Nähnyt sen kartasta! Huck Finn, luuletko sinä todellakin että valtiot on samaa väriä ulkona ilmassa kuin n'on kartassa?"

"Tom Sawyer, mitä hyötyä sitte kartasta olis? Eikö kartta ole olemassa näyttääkseen meille tosia asioita?"

"On kyllä."

"No, kuinka se voi sitä tehdä, jos se valehtelee? — tahtoisimpa tietää."

"Älä puhu perunoita! se *ei* valehtele."

"Hoo-o! Vai niin?"

"Ei!"

"No, hyvä. Jos s'ei valehtele, niin ei ole liioin kahta valtiota, joill' olis sama väri, sama karva. Mitenkäs pääset *siitä*, sinä oppinut Tom Sawyer?"

Näin, että Tom oli *nolattu*, ja Jim näki sen myös, ja sen mä sanon suoraan, että se ikäänkuin ylyytti ylpeyttäni, sillä Tom Sawyeria oli, kun olikin, vaikea nolata. Jim paiskas polviaan ja sanoi:

"S'oli perkuleen potrasti sanottu! Perkuleen potrasti! Ei siin' auta mikkään, Tommi herra, kyllä hän nyt nolas teitin — nolas oikeen nokkelasti, tammen tuussa!" Hän paiskas polviaan taas sanoen: "Tammen tuussa! S'oli perkuleen potrasti!"

En koskaan eläissäni vielä ole ollut niin mahtava, ja kuitenkin en *minä* ees tiennytkään, ett' olin sanonut jotakin niin sattuvaa, ennenkun s'oli sanottu. Minä istuin siinä vain vetelehtien, huolimatta mistään, enkä ollenkaan vartonut jotakuta tapahtuvan, en ees aatellut mitään semmoista, ja sitten se tuli yhtäkkiä kuin salama. Niin justiin, s'oli yhtä suuri ällistys mulle kuin noille toisille. S'on justiin samalla viisin, kuin joku järsii ohrakakua eikä ajattele mitään, ja sitten yhtäkkiä tarttuu hampaaseen jalokivi. Kaikki, mitä *hän* ens' aluks tietää, on vain se, että s'on jonkimmainen kivi, johon hän on purrut, mutta hän ei tiedä sitä jalokiveks, ennenkun on ottanut sen suustaan ja pyhkäissyt pois kakunmuruset ja muut ja sitä oikein katsellut, ja silloin tulee hän niin iloiseks, että hyppii. Niin justiin, ja ylpeä on hän myös; vaikka — jos oikein punnitsette asiaa — kunnia ei ole niin suuri kuin se olis, jos hän olis *etsinyt* tuota jalokiveä. Voitte helposti huomata erotuksen, jos viitsitte vähän ajatella asiaa. Katsokaas, s'on niin, että mitä sattumalta tapahtuu, siinä ei ole niin paljon kunniaa kuin siinä, jota me tehdään *meininkillä*. Kuka hyvänsä olis löytänyt tuon jalokiven ohrakakusta; mutta — pankaa se mieleen — hänen pitää juur olla semmosen, joka on saanut *justiin tuommosen ohrakakun*. Siinäpä se juur puunkaatajan kunnia onkin, ja siin' oli myöskin minun kunniani. Minä en voi mitään suurta maailmassa toimittaa, sen mä tunnustan; minä en usko, että voisin tehdä tuon uudestaan, mutta sillä kertaa tein mä sen — siinä kaikki sanottavani. Eikä mulla ollut vähintäkään vihiä siitä, että minä pystyin sanomaan

mitään semmosta, enkä sitä ees aatellut enkä koettanutkaan sanoa, en enemmän kuin te tällä minuutilla. No, olin maltillinen, ei kukaan saata olla maltillisempi, ja niin se tuli ihan yhtäkkiä. Olen usein ajatellut tuota hetkeä perästäpäin, ja minä muistan justiin millaista oli ympärilläni, aivan kuin olis ollut mennyt viikolla. Mä voin nähdä sen kaikki: kauniit ohi-kiitävät seudut metsineen ja peltoineen ja niittyineen ja järvineen, joit' oli kymmeniä penikulmia — ja kaupungit ja kylät sirotettuna sinne tänne allamme, ja sitten professori, joka tirkisteli erästä pientä karttaa pienellä pöydällä, ja Tomin lakki, joka riippui köysissä, jonne s'oli pantu kuivamaan; ja erittäinkin muistan erästä lintua meidän puolella venettä, tuskin kymmenen jalkaa meistä, joka lensi meidän mukanamme ja koki liipotella kilpaa kanssamme, mutta jäi jälkeen yhä jäämistään, sekä erästä rautatien junaa, joka teki aivan samoin allamme, viilättäen eespäin puiden ja talonpojan talojen lomasta ja päästäen perästään pitkän hörinän mustaa savua ja silloin tällöin pienen purskauksen valkosta; ja kun valkonen savu oli mennyt niin kauvas, että sen melkein oli unohtanut, niin voi kuulla pienen heikon piipityksen, ja s'oli vihellyspilli, ja meiltä jäi sekä lintu että juna kauas taaksepäin, ja me mentiin että hiih!

Mutta Tom hän oli pahalla päällä ja sanoi minun ja Jimin olevan pari taitamatonta, kaakottavaa kanaa, ja sitten lisäs hän vielä:

"Aatelkaa, että täällä' olis ruskea vasikka ja suuri ruskea koira, ja sitten tulis taiteilija, jonka pitäis maalata ne. Mikä silloin on pääasiassa tuon taiteilijan tehtävä? Joo, hänen tulee maalata ne niin, että näette erotiuksen niiden välillä heti samassa minuutissa, kuin ne sattuvat silmäänne. Eikös niin? Kyllä. No, tahdotteko nyt että taiteilija maalaa ne ruskeiks *molemmat*? No, eihän toki. Hän maalaa toisen niistä siniseksi, ja silloin hän ei voi erehtyä. Aivan justiin niin on karttojen laita. Sentähden panevat he joka valtion eri väriin; se ei oo teitä narratakseen — vaan estääkseen teitä narraamasta itseänne."

Mutta min' en voinut nähdä siinä mitään, jok' olis näyttänyt todeks asian, eikä Jimkään voinut. Siksipä Jim puisti päätänsä ja sanoi:

"Kuulkaahan nyt, Tommi herra, jos te tietäsittä kuinka polökkypäisiä noi maalarit on, niin te uottaisitta pitkän aikaa, ennenku panisitta yhenkään heistä jonku asian takausmieheks, niin sanoakseni. Mutta tuhmaahan on tätä sanoa teitille, koska te aivan hyvin ymmärrättä sen itte. Täss' yhtenä päivänä näin mä yhen tommosen maalarin istuvan siällä Hank Wilsonin takapihalla ja maalaavan, ja minä menin sinn' alas kattomaan, ja hän maalas tota vanahaa kirjavaa lehemää, ku oli puskenu vasemman sarven päästään — tiiättä mitä mä meinaan. Ja minä hältä kysyin, miks hän maalas tota lehemää, ja sillon hän sanoi että, ku hän oli sen maalannu valamiiks, niin olis taulu väärtti sata dollaria. Tommi herra, hän olis saanu *itte lehemän* viiestätoista, ja sen sanoin mä hälle myös. Mutta — uskokaa pois — hän vain ravisteli päätään ja tohori ku ennenki. Ei, Tommi herra, *noi* ei, piru vie, tiiä mittään."

Tom tuli pahalle tuulelle; ja mä olen huomannut ett' ihmiset aina tulevat humöörille, kun heitä nolataan. Hän käski meidän pitää kitamme eikä enää tuhlata rasvaa meidän pääkalloihimme — niin me mukamas tultais ehkä paremmin toimeen. Sitten näki hän erään kaupungin tornin kellon allamme ihan ja hän otti kiikarinsa ja katsoi sitä, ja sitten hän katsoi hopeanauristansa ja sitten tornin kelloa ja sitten nauristansa taas ja sanoi:

"Sepä merkillistä — tuo kello käy lähes koko tunnin eellä."

Hän pisti hopeanauriin taskuunsa. Sitten tuli siinä toinenkin kello, jota hän kurkisteli taas, ja s'oli myöskin tuntia eellä. Tämä jo pani hänet ymmälle.

"Tää on kerrassaankin naurettavaa", sanoi hän. "En sit' ymmärrä ensinkään."

Sitten hän otti kiikarin ja haki kolmannen tornin kellon, ja sekin oli, jumaliste, tuntia eellä. Mutta silloin rupes hänen silmänsä säihkymään ja hänen henkensä lähättämään ja hän sanoi:

"Pyhä Paavali! Sehän on *lonkituutti*."

Minä pelästyin pahanpäiväisesti ja sanoin:

"No, mitä Jumalan tähän nyt?"

"Joo, nyt on niin, että tää vanha ilmarakko on luistanut yli Illinoisin ja Indiaanan ja Ohion kuin tyhjän, ja tämä seutu, missä nyt ollaan, on itäosa Pennsylvaniasta tai Newyorkista tai joku maanääri niillä paikoin."

"Ethän sinä sitä meinaa, Tom Sawyer."

"Meinaanpa jumaliste, ja s'on niin. Me ollaan kulettu viistoista astetta lonkituuttia, sitten kun jätettiin St. Louis eilen iltapäivällä, ja kellot on *oikeassa*. Me ollaan kulettu lähes kaheksan sataa penikulmaa."

Minä en uskonut sitä, mutta tuntuipa yhtäkaikki kuin olis valettu kylmää vettä pitkin selkärankaani.

Tiesinhän kokemuksesta, että meni lähes kaks viikkoa Mississippin joen laskuun lautalla.

Jim koki selvitellä päätään voimiensa takaa. Hän sanoi sitten:

"Kuulkaahan, Tommi herra, sanoitteko te että noi kellot käy oikeen."

"Sanoin. Oikein ne käy."

"Eikö teitin kellonne myös käy oikeen?"

"Kyllä se käy oikein St. Louisin mukaan, mutta täällä s'on tuntia hullusti."

"Tommi herra, tahotteko te sotkia kalloomme, ettei aika oo justiin se *sama* mukamas joka paikassa?"

"Ei s'ole sama, ei lähimainkaan."

Jim näkyi olevan pahoillaan ja sanoi:

"Oikein tekee pahaa, ku kuulee teitin puhuvan tolla viisin. Minä jumalauta häppeen, ku kuulen teitin noin puhuvan, jok' ootta saanu niin hyvän kurin ja kasvatuksen. Totta tosiaan, teitin Polly tätinne syän halkeis, jos kuulis teitä."

Tom hämmästyi. Hän vain tuijotti Jimiin eikä sanonut halkaistua sanaa, ja Jim hän vain kävi päältä:

"Tommi herra, kuka istutti ihmiset St. Louisiin? Joo, sen teki Jumala.

Kuka istutti ihmiset tänne, jossa me nyt oomma? Joo, sen teki Jumala.

Eikö he kaikki oo hänen lapsians? Tietysti, sitä he on. No, hyvä!

Kuinka hän sitten saattaa tehdä *erotuksen* heidän välillä?"

"Erotuksen! En koskaan oo kuullut tuommosta tyhmää lörpötystä. Mitä pirun erotusta siin' on? Kun Hän tekee *sinun* ja muutamat muut Hänen lapsistaan mustiksi ja meidät toiset valkosiks, mitä se sitten on sinun mielestäs?"

Jim huomasi pistoksen. Ja hän tunsu sen. Hän ei voinut vastata. Tom sanoi:

"Hän tekee erotusta, katsokaas, milloin Hän tahtoo, mutta tässä kohden ei ole mitään erotusta, jota Hän olis tehnyt, vaan ihmisten tekemä erotus. Jumala teki päivän, ja Hän teki yön; mutta Hän ei ole keksinyt tuntia eikä jaellut niitä, vaan ne on tehnyt ihmiset."

"Tommi herra, onkohan niin? Ihimisetkö sen on tehenny?"

"Niin kyllä, ihmiset."

"Kuka sano heille että he sen osasit?"

"Ei kukaan. He ei kysyneet."

Jim funteeras vähäsen ja sanoi sitten:

"No, se osas naulaan. Min' en olis sitä koskaan uskaltanu semmosta. Mutta muutamat ihmiset n'ei pelekää mittään. He vai antaa mennä — eivät kysy mitä siitä lähtee. No, sitte on joka paikassa yhen tunnin erotus."

"Yhenkö tunnin? Ei! S'on neljän minuutin erotus joka asteelta lonkituuttia, tietäkää. Yks tunti joka viideltätoista asteelta, kaks tuntia joka kolmaskymmeneltä ja niin eespäin. Kun on tiistaiamuna kello yks Englannissa, on edellisenä iltana kello kaheksan Newyorkissa."

Jim muutti vähän tuonnemaks penkillä, ja te voitte nähdä hänet loukatuks. Hän ravisti päätään ja mumisi jotain, ja minä pujahutin hänen viereensä ja taputin häntä säärelle ja puhuin kauniisti hänen kanssaan ja sain hänet luopumaan murruistansa, ja sitte hän sanoi:

"Voi Tommi herra, niitä lörpötyksiä — tiistaina yhdessä paikassa ja maanantaina toisessa, molemmat yhdessä päivässä. Huck, eihän tässä oo oikee paikka leikin tekoon — tässä näin korkeella ilmassa. Kaks päivää yhdessä päivässä! No, kun te saatta menemään kaks päivää yhteen päivään — niin saatta kai myös menemään kaks tuntia yhteen tuntiin, vai mitä? Saatattako panna kaks neekeriä yhen neekerin nahkaan, hä? Saatattako panna kaks kannua viinaa yhen kannun pulloon, hä? Ei, että saata, että piru vie saatakkään! Silloinhan pullo halakeis. Ja jos sen saattasittakin tehdä, niin min' en sit' uskos. Kuule, Huck sinä, jos toi tiistapäivä nyt olis uuen vuoen päivä — no? Tahottako nyt väittää että s'on tänä vuonna yhdessä paikassa ja menny vuonna toisessa, molemmat samassa minuutissa? S'on kaikkein hulluinta hassutusta — min' en taho kuulla sit' enää."

Sitten rupes hän vapisemaan ja kalpenemaan ja Tom sanoi:

"No, mikä nyt on? Mikä sua vaivaa?"

Jim voi tuskin puhua, mutta hän sanoi kuitenkin:

"Tommi herra, ettähän pane pilikka? *Onhan* se niin?"

"En, en pane pilkkaa, ja *s'on* niin."

Jimiä pöyristi taas, ja hän sanoi:

"Sillonhan tää maanantai vois olla Viiminen Päivä, ja heill' Englannissa ei olis *mittään* viimistä päivää, ja kuolleet ei nousis hauoistaan. Me ei saa mennä keskivenettä pitemmäs, Tommi herra. Huutakaa hän tänne! Meitin pittää pysyä siellä, ku — —"

Mutta nyt me yhtäkkiä nähtiin jotakin ja hypättiin ylös ja jätettiin kaikki jupakat ja katsoa tuijotettiin vain. Tom sanoi:

"Eikö s'oo — —" Hän läähötti ja sanoi sitten: "Joo, se *on* — niin totta kuin taivas! — s'on Valtameri!"

Nyt läähötettiin minä ja Jim myöskin. Me seisottiin siinä kuin härät, mutt' onnelliset härät, sill' ei ykskään meistä ollut ennen nähnyt mitään valtamerta tai oottanut sitä nähdä. Tom hän mekasteli:

"Atlantin valtameri — Atlanti! Voi sentään. Kuinka suuremmoista! Niin, se se *on* — ja *me* nähdään se — me! Herra hallitkoon! Eihän toki uskoiskaan!"

Sitten nähtiin me iso töyrämä mustaa savua, ja tultuamme lähemmäs oli se kaupunki, vieläpä oikein jättiläiskaupunki, joss'oli paksu reunus laivoja toisessa laidassa, ja me haluttiin tietää, oltiinko me Newyorkissa, ja ruvettiin jupattamaan ja kinaamaan siitä, ja ennenkun me tiettiinkään, oltiin me luistettu sen yli, ja se pakeni taaksemme, ja siin' oltiin me nyt valtameren yllä ja mentiin kuin myrsky. Nytkös me herättiin, sanon mä!

Me rynnättiin peräpuoleen ja ruvettiin ruikuttamaan ja kerjäämään professorilta, että hän armahtais meitä ja kääntäis takasin ja laskis meidät maihin ja antais meidän mennä omaistemme luo, jotka mukamas olit niin kovasti pahoillaan ja levottomat ja tuskissaan meistä ja kenties kuolisit, jos meille tulis onnettomuutta; mutta hän sieppas framille pistoolinsa ja käski meidän mennä takasin keulapuoleen, ja me mentiin, mutt' ei kukaan voi aatella mitä tuskia me tunnettiin.

Maa oli mennyt; näkyi vain kuin pieni piiru kaukana veden pinnassa, ja ihan allamme oli merta, merta, merta — miljoonittain penikulmia, ja siinäköis vain kohos ja vajos ja luikersi, ja valkosta vaahtoa pyrytti aaltojen harjoilta, eik' ollut kuin muutamia laivoja näkyvissä, ja ne kierrettivät, keikkuivat välin toiselle, välin toiselle puolelle, pistäin milloin keulallaan, milloin peräpuolellaan veteen; ja pian kyllä ei näkynyt mitään laivaa enää, ja meillä oli koko taivas ja koko valtameri aivan meitä varten vain, ja s'oli avarin paikka mitä koskaan eläissäni oon nähnyt ja autioin myös.

NELJÄS LUKU.

Ja yhä autiommaks tuli vain. Yllämme oli avara taivas, tyhjänä ja hirmusen syvänä, ja allamme makas valtameri ilman mitäkään päällään kuin aaltoja. Ilman ääri oli suuri ympyrä — niinkuin suuri sormus, johon taivas ja vesi meni yhteen; niin, s'oli oikein jättiläissormus, ja me oltiin aivan sen keskessä. Ja *aina* sen keskessä oltiinkin. Me huilattiin eespäin kuin raivomyrsky, mutta se ei auttanut — me ei tultu tuosta ympyrästä mihinkään, ei tuumaakaan, minun nähdäkseeni. Hyi, kuinka ruumiissamme ryömi! S'oli niin käsittämätöntä ja kamalaa.

Niin no, kaikki oli niin pöyristävää, että me ruvettiin parkumaan puoli-ääneen, ja me tultiin yhä synkemmiks ja kolkommiks mieleltämme ja yhä hiljaisemmiks, ja viimein ehtyi juttulähtemme kokonaan ja me istuttiin siinä vain ja "möröttiin", kuten Jim sitä kutsui, eikä me sanottu halkaistua sanaa pitkään aikaan.

Professori ei liikkunut paikaltaan, ennenkun aurinko oli ihan päämme päällä; silloin hän nousi seisomaan ja kohotti silmälleen erään kapineen, jota Tom sanoi sekstantiks ja jolla professori mukamas otti merkkiä auringosta nähdäkseen, missä ilmapallomme nyt oleskeli ja kuleskeli. Sitte hän räknäs

hiukkasen ja katsoi erääseen kirjaan ja sitte hän alkoi elämöidä taas. Hän jauhoi koko joukon hassutuksia, muun muassa sanoi hän pitävänsä tätä sadan penikulman vauhtia huomisiltaan asti, ja silloin hän mukamas laskis maihin Lontoossa.

Me sanottiin "takkarimuukas".

Hän oli kääntymässä, mutta hypähti säpsähtäen ylös meidän noin sanoessamme, ja hän ampui meihin silmäyksen, niin mustan ja ivallisen ja varovaisen, etten ole moista ikään nähnyt. Sitte hän sanoi:

"Te tahotte minusta päästä. Älkää koittakokaan kieltää."

M'ei tietty mitä sanoa, niin että m'oltiin vaiti eikä haastettu hiiskaustakaan.

Hän meni peräpuoleen ja istui, mutta tuosta asiasta ei hän tahtonut päästä. Silloin tällöin hän halkasi jonkun sanan ja koki saada meitä vastaamaan, mutta me ei vastattu.

Nyt kävi yhä ikävämmäks ja tukalammaks ja näytti siltä kuin en vois sitä kestää. Vielä pahemmin oli asiat, kun yö oli tulossa. Tuon tuostakin nipisti mua Tom käsivarteen ja kuiskas:

"Katso!"

Minä tirkistin peräpuoleen ja näin professorin ottavan ryypyn pullosta. En pitänyt tuosta. Pian otti hän toisen kulauksen ja kohta rupes hän laulamaan. Oli pimeä nyt, ja pian oli aivan sysimusta ja tuulikin aika lailla. Hän vain lauloi, lauloi yhä hurjempaan, ja ukkonen rupes käymään ja myrsky vinkumaan ja ulvomaan köysissä, ja oikein s'oli hirvittävä. Oli niin pimeä, ettei me voitu nähdä häntä enään, ja me toivottiin, ettei m'olis voitu häntä kuullakkaan, mutta me voitiin. Sitten hiljeni hän, mutt' ei ollut hiljaa kymmentä minuuttia, kun me ruvettiin hänt' epäilemään taas ja toivottiin, että hän alkais melunsa uudestaan, niin että me ainakin tiedettäis missä hän oli. Yhtäkkiä tuli salama, ja me nähtiin hänen pyrkivän ylös, mutta hän oli päissään ja horjahti ja kaatui kumoon. Me kuultiin hänen karjuvan:

"He ei taho Englantiin — hyvä on; minä muutan sitte suunnan. He tahtovat minusta päästä. Hyvä on, kyllä he pääsevät — ja *nyt heti paikalla!*"

Minä melkein kuolin, hänen noin uhatessaan. Sitten oli hän ääneti taas ja niin kauvan, etten voinut sitä kestää, ja minä tykkäsin, ettei salama tahtonut tulla *koskaan* enään. Mutta lopuksi tuli kuitenkin oikein mahtava leimaus, ja tuossa hän oli, ryömien nelin kontin tuskin kahta kyynärää meistä. Herra Jumala, kuinka hänen silmänsä mulkoili! Hän tavotteli Tomia käsillään ja sanoi: "mereen *sinä* tästä!" Mutta oli jo pilkkosen pimeä, ja min' en voinut nähdä, saiko hän Tomista kiinni vai ei, ja Tom oli hiljaa kuin hiiri.

Nyt tuli taas pitkä, kauhea odotus; sitten salamoit taas ja minä näin Tomin pään pyörähtävän veneestä ulos ja katoavan. Hän seisoit köysitikkailta, jotka heilui ilmassa reilingistä. Professori kiljas kovaa ja sänttäs hänen tykönsä, ja heti tuli pilkkosen pimeä taas, ja Jim voivotti: "Voi Tommi herra rukkaa, hän on mennyttä kalua!" ja harppas professoria tavottamaan; mutta professoria ei ollukkaan siellä.

Sitten me kuultiin pari hirvittävä huutoa — ja sitten taas toisen, eikä se ollut niin äänekäs, ja sitten taas toisen, joka kuului alhaalta, ja sitä *tuskin* enään voi kuulla; ja minä kuulin Jimin sanovan: "Voi, Tommi herra rukkaa!"

Sitten tuli hirveän pimeä ja minä luulen, ett' olis voinut räknätä sataan tuhanteen, ennenkun seuraava leimaus tuli. Kun se viimein tuli, näin mä Jimin makaavan polvillaan, kyynärpäät nojaten arkkua vastaan ja kädet naamallaan, ja hän itki. Ennenkun ennätin tirkistää reilingistä ulos, oli pimeä taas, ja minä olin melkein iloissani, kun en voinut nähdä mitään. Mutta kun sitten seuraava leimaus tuli, olin minä varuillani ja näin, kun näinkin, jonkun heiluvan köysitikkailta tuulessa, ja s'oli Tom!

"Tuu ylös!" huusin mä — "tuu ylös, Tom!"

Hänen äänensä oli niin heikko ja tuuli piti semmosta elämää, etten voinut kuulla mitä hän sanoi, mutta mä luulen hänen kysyneen oliko professori siellä ylhäällä. Huusin täyttä kurkkua:

"Ei; hän on meren pohjassa! Tuu ylös! Miten voin auttaa sinua?"

Tämä tietysti pilkkosen pimeässä.

"Kelle hoilaat, Huck?"

"Tomille."

"Kuinka voit sä menetellä noin, ku tiät että Tommi rukka — —" Silloin kirkui hän yhtäkkiä vallan kauheasti ja viskas kallonsa ja käsivartensa takaperin ja kirkui taas; sillä samassa tuli, kun tulikin,

kirkas leimaus luistaen, ja hän ojensi kallonsa juur nähdäkseen Tomin kallon, kalpeana kuin lumi, pistävän framille reilingin yli ja tuijottavan häntä suoraan naamaan. Hän luuli tietysti Tomin kummittelevan.

Tom kapus veneeseen, ja kun Jim näki että s'oli hän, halaili hän häntä, ja kuolas hän hänet aivan tulvilleen ja lellitteli jos jonkinlaisia lempinimiä hänelle ja hassutteli hänen kanssaan kuin hullu, niin ilonen hän oli. Minä sanoin:

"Miks' et tullut heti, Tom? Mintähen sä viivyt?"

"En uskaltanut, Huck. Kuulin jonkun lentävän sivutseni, mutt' en tiennyt kuka s'oli — pimeässä. Olishan se voinut olla sinä, olishan se voinut olla Jim."

S'oli justiin Tom Sawyerin tapaista — aina kuin pata ässä. Hän ei tahtonut kömpiä ylös, ennenkun tiesi missä professori oli.

Myrsky pauhasi nyt kaikin voimin, ja s'oli oikein hirvittävä, kun ukkonen jyrisi ja riehui ja salamat iskivät ja tuuli vinkui ja viuhui köysissä ja vesi vuoti virtana alas. Toisena hetkenä ei voinut nähdä omaa kättään, toisena taas voi räknätä langat takin hihassa ja nähdä koko erämaan piehtaroivia ja pilviin syöksyviä aaltoja ikäänkuin sadeharson läpi. Tommonen rajuilma on mitä hupaisinta maailmassa, mutt' ei se kuitenkaan ole oikein hauskaa, kun venyy ylhäällä ilmassa eikä tiedä miss' ollaan ja tuntuu vähän märältä ja ikävältä — kun vast'ikään kuolema on käynyt talossa.

Me istuttiin siellä kyyristyneinä keulassa ja puhuttiin hiljaa professorista, ja me oltiin pahoillamme hänestä ja pahoillamme siitä, kun ihmiset olit pitäneet häntä pilkkanansa ja menetelleet niin koiramaisesti hänen kanssaan, juur kun hän oli pannut parastansa ja kun hänellä ei ollut mitään ystävää tai ketään, joka olis rohkaissut häntä ja estänyt häntä hautomasta järkeänsä pilalle. Siellä oli koko joukko vaatteita ja vilttejä ja muuta moskaa perässä, mutta me tuumattiin ett' ennemmin sais sataa päällemme kuin me mentäis tohrimaan sinne. S'olis, katsokaas, ollut niin ilkeää olla siellä, missä vielä hajahti kuolleelta. Jim sanoi ennemmin liottuvansa velliksi kuin hän menis sinne mukamas ja törmäis yhteen kummituksen kanssa salamain välissä. Hän sanoi aina tulevansa kipeäks, jos hän sais *nähdä* kummituksen, mutt' että hän mukamas kuolis, jos häneen *koskis* joku semmonen.

VIIDES LUKU.

Me tuumittiin nyt kaikellaisia matkatuumia, mutt' ei sovittu. Minä ja Jim me tahdottiin, että käännyttäis takasin ja mentäis kotiin, mutta Tom väitti, että kun tulis päivä, niin nähtäis miss' oltiin, ja jos oltais liki Englantia, niin me voitais reissata sinne ja sitten tulla takasin oikeassa laivassa, ja sitten me kerskattais matkastamme.

Sydänyön aikaan lauhtui tuuli ja kuu tuli taivaalle ja valais valtameren, ja meille rupes tuntumaan olo mukavaks ja meille tuli uni; ja me pantiin maata penkeille ja nukuttiin eikä herätty ennenkun aurinko pisti silmiin. Meri kimmelsi kuin jalokivet ja ilma oli korea, ja pian oli vaatteemmekin kuivat.

Me mentiin peräpuoleen saamaan vähä aamiaista, ja mitä nähtiin me ens? Joo, siellä paloi hämähä kynttilä kompassissa muutaman kaapun alla. Tom hämmästy. Sitte hän sanoi:

"Te tiedätte varsin hyvin mitä tuo merkitsee. Se merkitsee, että jonkun ihmisen pitää pitää vahtia ja tyyrätä tätä ilmalaivaa niinkuin muutakin laivaa, taikka se ajelehtii sinne tänne, ihan tuulen mukaan."

"No", sanoin minä siihen, "minne s'on ajellut sitte — sittekun — kun tuo tapaturma tapahtui?"

"S'on ajellut", sanoi hän vähä nolostuneena "— ajellut, s'on vissi se. S'on nyt tuulesa, joka tällä hetkellä käy kaakkoseen päin. Eikä me tiedetä, kuinka kauvan sitä piisaa."

Hän tälläs sen itäänpäin ja sanoi pitävänsä sitä suuntaa, meidän pannessamme framille aamiaista. Professori oli ottanut mukaansa puolen maailmaa; paremmissa eväissä hän ei olis voinut olla. Tosin ei löytynyt kermaa kahviin, mutta vettä oli ja kaikkia muuta, mitä voi toivoa; ja petroolikeittiö tarpeineen ja piippuja ja sikaaria ja tulitikkuja; ja viiniä ja likööriä, josta me ei välitetty; ja kirjoja ja karttoja ja harmoonika; ja turkkeja ja vilttiä ja kaikellaista moskaa, niinkuin lasihelmiä ja rannerenkaita messingistä, jotka — kuten Tom sanoi — olit merkkiä siitä, että hän aikoi käydä tervehtimässä viljejä. Siellä oli rahaa myöskin. Niin, professori oli evästetty hiton hyvin.

Aamiaisen perästä opetti Tom minun ja Jimin tyyräämään ja jakoi meidät kaikki neljän tunnin vahtiin, niin että me saatiin vuorotella; ja kun hänen vahtinsa oli ohi, astuin minä hänen sijaansa, ja hän otti framille professorin kynän ja paperia ja kirjotti kirjeen kotiin Polly tädilleen ja kertoi hänelle kaikki, mit' oli meille tapahtunut, ja pani lähtöpaikaks: "*Atsuri* [Runokielessä käytetty *the welkin* = sinitaivas, taivaansini. Suoment.], *matkalla Englantiin!*" ja kääri sen kokoon ja sulki sen punasella suulakalla ja kirjotti osotteen ja osotteen yläpuolelle: "*Tom Sawyer, ilmailija*" ja sanoi, että sekös kirvelis nahan postimestarilta, kun se tulis sinne Nat Parsonsin postikonttoriin. Minä sanoin:

"Mutta kuuleppas nyt, Tom Sawyer; eihän tämä ole mikään tommonen 'atsuri', sehän on ilmapallo."

"No, kuka on *sanonut*, että s'olis atsuri, senkin pöllöpää?"

"Kirjotithan sinä sen tuohon kirjeeseen?"

"Niin no, mitä sitte? Eihän se merkitse, ett' ilmapallo olis mikään atsuri."

"Minä luulin niin. No, mitä sitte atsuri on."

Minä näin, että hän oli pussissa. Hän kaiveli ja raappi muistissansa, mutt' ei löytänyt mitään. Ja sitte hän sanoi:

"*Minä* en tie, eikä kukaan sitä tie. S'on *sana* vain. Ja vieläpä helkkarin muhkea sana. Ei oo koko kielessä muhkeampaa, ei ainoatakaan, — luullakseni."

"Mitä roskaa", sanoin minä; "mutta mitä se merkitsee, mitä *meinataan* sillä? — kas siinä temppu."

"*Minä* en tie mitä sillä meinataan, sanon mä. S'on sana, jota ihmiset käyttävät siks' että — hm — siks' että s'on koristava ja kaunistava. Eihän kukaan teetä poimuja paidanrintaan, siks' että ne lämmittäis, vai mitä?"

"No, ei tietysti."

"No, mutta kuitenkin niitä käytetään, vai mitä?"

"No, kyllä."

"No, tuo kirje, jonka kirjotin, on paita, ja atsuri ei oo muuta kuin poimut sen rinnassa."

Mä tiesin että se panis tuumia Jimille päähän, ja sen se tekikin. Hän sanoi:

"Kuulkaahan nyt, Tommi herra, ei siit' oo mittään hyötyä, että te puhutta tolla viisin, ja suoraan sanottu on se syntiäkin. Tehän tiiättä toki, ett'ei kirje oo mikkään paita, eikä se liion oo mittään poimuja siinä. Eihän siin' oo mittään paikkaa, johon ne panis, ja te ette saa niitä siihen, ja jos saisittekin, ei ne pysys siinä."

"Kas niin, pidä suus ja oota kunnes tulee jotakin, jota voit ymmärtää."

"Tommi herra, ettehän te meinaa, ett'en minä tietäis mittään paioista? Sen tietää Jumala, että min' oon pessy paitoja kotona aina siitä kun — —"

"Minä sanon sulle, ett'ei tässä oo mitään kysymystä paidoista. Minä vain — —"

"No, Tommi herra! Te sanoitta itte, että kirje — —"

"Tahotko mun hulluks? Pidä kitas! Minähän vain käytin sitä *metaaforana*."

S'oli sana, joka pani meidät ymmälle hetkeks. Sitten sanoi Jim, vähän ujostellen, sillä hän näki että Tom oli ärtysä:

"Tommi herra, mitä se mettifoora on?"

"Metaafora on — hm, s'on — metaafora on illustrasiooni." Hän näki, ett'ei me tultu hullua viisaammaks tuosta; hän koitti uudestaan. "Kun minä sanon, että linnut, joill' on yhtäläiset höyhenet, höyhentävät yhteen ja lentävät yhdessä, niin on se metafoorinen lause — —"

"Niin, mutta sitä ne ei tee, Tommi herra. Ei, sitä ei ne tee. Ei oo lintuja, joill' olis niin yhen näköset höyhenet, kun joutten ja valakonen kukko, mutta jos te näättä *niien* höyhentävän yhteen ja lentävän yhdessä, niin — —"

"Kas niin, pidä leukaläpes. Ei mahu kalloos pieninkään asia. Älä kiusaa minua enää."

Jim vaikenä — hyvin tyytyväisenä. Hän oli mukamas kovasti ihastunut, kun oli saanut Tomin pussiin. Heti kun Tom alkoi puhua linnuista, niin minä aattelin, että hän oli mennyttä kalua, sillä Jim hän tiesi enemmän linnuista kuin me molemmat yhteen. Hän oli, katsokaas, ampunut monta, monta sataa lintua, ja s'on oikea tie niiden tuntemiseen. Niin tekevät ne, jotka kirjottavat kirjoja linnuista, ja he pitävät niistä niin, että tallustavat metsät ja maat viluksissa ja nälissään ja keativät tuhansia rasiuksia — ainoastaan tuon tähden, että mukamas löytäisit uuden linnun ja ampuisit sen. Heitä sanotaan opin uralla orhitolookeiks ja min' olisin itsekin voinut olla orhitolooki, sillä min' olen aina pitänyt paljon kaikista linnuista ja elävistä; ja minä menin metsään oppiakseni semmoiseksi ja sain nähdä linnun istuvan kuivettuneella oksalla korkeassa puussa ja se lauloi pää ylöspäin ja suu auki, ja ennenkun aattelinkaan olin ampunut, ja lintu ei laulanut enään, ja se putos alas oksalta, vetelänä kuin trasu, ja minä juoksin ottamaan sen kouraan, ja silloin oli se kuollut, ja sen ruumis oli lämmin kädessäni, ja sen pää pyöriskeli sinne ja tänne, ikäänkuin silt' olis taittunut niskat nurin, ja sen silmissä oli valkonen kalvo ja pään sivussa pikkunen veripisara, ja voi! min' en voinut nähdä mitään enää kyyneliltä, jotka pihkusit ulos; ja siitä hetkestä saakka en ole murhannut mitään elävää, joka ei oo tehnyt mulle mitään pahaa, enkä aio murhatakkaan.

Mutta min' olin niin huolissani tuosta atsurista. Otin asian puheeks taas, ja Tom koki selittää seikkaa minkä voi. Hän sanoi, että kun joku ihminen pitää pontevan puheen, niin sanotaan siitä, että mukamas sitä hurrattiin niin, että atsurin soi. Senpätähden hän luuli, että se ei merkinnyt muuta kuin korkealla ilmassa. No, se tuntui nyt jotensakin luonnolliselta, ja minä olin tyytyväinen, ja sen sanoinkin heti. Se miellytti Tomia ja sai hänet hyvälle tuulelle taas, ja hän sanoi:

"No, sitten on kaikki harashoo, ja se mik' on ollut on ollut. Min' en tiedä oikein visusti mitä atsurin on, mutta kun lasketaan maihin Lontoossa, niin hurratkaamme että atsurin soi, ja muistakaa se."

Hän sanoi että ilmailija oli ihminen, joka purjehti ilmapallolla, ja s'oli mukamas monta kertaa finimpää, jos oli Tom Sawyer Ilmailija kuin jos oli Tom Sawyer Matkailija, ja siitä tultais kertomaan koko maailmassa, jos vain me tehtäis retkemme kunnolla, ja silloin hän antais palttua matkailijan kunnialle kerrassaan.

Iltapuoleen m'oltiin valmiit laskemaan maihin, ja m'oltiin iloset ja yleät myös, ja me vahdittiin kiikari kädessä, aivan kuin Kolumbus kun löysi Amerikan. Mutta m'ei nähty muuta kuin Valtamerta. Iltapäivä kului ja aurinko meni mailleen, eikä vieläkään näkynyt maata missään. Me ihmeteltiin mikä tässä vaivas, mutta uskottiin kuitenkin että kyllä kai menee kaikki hyvin, niin että me tyyrättiin itäänpäin, mutta pidettiin vähä ylempää kurssia, ett'ei me törmättäis johonkin kellotapuliiin pimeässä tai vuoren huippuun.

Minä olin vahdissa sydänyöhön, ja sitten oli Jimin vuoro. Mutta Tom hän ei pannutkaan maata, sillä hän sanoi, että laivakatteinit aina valvovat kun ollaan maihin menemässä; eikä meillä sitten ollutkaan mitään vahdin vaihtoa.

No, kun päivä valkeni, niin Jim huutaa kirkas yhtäkkiä, ja me säntättiin ylös ja katsottiin, ja siellä oli maata kun olikin, maata yltympäri, niin kauvas kuin silmä kannatti, aivan tasaista ja keltaista maata. Me ei tietty ollenkaan kuinka kauvan m'oli oltu sen yllä. Siellä ei ollut mitään puita tai kumpuja tai kallioita tai kaupunkeja, ja Tom ja Jim olit luulleet sitä mereks. He luulivat sitä rasvatyyneks mereks; ja me oltiin niin korkealla ilmassa kuitenkin, että jos se olis ollutkin aaltoileva meri, niin olis se ainakin näyttänyt sileältä, hämärässä ainakin.

Me oltiin helkkarin pinnistuksessa ja otettiin kiikarit kynsiimme ja haettiin joka haaralta Lontoon kaupunkia, mutt' ei nähty karvaakaan siitä eikä muustakaan kaupunki pahasesta. Eikä merkkiäkään mistään järvestä tai joesta. Tomilla oli oikein pitkä nenä. Hän sanoi, että kukapa sit' olis uskonukkaan Englantia tuommoseks — hän oli mukamas aatellut sitä Amerikan kaltaiseksi ja oli aina niin aatellut. Sitten hän sanoi, että parasta kuin syötiin aamiaista, ja sitten voitiin me mukamas laskea maihin ja kysellä suorinta tietä Lontooseen. No, me syötiin aamiaista kuin tuulessa, me oltiin niin kiivaita. Kun me sitten kallistuttiin alaspäin, alkoi ilmakin lämmitä lauhtua, ja pian me heitettiin turkit päältämme. Mutta se lauhtui lauhtumistaan, ja miten olikaan kävi se yhtäkkiä liian lauhtuneeks. Hiki rupes pusertumaan nahastamme. Me oltiin alhaalla nyt, ja ihomme veti aivan rakolle!

Me painuttiin alas ja oltiin noin kolmekymmentä jalkaa maan pinnasta. Niin, se oli maata, jos hiekka on maata; sillä se ei ollut muuta kuin hiekkaa. Tom ja minä me kavuttiin alas pitkin tikkaita ja juostiin kappaleen matkaa ojentaaksemme raajojamme vähäsen, ja se teki meille helkkarin hyvää; ojentaaksemme raajojamme, sanoin, mutta hiekka poltti jalkojamme kuin tulikuuma tuhka. Sitte me nähtiin että joku oli tulossa ja me rientämään hälle vastaan; mutta samassa me kuultiin Jimin huutavan ja kun katsottiin sinne, niin hänen käsivartensa käppyröit ilmassa ja hän teki meille merkkiä ja huusi. Me ei voitu kuulla mitä hän meinas, mutta pian pani meidät pelko pakoon pallolle.

Tullessamme kyllicks likelle, kuultiin me sanat, ja ne sait hiukset nousemaan pystyyn päässäni:

"Juoskaa, juoskaa, pojat! S'on leijona — mä nään sen kiikarista! Juoskaa, pojat!— mitä lähtöö kintuista! S'on karannu eläintarhasta eikä kukaan voi sitä piättää."

Tom hän suorastaan lensi eteenpäin, mutta minun koipeni eivät kannattaneet. Minä tuskin pääsin sitäkään kyytiä kuin ihminen unissaan, jota aave ahdistaa.

Tom tuli tikkaille ja kapus ylöspäin kappaleen matkaa ja odotti minua; ja minun saatuani jalansijaa niissä, huusi hän Jimille, että antais mennä yläilmoihin. Mutta Jim oli saanut päänsä pyörälle ja sanoi unohtaneensa, miten piti menetellä. Silloin Tom kapus ylös kuin orava ja käski minun seurata; mutta leijona peto lähestyi päästään hirveän ulvonnalla joka harppaukselta, ja mun sääreni vapisit, niin etten uskaltanut nostaa toista, kun pelkäsin toisen lannistuvan allani.

Mutta Tom oli nyt laivassa, ja hän antoi pallon kohota vähäsen ja seisoa taas, niin pian kuin köysitikkain pää oli kymmenen tai kaksitoista jalkaa maanpinnasta. Ja siellä oli leijona, ja se hyrräs allani ja ulvoi ja hyppäs ilmaan tavotellen kypälillään tikkaita, ja nämä olit vain tuuman päässä sen kynsistä. Oli kerrassaan ihanaa olla niin, ettei se minuhun ulottunut — perhanan ihanaa, ja min' olin ilonen ja kiitollinen yheltä puolen, mutta minä pylleröin siinä aivan avuton enkä pystynyt kapuamaan, ja sikspä olin toiselta puolen kovasti viheliäinen ja vaivanen. S'on harvoin kuin ihminen näin repiää kahtaalle, eikä sit' ole juuri matkittava.

Tom kysyi multa mitä hän tekis, mutt' en tiennyt. Hän kysyi, voisinko pysyä paikoillani, silleikää kun hän seilais turvalliseen paikkaan ja jättäis leijonan jälkeen mukamas. Minä sanoin, että kelpaishan koittaa, jos hän ei menis ylemmäs kuin miss' oltiin nyt, mutta jos hän menis korkeammalle, niin minä vissisti pyörtyisin ja putoaisin alas. Sitten sanoi hän: "Pidä kiinni lujasti!" ja antoi mennä.

"Älä kule niin kovaa", huusin mä, "mun päätäni huimaa."

Hän oli ajanut kuin leimaus. Nyt hän vajotti vähä, ja me soljuttiin sannan yli hitaammin, ja s'oli melkein kamalaa, sillä s'on vastenmielistä nähdä kapineiden luistavan ja liukuvan allansa tolla viisin, ihan ääneti.

Mutta pian kuului ääntä, sillä leijona meidät saavutti. Sen ulvonta houkutteli siihen muutkin. Te voitte nähdä niiden tulevan laukaten kaikilta haaroilta, ja pian oli siinä pari tusinaa ja ne näykkivät köysitikkaita ja naksahuttivat toinen toistaan; ja me pyyhkäistiin eteenpäin sannan yli, ja ne junkkarit tekivät voitavansa, jott'ei meiltä unohtuis se päivä; ja sitten tuli muutamia tiikereitäkin — kutsumatta, ja nekös vasta panit toimeen oikean mässäämisen.

Me nähtiin nyt, että meidän tuumamme oli hiiteen. Me ei voitu päästä niistä sillä vauhdilla, ja minä en voinut pysyä kiinni iankaikkisesti. Tom siis mietti vähäsen, ja niinpä keksikin hän uuden tuuman. Se oli tämä, että ammuttais yks leijona revolverilla ja sitten seilattais tiehemme, silleikää kun toiset tappelisivat haaskasta. Hän pysähytti siis pallon ja ampui, ja sitten me seilattiin pois, tappelun ollessa tuimimmillaan, ja tultiin alas neljäsosa penikulmaa siitä, ja he auttoivat minua laivaan; mutta kun oltiin leijonain ulottuvista, olit ne allamme taas. Ja kun ne näkivät, että me todellakin oltiin mennyttä kalua mukamas ja että ne ei ulottuneet meihin, istuit ne lonkilleen ja tuijotit meitä niin nolona, että helposti voi arvata, miltä kannalta *ne* katsoivat asiaa.

KUODES LUKU.

Minä olin niin kuitti, etten tahtonut muuta kuin makaamaan. Menin sentähden penkilleni ja oikasin siihen. Mutt' ei sitä saa nukuttua mokomassa uunissa kuin tässä; ja Tom komensi nousemaan yläilmoihin, ja Jim antoi pallon kohota. Ja tietäkää, sillä mahtoi olla voimaa sillä pallolla, kun se jaksoi nostaa kaikki nuo kirput, kun tulit mukanamme alhaalta, ja muistutit Tomille laulun: "Maijall' oli karitsa, joss' oli paljon kirppuja, ja aivan lumivalkeita." Mutta sitä ei olleet nämä. Nämä olit tuota ruskeaa sorttia — sitä sorttia, joilla aina on nälkä, eikä n'ole tarkkojakaan, sillä ne syövät pakanoita kristittyjen puutteessa. Missä vain on hiekkaa, niin tapaatte tuon linnun; mitä enemmän hiekkaa, sitä suurempi lauma. Tääll' oli hiekkaa vain, ja tulos sen mukaan. En koskaan ole nähnyt mokomaa mässäystä.

Meidän täytyi nousta virstan verta, tullaksemme sietävään ilmaan, ja sitten vielä toinen virsta, päästäksemme noista itikoista; mutta ruvettuaan palelemaan, hyppäsit ne ulos laivasta. Sitten me laskettiin taas virstan verta, ja siinä oli vilposta ja mieluista ja oikein hyvä olla, ja kohtsiltään olin mä reippaana jälleen. Tom oli istunut tuumissaan koko ajan, mutta nyt hän hypähti ylös kuin pistettyinä

neulalla ja sanoi:

"Panen vetoa tuhat dollaria, että *minä* tien missä ollaan. Me ollaan Saharassa, suuressa Saharassa, aivan selvään!"

Hän oli niin kiihkoissaan, ettei voinut hillitä koipiaan. Mutta min' en ollut, vaan sanoin:

"No, no missä sitten on suuri Sahara? Englannissako, vai Skotlannissa?"

"Ei kummassakaan, veikkoseni; se on Afrikassa."

Jimin silmät pöyhöttivät, ja hän alkoi tuijottaa alas hirveällä haisulla, sillä sieltähän se oli kuin hänen esi-isänsä olit tulleet; mutta minä uskoin siitä vain puolet. En voinut, tietäkös; mehän oltais silloin matkustaneet maailman halki.

Mutta Tom ei aatellut muuta kuin löytöään, kuten hän sitä kutsui, ja sanoi että leijonat ja santa aivan vissisti mukamas merkitsis Saharaa. Hän sanoi että hänen, jo ennenkuin me saatiin maata näkyviin, olis pitänyt ymmärtää meidän lähestyvän jotakuta maata, jos hän mukamas vain olis aatellut yhtä seikkaa; ja kun me kysyttiin mitä seikkaa, sanoi hän:

"Joo, noita kelloja. Ne on kronomeetria! Te ootte niistä lukeneet merikertomuksissa. Toinen niistä käy Grinwihin ajan mukaan, toinen St. Louis'in ajan mukaan, aivan kuin mun taskurini. Meidän lähtiessämme St. Louisesta oli neljä iltapäivällä minun taskurini ja sen kellon mukaan, mutta kymmenen illalla Grinwihin kellon mukaan. No, tähän vuoden aikaan menee aurinko alas noin kello seitsemän. No, panin eilen illalla merkkiin mitä kello oli, kun aurinko laski, ja s'oli puoli kuus Grinwihin ajan ja puoli kaksioista e.p. minun taskurini ja sen toisen kellon mukaan. Katsokaas, aurinko nousi ja laski St. Louis'issa minun kelloni ja sen toisen mukaan, ja Grinwihin kello kävi kuus tuntia edellä; mutta m'ollaan tullut niin kauvas itäänpäin, että aurinko melkein laskee Grinwihin kellon mukaan nyt, eroitus on ainoastaan puolitoista tuntia, ja minun kelloni käy jälessä — enemmän kuin neljä ja puoli tuntia. Se merkitsee, nähkääs, että m'oltiin lähes Irlannin lonkituudilla ja oltais tultu sinne pian, jos m' oltais ajeltu oikein — mutta sitä me ei olla. Ei, m'ollaan ajeltu — ajeltu kaakkoseen päin — ja s'on mun vakuutukseni, että m'ollaan Afrikassa. Katsokaa tätä karttaa. Te näette kuinka Afrikan olkapää painuu länteen päin. Mitä hirveää kyytiä m'ollaan tulleet! Jos oltais purjehdittu suoraan itäänpäin, niin oltais jo aikoja sitten Englannin sivu. Katsokaahan nyt, kun aurinko on puolipäivässä; silloin nousta seisoamaan joka mies, ja kun varjomme kutistuu tyhjäksi, niin nähdään että tää Grinwihin kello on noin kakstoista. Jaa, hyvät herrat, *minä* uskon että m'ollaan Afrikassa; ja se on jotakin muhkeaa se."

Jim katsoi alas kiikarista. Hän puisti päätään ja sanoi:

"Tommi herra, eiköhän tässä oo joku erehys? Min' en oo nähänyt mittään neekereitä vielä."

"S'ei merkitse mitään — he ei elä erämaassa. Mutta mitä näenkin mä tuolla. Anna tänne kiikari."

Hän katsoi hyvän aikaa ja sanoi sitten, sen olevan kuni pitkän mustan jonon hiekan poikki, mutta hän ei voinut arvata mukamas mitä s'oli.

"Kas niin," sanoin minä, "nyt sull' on hyvä tila saada selville missä tää pallo on, sillä tuo jono tuolla on varmaankin yks noita viivoja, joit' on kartassa ja joita he sanoo lonkituudin merijaaniks, ja voidaanhan me laskea alas ja katsoa sen numeroa, ja —"

"Mitä tyhmyyksiä sä jaarittelekkaan, Huck Finn! En koskaan oo nähnyt mokomaa pässinpäätä kuin sinä. Luulekko todellakin että meridiaanit ovat *maan* päällä?"

"Tom Sawyer, ne on kartassa, ja sen sä tiet varsin hyvin, ja ne on täällä myös, katso itse."

"Tietysti on ne kartassa; mutta se seikka ei kuulu tähän. Eihän niitä toki ole *maan* päällä."

"Tom, tietkö sä sen vissisti."

"Tien, aivan vissisti."

"Sitten toi kartta valehtelee taas. En koskaan ole nähnyt mokomaa valehtelijaa kuin toi kartta."

Hän suuttui, ja minä olisin häntä ripittänyt myös, ja Jim'illäkin oli hälle lämpimänä meininkinsä, ja m'oltais kohtsiltään puhjenneet uuteen jupakkaan, jollei Tom samassa olis heittänyt kiikarinsa ja ruvennut taputtamaan käsiänsä kuin hullu ja huutanut:

"Kameeleja! Kameeleja!"

Minä sieppasin kiikarin ja Jim otti toisen, ja me tähysteltiin, mutta minä tunsin pettymystä ja sanoin:

"Kameejeja — mitä lörpötäkään! Nehän on hämähäkkiä."

"Hämähäkkiä erämaassa, sinä pöllöpää! Hämähäkkiä, ku käy juhlakulussa! Sinä et oikein mieti, ennenkun puhut, Huck Finn, ja luulenpa, ettei sinulla ole sitä, *millä* mieltä. Etkö sä tie että m'ollaan puolitoista virstaa ilmassa ja että tuo jono matelijoita on kolmen neljän virstan päässä? Hämähäkkiä — voi taivas, Hämähäkkiä — isoja kuin lehmät. Haluttaako sun kenties mennä maahan ja lypsää heistä pari? Ei, hui, hai — ne *on* kameejeja, kun onkin. S'on matkaliuta, karavaani, sitä justiin s'on, ja s'on lähes kahden virstan pituinen."

"No, olkoon menneeks! Lasketaan alas katsomaan mitä s'on. Min' en usko enkä tule sit' uskomaan, ennenku näen sen itse."

"No, olkoon menneeks," sanoi hän ja komensi "alas!"

Kun me tultiin huilaten alas kuumaan ilmaan, nähtiin me, että ne sittenkin oli kameejeja, jotka kahnustelit eteenpäin — loppumaton jono niitä, tavarat selässä, ja monta sataa miestä pitkissä valkosissa vaatteissa ja jonkunmoinen shaali pään ympäri riippuvine tupsuineen ja verhoineen, ja muutamilla miehillä oli pitkät pyssyt, ja toisilla ei ollutkaan, ja muutamit ratsastit ja toiset kävivät. Ja ilma sitten — jaa, s'oli kuuma kuin tuli. Ja kuinka he hitaasti ja vetelinä ryömit eespäin! Me huillattiin alaspäin yhtäkkiä ja pysähyttiin satasen kyynärää heidän päistänsä.

Miehet kaikki huutamaan, ja muutamit heistä heittivät mahalleen, toiset taas rupesit ampumaan meitä ja toiset juoksemaan sinne tänne, kukin haarallensa, ja sitä tekivät kameelitkin.

Me nähtiin saavamme aikaan sekasortoa heidän kesken, niin että me reisattiin ylös taas noin puoltoista virstaa, kunnes oltiin kylmässä ilmanalassa, ja sieltä me tirkisteltiin heitä. Meni tunti aikaa, kunnes he kerkesit kokoontua ja olit jonossa jälleen; sitten he marssivat eespäin taas; mutta me voitiin nähdä kiikarissa, ettei he juur aatelleet muuta kuin meitä. Me puskettiin eteenpäin ja kurkistettiin heitä kiikarista, ja yhtäkkiä nähtiin me suuri hiekkavuori ja joitakin ihmisten näkösiä värkkiä sen toisella puolen, ja muuan mies näkyi makaavan tuon vuoren harjalla ja silloin tällöin kohottavan päätään ja kurkistelevan karavaania tai meitä — kumpaako, ei me tietty.

Karavaanin tullessa lähemmäs, tuo mies ponnahti pois toiselle puolen ja sänttäs toisten miesten ja hevosten luo — sillä n'olit todellakin miehiä ja hevosia — ja me nähtiin heidän nousevan selkään kuin tuulessa; ja sitten he tulit rynnäten kuin tulipalo, toisilla keihäät, toisilla pitkät pyssyt käsissä, ja kaikki huusit ja hurrasit he kuin pakanat. He tulit törmäten karavaania vastaan, ja seuraavassa hetkessä molemmat riitaveljet syöksit yhteen ja menit sekasin, eikä ikinä ole kuultu mokomaa pysyjen paukkuja, ja ilma tuli niin täyteen savua, että tuskin näit vilaustakaan tappelevista. Siinä mahtoi olla ainakin kuussataa miestä siinä kähäkässä, ja s'oli hirveää nähdä. Sitten he jakaantui pienempiin ryhmiin ja tappelit hengestä ja kuolemasta, hampain ja kynsin, ja siin' oli juoksua sinne tänne, ja he ajoivat toinen toistansa kuin hullut; ja kun savu oli hälvennyt vähän, nähtiin tappotantereella kuolleita ja haavotettuja ja kameelin raatoja huiskin haiskin ja yltympäri, ja kameejeja pakenemassa sinne tänne. S'oli suorastaan kamalaa! Viimein näkivät ryövärit, etteivät voineetkaan voittaa, ja heidän päämiehensä antoi merkin, ja kaikki, mit' oli jällellä, lähtivät kápälämäkeen ja samosit sannan yli! Viimeinen mies värkki heidän joukossaan sieppas mukaansa lapsen ja pisti sen eteensä hevosen selkään; ja muuan vaimoihminen juoksi kirkuen kerjäten hänen perästänsä ja ajoi häntä takaa hietakentän yli, kunnes oli pitkän matkan päässä omasta seurastaan; mutta mitään hyötyä siitä ei ollut, ja me nähtiin nais-paran vaipuvan alas santaan ja peittävän kasvonsa käsillään. Silloin tyyräs Tom palloa ja antoi luistaa suoraan villiä vastaan, ja me tultiin kuin nuoli hänen kimppuunsa ja viskattiin hänet satulasta lapsineen pävineen, ja villi sai vähän vammoja, mutta lapselle ei tullut tämän taivaallista, vaan makas se selällään sannassa, käsineen säärineen kippuroiden koppuroiden ilmassa. Mies juosta jotkotti hevosenensa perään eikä tietänyt mitään, mist' oli saanut tuon sysäyksen, sillä m'olttiin jo siihen aikaan kolme neljäsataa kyynärää ylhäällä ilmassa!

Me luultiin vaimon juoksevan ottamaan lastansa, mutta sitä hän ei tehnyt. Me voitiin kiikarilla nähdä hänen istuvan paikallaan, pää painuneena polvia vastaan, niin että hän tietysti ei ollut nähnyt urostyötämme ja luuli että laps oli mukamas mennyt miehen kanssa. Hän oli noin virstan paikkeella omasta väestään, niin että me luultiin voivamme laskea alas lapsen luo, jok' oli noin puoli virstaa naisihmisen takana, ja viedä laps hälle ennenkun karavaanilaiset pääsisit kimppuumme ja tekisit meille kepposta, ja me uskallettiin. Me laskettiin ja pysähyttiin, ja Jim kapus alas tikkaita myöten ja sieppas lapsen, joka oli pikkunen kaunis kakara ja hyvällä tuulella myöskin, ollakseen vastikään mukana tappelussa ja pyörähtäneekseen hevosen selästä; ja sitten me luistettiin mamman luo ja seistiin hänen takanansa ja joteskin lähellä vielä, ja Jim kiipes alas, ja kun hän oli aivan hänen takanaan, niin toi pikku kakara naukui, kuten lapset aina tekee, ja mamma sen kuuli, kääntyi, kirkahti ilosta, syöksi lapsensa luo ja sieppas sen ja halaili sitä ja suuteli sitä; ja sitten pantuaan vähän pois kakaran, halaili hän Jimiäkin ja sitten riisti hän kaulastaan kultaset ketjut ja ripusti ne Jimin kaulaan ja halaili häntä taas ja otti lapsen

maasta ja painoi sitä rintaansa vasten ja suuteli sitä taas ja itki ja nauroi kuin hupsu kaiken aikaa; ja Jim hän juoksi tikkaille ja kapus ylös, ja seuraavassa hetkessä me oltiin ylhäällä ilmassa taas, ja mamma hän seiso siinä ja tuijotti ylöspäin, takapää hartiainsa välissä ja lapsen kädet kaulassaan. Ja siinä seiso hän töllistellen niinkauan kuin meitä näkyi pilvien välistä.

SEITSEMÄS LUKU.

"Kello on kakstoista!" sanoi Tom, ja niin s'oli. Hänen varjonsa oli vain kuin musta pilkku hänen jalkainsa juurella. Me katsottiin, ja Grinwihin kello oli niin lähellä kakstoista, ettei erotuksesta puhettakaan. Niin että Tom sanoi, että Lontoo oli suoraan pohjoseen päin tai suoraan etelään meistä, jompaankumpaan, ja päätti ilmasta ja sannasta ja kameeleista sen olevan pohjosessa, vieläpä koko joukon penikulmia — niin paljon kuin Newyorkista Mexikon kaupunkiin, hänen arvatakseen mukamas.

Jim sanoi luulevansa, että ilmapallo oli muka sukkelin kapine maailmassa, jollei sitä mukamas olleet jotkut linnut — kenties metsäkyhky eli ehkäpä rautatiejuna.

Mutta Tom sanoi lukeneensa rautatiejunista Englannissa, jotka voi reissata lähes sata penikulmaa [Englantilaista, joista 7 menee yhteen suomalaiseen. Suoment.] tunnissa, eikä ole koko maailmassa mukamas yhtäkään lintua, joka voisi sen tehdä, pait' yks — ja s'on musta kirppu.

"Kirppu? Mutta Tommi herra, eihän kirppu oo mikkään lintu oikeimmitten — —"

"Eikö s'oo mikään lintu? No, mitä s'on sitten?"

"Min' en oikeen tiiä, Tommi herra, mutta mä luulen vaan sitä luontokappaleeks. Ei, sekkään ei oo oikeen, eikös hiis, sillä kirppu on liian pikkanen luontokappaleeks. Se kai on lutikka, jaa; s'on justiin sitä kun s'on — lutikka."

"Panenpa vetoa, ett' olet väärässä, mutt' olkoon menneeks. Mutta mitä sä tarkotat tuolla oikeimmiten?"

"Joo, sit' ett' oikeimmitten linnut kulkee pitkät matkat, mutta sitä ei tee kirppu."

"Hoo? eikö? No, mitä tarkotat sä pitkillä matkoilla?"

"Mitä? Tietysti monta penikulmaa. Ymmärtäähän sen pässikin."

"Voiko mies käydä monta penikulmaa?"

"Ky-llä."

"Yhtä monta kuin rautatiejuna?"

"Ky-llä, jos häll' on kylliks aikaa."

"No, voiko kirppu?"

"Voi kyllä, jos se vain saa aikaa hirviän paljo."

"No, nyt pitäis mennä teidän päähänne, että *matkan pituus* ei ole se, jonka mukaan asiaa tutkitaan, vaan se on se *aika*, joka menee matkan pituuden kulkemiseen."

"No, siitähän se jumaliste näyttää, mutta kuka olis uskonu sen, Tommi herra."

"Se on *suhteellinen* kysymys, katsokaas, ja jos mitataan jonkun olennon nopeutta sen suuruuden suhteen, niin mitä sitten ovat lintu, ihminen ja rautatiejuna kirpun suhteen? Nopein mies ei juokse enempää kuin kymmenen englannin penikulmaa tunnissa — vähän päälle kymmenen tuhatta kertaa hänen oman pituutensa. Mutta kaikissa kirjoissa seisoo, että tavallinen kolmannen luokan kirppu voi hypätä sata viiskymmentä kertaa oman pituutensa; jaa, ja se voi tehdä viis harppausta sekunnissa — seitsemänsataa viiskymmentä kertaa hänen oman pituutensa yhdessä ainoassa, pikkarisessa sekunnissa; sillä kirppu ei hukkaa aikaa seisahtumiseen ja tuumaamiseen, sen saatte nähdä, jos koette sormella tulla siihen. No, se on tavallisen kolmannen luokan kirpun vauhti, mutta aatelkaappa italialaista, *ensimmäisen* luokan kirppua, joka on ollut aatelin lemmikkinä koko elämänsä eikä koskaan tietänyt mitä sairastuminen tai puutteet on, ja tää kirppu voi harpata enemmän kuin kolmesataa kertaa

oman pituutensa, ja se kestää sen kaiken päivää, viis semmosta harppausta joka sekunnissa — joka on sama kuin tuhat viissataa kertaa kirpun oma pituus. No, aatelkaas nyt, että mies vois käydä tuhat viissataa kertaa oman pituutensa yhdessä sekunnissa — siitä tulee puolitoista englannin penikulmaa. Se on samaa kuin yheksänkymmentä penikulmaa minuutissa; se on melkosesti enemmän kuin viistuhatta englannin penikulmaa tunnissa. No, miten käy *nyt* ihmisen? Ja linnun? Ja rautatiejunan ja ilmapallon? Roskaa! Ne ei maksa penniäkään kirppuun verraten. Kirppu on pyrstätähti vähemmässä mitassa."

Jim oli kovasti hämmästynyt, ja sit' olin minä myös. Jim sanoi:

"Onko noi numerot sitt' oikeen oikiat, Tommi herra? Eikö ne vain oo valetta ja pilaa?"

"Ei, ei laisinkaan; ne on täyttä totta."

"No, sitten pittää, perhana vieköön, pittää niitä kunniasa myös. Min' en oo juur koskaan piitannu kirpuista, mutt' ei auta; nään nyt selevään, että niill' on karahtääri."

"No, mitä mä sanoin? Niissä on suuruutensa suhteen paljon enemmän järkeä ja ymmärrystä ja hyvää päätä kuin millään muulla luontokappaleella. Niille voit opettaa melkein mitä hyvänsä; ja ne oppivat sen sukkelammasti kuin mitkään muut luontokappaleet. Niitä on opetettu vetämään pieniä vaunuja valjaista ja marssimaan sinne tai tänne tai tuonne, komennon mukaan; jaa, heitä voi saada äkseeraamaan kuin sotamiehiä, ja he tekevät sen pulskasti, aivan kuin sotamiehet. Jaa-a, heille on opetettu jos jonkinlaisia temppeja ja vaikeita äksänpäksiä. Jaa, jos voitais syöttää kirppu tavallisen miehen kokoseks ja antaa sen luonnollisen vilkkauden kasvaa sitä mukaa, niin että se tulis yhä suuremmaks ja terävämmäks ja viisaammaks — mitä olisikaan ihminen sen rinnalla? Se kirppu tulis Yhdysvaltain presidentiks, ja sitä ette te vois estää, ei — yhtä vähän kuin voitte estää salamaa."

"Herra hallikkoon, Tommi herra! Enhän koskaan olis luullu niien olevan niin mahtavia. Ei — en tuhat vieköön tietäny siitä mittään."

"Niin, n'on paljo mahtavammat kuin muut elävät, ihmiset tai itikat, suuruutensa suhteen. Kirppu on *intressantin* kaikista elävistä, mitä maan päällä liikkuu. Ihmiset puhuvat niin paljo muurahaisen ja elefantin ja lokomotiivin voimasta. Ääh, lörpötystä! Puhuisivat ens' sijassa kirpusta. Se voi nostaa kolme neljä sataa kertaa oman painonsa, ja sitä ei voi kukaan muu, ei läheskään. Ja muuten on sillä omat tuumansa, ja s'on kovasti herkkusuinen eikä anna narrata itseään; sen vaisto eli ymmärrys, eli mitä s'onkaan, on hirveän terävä ja kirkas eikä erehdy koskaan. Tavallisesti luullaan, että kaikki ihmiset on kirpulle samaa lihaa. Kaukana siitä. Ihmisiä löytyy, joihin kirput ei koskiskaan, olkoot nälissään tai ei, ja minä olen yks näitä ihmisiä. Minulla ei koskaan ole ollut kirppua nahassani, ei elinaikanani."

"Mutta Tommi herra!"

— "Jaa, jaa, niin se on; — ja pila pois!"

"No, voi sun turkin pippuri! Enhän oo moista sin' ikinä kuullu."

Jim ei oikein uskonut sitä, enkä minäkään; niin että me laskettiin alas santaan ja otettiin uudet kirput. Tom oli oikeassa. Ne karkasit Jimiin ja minuun tuhansittain, mutt'ei ainoakaan Tomiin. Sitä ei voinut selittää, mutta niin se oli, ja siinä oltiin. Hän sanoi asian laidan aina niin olleen, ja että hän voi vaikka piehtaroida kirppumiljoonassa, eikä ykskään koskis häneen tai kiusais häntä.

Me nousiin ylös kylmään ilmanalaan, antaaksemme heidän vilustua vähäsen, ja oltiin siellä hetken aikaa, ja sitten me laskettiin alas taas kohtuulliseen ilmanalaan ja siellä kuhnuusteltiin me eespäin noin kaksikymmentä tai viiskolmatta minuuttia tunnissa, kuten m'olttiin menty viime tuntina. Seikka oli se, että kuta kauvemmin me oltiin tuossa juhlallisessa, rauhallisessa Erämaassa, sitä enemmän lauhtui meidän kiireemme ja hätäilemisemme, sitä onnellisemmaks ja tyytyväisemmäks tunnettiin me itsemme ja sitä enemmän ruvettiin me tykkäämään Erämaasta. Niin oltiin me, niinkuin jo sanoin, koko joukon hiljentäneet vauhtia, ja me laiskoteltiin kuin porsaas päivänpaisteessa, milloin kurkistaen läpi kiikarin, milloin maaten pitkänään penkeillä ja lukien, milloin taas Nukkumattia halailten.

Kuka olis uskonut, että m'olttiin samoja ihmisiä, jotka niin turkkasen olit ikävöineet maata ja rantaa, mutta niin s'oli kuitenkin. Me oltiin päästy siitä tuskasta. Me oltiin totuttu palloomme nyt eikä pelätty ollenkaan eikä ollenkaan toivottu muualla ollakkaan. Kaikki vain tuntui niin kodikkaalle ja minä suorastaan tykkäsin olevani syntynyt ja kasvanut pallossa, ja Jim ja Tom tykkäsit samaa. Mulla oli aina ollut kiukkusia ihmisiä ympärilläni, jotka olit nalkuttaneet ja jankuttaneet ja haukkuneet minua ja keksineet vikoja minussa ja elämöineet ja tuuppineet minua ja pitäneet mua silmällä ja panneet minut tekemään milloin sitä milloin tätä ja ehtimiseen valinneet juur semmosta, mitä minä en tahtonut tehdä, ja antaneet mun maistaa keppiä, kun minä karkasin tieheni ja tein jotakin muuta, ja aina vain kokeneet repiä sielua ruumiistani; mutta täällä ilmapallossa taivaan kannen alla oli niin hiljaista ja päivänpaisteista ja kodikasta ja sai syödä kyllikseen ja nukkua kyllikseen ja nähdä merkillistä

näkemistä, eikä kuullut nalkuttamista eikä haukkumasanoja eikä "poika polosta", ja aina oli kuin sunnuntaina vain. Mulla ei, lempo viekoon, ollut mitään halua sieltä pois — ottelemaan tuon sievistyksen kanssa taas. Pahinta, mit' on sievistyksessä, on se, että kun joku on saanut kirjeen ikävistä asioista, niin tulee hän hengästyneenä luoksemme ja kertoo meille kaikki ja tekee meidät alakuloseks, ja aviisut eli sanomalehdet tulee kertoen meille ikävistä tapauksista yltympäri koko maailman ja tekevät meidät murheellisiks ja alapäisiks, ikäänkuin rapakuorma olis kannettavanamme. Minä vihaan sanomalehtiä, ja minä vihaan kirjeitä; ja jos minä saisin päättää miten olla pitää, niin min' en sallis, että kukaan saa sillä viisin lastata ikävyyksiänsä toisten päälle, joita hän ei tunne, ja jotka asuu toisella puolen maailmaa. Mutta tuoll' ylhäällä pallossa ei nyt ollut muruakaan tuosta kaikesta, ja siks olikin se hupaisin ja hauskin paikka maailmassa.

Me syötiin illallista, ja se yö oli kaunihin yö mitä koskaan oon nähnyt. Kuu teki valoa kuin keskellä päivää, vaikka vähän pehmeämpää; ja kerran näimme me leijonan seisovan tollistelevän erämaassa, ikääskuin olis se ollut ihan yksinään maailmassa, ja varjo oli sen vieressä maassa kuin läkipilkku. Semmosta kuun valoa ei saa missään.

Me maattiin paraasta päästä selällämme ja juteltiin; ei maittanut uni. Tom sanoi että me oltiin keskellä "Araabian öitä" nyt. Hän sanoi, että s'oli juur täällä kuin yks noita mukavimpia juttuja kirjassa tapahtui; niin että me katseltiin maahan ja ootettiin, kun hän puhui siitä, sill' ei ole mikään niin hauskaa kuin nähdä paikkoja, joista on kerrottu kirjassa. Se oli juttu kameelin ajajasta, joka oli hukannut kameelinsa, ja hän meni Erämaahan ja tuli vastaan eräälle miehelle ja sanoi:

"Näittekö eksyneen kameelin tänään?"

Mies sanoi:

"Oliko se sokea vasemmalta silmältään?"

"Oli."

"Oliko se menettänyt yhden etuhampaan?"

"Oli."

"Oliko sillä vika toisessa takajalassaan?"

"Oli."

"Oliko sen selässä hirssiä toisella puolen ja hunajaa toisella?"

"Oli, mutt' ei ole tarvis lisää noita pikku seikkoja — s'oli se, ja mulla on kiire. Missä näitte sen?"

"En min' oo nähnyt sit' ollenkaan", sanoi mies.

"Ettekö nähnyt ollenkaan? Kuinka sitten voitte niin tarkasti kertoa millainen se oli?"

"Kun tietää käyttää silmiään, niin on joka seikalla merkityksensä; mutta useimmilla ihmisillä ei ole mitään hyötyä silmistään. Minä tiesin että kameeli oli ollut liikkeellä, sillä minä näin sen jäljet. Tiesin, että sill' oli vika toisessa takajalassaan, sillä sitä jalkaa arasti, ja kameeli astui hiljaa ja hellitellen sillä, ja se seikka näkyi jäljistä. Tiesin, että s'oli sokea vasemmalta silmältään, sillä s'oli pureskellut ruohoa ainoastaan oikealta puolen tietä. Tiesin, että s'oli menettänyt yhden etuhampaan, sillä kun s'oli purrut ruuhon, niin se seikka näkyi hampaitten merkeistä. Hirssi juoksi ulos toiselta puolen — muurahaiset sen mulle kertoi; hunaja vuoti toiselta — kärpäset oli siitä kantelemassa. Minä tiedän yhtä ja toista kameelistanne, mutta en ole sitä nähnyt."

"Jatkakaa, Tommi herra; s'on liian hyvä juttu."

"S'on loppunut."

"*Loppunu?*" sanoi Jim hämmästyen. "Miten kävi kameelin?"

"En tiedä."

"Eikö sit' ollu jutussa?"

"Ei."

Jim tuumas hetkisen, sitten sanoi hän:

"No, sepä nyt oli juonikkain juttu, mit' ikinä min' oon kuullu. Juur kun tultiin hauskimpaan paikkaan, niin siihen se loppu koko loru. Kuulkaahan nyt, Tommi herra, eihän siin' oo mittään meininkii moisess'

jutuss'. Eikö teill' oo mittään vihiä, saiko mies kameelinsa takasin vai ei."

"Ei, mull ei oo vihiäkään siitä."

Minun mielestäni ei ollut vähintäkään järkeä koko tuossa jutussa, joka noin yhtäkkiä loppui kesken, ennenkuin siitä tuli tuon enempää, mutt'en tahtonut hiiskua mitään tuumistani, sillä mä näin Tomin olevan pahalla päällä, kun m'oltiin käsittäneet asian siltä kannalta ja kun Jim oli sillä viisin muistuttanut jutun heikosta puolesta, ja minä tykkään että s'on kaikkia muuta kuin fiiniä, kun rupee hätyyttämään nolattua miestä. Mutta Tom hän kääntyi minuun ja sanoi:

"No, mitä *sinä* sanot jutusta?"

No, nyt täytyi minun tietysti puhua suuni puhtaaks ja sanoa totuus. Minä sanoin siis, että minusta mukamas tuntui kuin Jimistäkin, että jos joku juttu katkes kesken eikä koskaan tullut mihinkään, niin ei maksanut vaivaa kuluttaa kieltään siihen.

Tomin leuka liukui rintaan, eikä hän suuttunut, kuten olin luullut, kun hän kuuli minun ivailevan juttuansa, vaan sen sijaan näkyi hän vain käyvän vähän alakuloseks ja sanoi:

"Toiset ihmiset näkee, toiset ei — juur niinkuin tuo mies sanoi. Jos s'olis ollut hirmumyrsky, eikä kameeli, joka lakas kentän, niin ette te, senkin tolvanat, olis nähneet siitä jälkeäkään."

En tiedä mitä hän meinas eikä hän sitä sanonut, mutta s'oli kai yks hänen pistosanojaan, luullakseni — hänell' oli koko joukko niitä varalla, kun hän oli joutunut pussiin eikä päässyt siit' ulos — mutt' en min' ollut millänikään. Me oltiin ivattu tuon jutun kipeitä puolia jokseenkin paksusti — ja hän ei päässyt pälkähästä. Se sapetti häntä tietysti, vaikka hän oli vain olevinaan kuin luu olis tarttunut hälle kurkkuun.

KAHDEKSAS LUKU.

Me syötiin suurusta varhain sinä aamuna ja istuttiin ja katseltiin Erämaata, ja ilma oli niin korea ja sulonen, vaikk'ei m'oltu korkeallakaan. Erämaassa pitää vajottaa yhä alemmalle auringon laskun perästä, sillä pian tulee vilpota siellä; ja sitten kun rupee koittamaan päivä, niin pitää seilata vain hiukkasen yli hiekan.

Me nähtiin pallomme varjon luisuvan pitkin kenttää, ja silloin tällöin silmäiltiin yli Erämaan, olisko mitään varomista, ja sitten silmäiltiin me varjoa taas — kun yhtäkkiä melkein ihan altamme kävi meille naamaan ihmisiä ja kameelia, jotka makasit hajallansa liikkumatta paikaltaan, kuin olisit nukkuneet.

Me huudettiin "seis", ja me seistiin, suoraan heidän yllänsä, ja nähtiin nyt heidät kuolleina jok'ainoan. Kylmät väristykset kävit pitkin selkäpiitämme. Ja me oltiin hiljaa ja puhuttiin hiljaa, aivan kuin ihmiset hautajaisissa. Me laskettiin maahan hiljaa, ja Tom ja minä astuttiin ulos ja mentiin heidän sekaan. Siinä oli miehiä ja vaimoihmisiä ja lapsia. He olit auringon kuivamia ja ruskeita ja ryppysyä ja nahkankaltaisia, aivan kuin muumioin kuvat, joita näette kirjoissa. Ja kuitenkin he näyttivät niin eläviltä, ettei sit' uskois; juur kuin olisit nukkuneet — toiset makasit selällään, kädet sirollansa sannassa, toiset kyljellään, toiset taas nenällään, ja kaikki näyttivät he aivan luonnollisilta, vaikka hampaat olit näkyvissä vähän enemmän kuin muutoin. Kaks tai kolme heistä istui. Yks oli vaimoihminen, joka istui pää painuneena alapäin ja lapsi maaten pitkällään hänen sylissänsä. Muuan mies istui kädet ristissä polvillaan tuijottaen kuolleilla silmillään nuoreen tyttöön, joka makas hänen eessänsä. Mies näytti niin surulliselta, että s'oli vallan kauheaa. Eikä koskaan näe niin hiljaista ja kolkkoa paikkaa kuin siell' oli. Hänellä oli pitkä ja suora tukka riippumassa poskillaan, ja kun vähänen tuulenhengi sai sen kiikkumaan, pani se minut pöyristymään, sillä se näytti aivan siltä kuin olis hän ravistanut päätänsä.

Muutamat ihmiset ja elävät olit peitettyt hiekalla, mutta toiset ei olleet, sillä hiekkaa oli ohuelta niillä paikoin, ja maa oli paksua someroa ja kovaa. Vaatteet olit enimmäkseen lahonneet pois ja jättäneet ruumiit osittain alasti; ja kun kävi sormillaan riepuihin, haihtui ne tuuleen kuin hämähäkin verkko. Tom luuli niiden maanneen siinä monta vuotta.

Muutamilla miehillä oli ruosteiset pyssyt, toisilla oli miekat ja leveät vyöt, joihin oli pistetty pitkät ja hopeahelaiset pistoolit. Kaikilla kameeleilla oli vielä kuormansa selässä, mutta tavarapakat oli ratkenneet rikki eli lahonneet, ja niiden sisällys oli vuotanut maahan. Me tykättiin, etteihän kuolleilla enää ollut mitään hyötyä miekoistaan, niin että m'otettiin niistä yks ja muutamia pistoolia myös.

Myöskin otettiin me pieni rasia, sillä s'oli niin turkkasen sievä ja nätti ja kaunis; ja sitte me tahdottiin myös haudata ihmiset, mutta mitään keinoa siihen ei me keksitty, ja eihän ollut mitään, johon olis voinut ne haudata, muuta kuin hiekkaa, ja sen tietysti veis tuuli mukanaan. Me oltiin juur peittää tyttöparan ylle, ja ensin pantiin me muutamia shaaleja eräästä käärystä hänen päällensä, mutta kun meidän piti viskata santaa hänen ylitsensä, tutisit miehen hiukset tuulessa, ja me pelästytettiin ja herettiin siitä paikalla, sillä näyttipä aivan siltä kuin hän tahtois sanoa meille, ettei hän tykännyt meidän peittämyshommista, koska mukamas hän sillä kurin ei sais nähdä tuota nuorta tyttöä enää. Hän oli kai rakastunut häneen ja tykkäs että hän jäis liian yksin.

Sitten me kohottiin taas ja seilattiin tiehemme, ja pian hälveni tuo ruskea pilkku sannassa näkyvistämme, ja me ei enää milloinkaan näkis noita ihmisparkoja tässä maailmassa. Me ihmeteltiin ja juteltiin ja koettiin arvata sinne ja tänne, miten ne olit tulleet sinne ja miten kaikki oli käynyt, mutta me ei tultu sen viisaammaks. Ensiks me tuumattiin, että he olit mukamas eksyneet ja vaeltaneet sinne tänne kunnes heidän eväänsä ja juomavetensä loppui ja he kuolit nälkään ja janoon; mutta Tom sanoi, ettei mitkään petoeläimet tai korppikotkat ollut käynyt heidän kimpussaan, niin että se selitys ei kelvannut. Ja niin herettiin me arvaamasta ja päätettiin heittää hiiteen kaikki ajatukset asiasta, sillä ne vain saivat meidät pahalle tuulelle.

Sitten avattiin me rasia, ja siinä oli helmiä ja jalokiviä koko joukko ja tommonen huntu, kuin tuolla nais-vainajalla oli päässään, ja siinä oli reunus kummallisista kultarahoista, joita me ei tunnettu. Me kyseltiin siinä, eikö olis parempi kääntyä takasin ja kokea etsiä ne uudestaan ja antaa niille nuo kalliit koristukset takasin, mutta Tom tuumas hetken ja sanoi sitten: ei, pojat; koko seutu oli mukamas täynnään ryöväreitä, ja ne vois tulla ja varastaa koko aarten, ja sitten synti olis meidän, kun m'olttiin johtaneet heitä kiusaukseen. Me seilattiin siis eespäin; mutta minun mielestäni meidän olis pitänyt ottaa kaikki mitä heill' oli, niin ettei olis jäänyt kiusausta ollenkaan.

Me oltiin oltu kaks tuntia peräksyttään tulikuumassa ilmassa alhaalla ja meill' oli hirveä jano, kun astuttiin laivaan. Me sääntättiin suoraan vesiankkurille, mutta vesi oli pilaantunutta ja karvasta ja sitä pait niin kuumaa, että se melkein kärvensi meiltä kielen. Me ei voitu sitä juoda. S'oli jokivettä Mississippistä, mik' on parasta maailmassa, ja me sekoitettiin siinä sako, nähdäksemme olisko siitä apua, mutta johan nyt! sako oli aivan samanlaista kuin vesikin.

Meillä ei ollut niin hirveän, hirveän jano, kun me oteltiin noiden eksyneiden ihmisten kanssa, mutta nyt oli meillä, ja kun me nähtiin ettei me sais tippaakaan juotavaa, tuli meille vielä tuskallisempi jano — tuli viis kertaa tuskallisempi kuin meillä oli ollut neljäsosa minuuttia sitä ennen. Meiltä lensi kita auki, ja me läähötettiin kuin koirat.

Tom sanoi että me tarkasti katsottais joka haaralle, eikö tulis näkyviin mitään keidasta — muuten saattais meidän käydä hullusti. No, me katsottiin. Me annettiin kiikarien soljua yltympäri, kunnes me oltiin niin väsyksissä käsivarsilta, ettei me jaksaneet pitää noita pitkäsilmiä enään. Kaks tuntia — kolme tuntia, ja me vain kurkistettiin ja kurkistettiin, — ja ei mitään muuta kuin santaa, santaa, *santaa*, ja sitten tuo tärjävä kuumuus sen päällä! Herra jumala! ei tiedä ykskään sielu mitä oikea viheliäisyys on kunnes hälle tulee semmonen jano, että se oikein raapasee hänen luitansa, ja hän on vissi siitä, ettei ikipäivänä saa nähdä vettä. Lopulta min'en voinut kestää tuota loppumattomien leivinuunien tähystämistä enää, vaan panin pitkälleni penkille ja annoin palttua koko puuhalle.

Mutta yhtäkkiä Tom kirkas ilosta, ja tuolla s'oli! Järvi niin suuri ja kirkas ja nukkuvat palmupuut, jotka kallistuivat siihen mukavine ja pehmeine varjoineen vedessä. En ikinä ole nähnyt mitään niin koreaa. Sinn' oli pitkä matka, mutta vähät siitä; me sivallettiin sinne päin sadan penikulman vauhdilla ja nähtiin olevamme perillä seitsemässä minuutissa, mutta järvi pysyi alinomaa yhtä kaukana, eikä me päästy sitä lähemmäs. Jaa, hyvät ihmiset, s'oli kuin noiduttu, se pysyi meistä etäällä, yhtä kirkkaana ja unisena, me ei voitu päästä sen kimppuun, ja yks kaks, niin s'oli poissa.

Tomin silmät välähtivät, ja hän sanoi:

"Pojat, s'oli kangastus!"

Sen sanoi hän ikääskuin olis ollut ilonen. Minä puolestani en nähnyt siinä mitään ilon syytä, vaan sanoin:

"Olkoonpa niin. Mitä minä nimistä. Tahtoisin vain tietää, mihinkä s'on joutunut."

Jim vapisi västissään ja oli niin pelästynyt, ettei hän voinut puhua, mutta hän olis kysynyt samaa, jos olis voinut. Tom sanoi:

"Mihinkä s'on joutunut? Niin no, näethän että s'on poissa."

"Niin on, kyllä näen sen, mutta *missä* se on?"

Hän katsoi ylpeästi minuun ja sanoi:

"No, missä hiidessä s'olis sitten, Huck Finn? Etkö sä tiedä mitä kangastus on?"

"En, en tiedä. Mitä s'on sitte?"

"Se on vain mielikuvitus. Ei ole mitään, ei niin mitään sen alla."

Minä suutuin vähäsen, kuullessani hänen papattavan tolla viisin, ja niinpä sanoin:

"Ole lörpöttämättä tommosta roskaa, Tom Sawyer. Enkö mä nähnyt järveä, häh?"

"Joo, sinä luulet sen nähnees?"

"Min' en luule mitään, minä *näin* sen."

"*Etpä* nähnyt, sanon minä, sillä siin' ei ollut mitään näkemistä."

Jim ällistyi, kun kuuli hänen haastelevan sillä viisin, ja rukoili hyvin viheliäisellä äänellä:

"Voi, Tommi herra, äläkää toki puhuko noin niin hirvittävällä hetkellä. Te hukkaatte sielunna, eik' yksistään omaa, vaan meiänki, minun ja Huckin — aivan niinkuin Anna Niiaksen ja Sufiiran. *Olihan* järvi siinä — mä näin sen yhtä selevään kuin näen teiän ja Huckin tällä hetkellä."

Minä sanoin:

"No, hänhän näki sen itse! Hänhän ensin sen näki. Siis — —"

"Niin no, Tommi herra, niinhän s'on. Mitä kiistelettä vastaan? Nähtiinhän sen joka sorkka, ja sehän *toi'staa* että s'oli siinä."

"Todistaa! Miten se voi sitä todistaa?"

"Samalla viisin kuin käräjissä tai missä hyväns, Tommi herra. Yks ihminen voi olla päissään tai nähä unta tai jottain sinneppäin, ja hän saattaa erehtyä, kaksiki voi toisinaan nähä hullusti; mutta sen mä sanon, että kun kolome näkkee yhen asian joko päissään tai selevinä, niin se myös on olemassa. Siit' ei pääse mihinkään, ja sen te kyllä tiiätte, Tommi herra."

"Sitä en mä tiedä. On olemassa neljäkymmentä tuhatta miljoonaa ihmistä, jotka näkee auringon liikkuvan taivaan toisesta päästä toiseen jokikinen päivä. Todistaako se ett' aurinko *tekee* sen?"

"Tietysti se sen tekkee. Muuten ei, piru viä, oo tarpeen sitä to'istaa. Näkkeehän sen hullukin. Tuossa se tulloo nyt seilaten taivaalla, kuten ennenki."

Tom kääntyi minuun sanoen:

"Mitä *sinä* sanot — liikkuuko aurinko?"

"Tom Sawyer, kaikkia tyhmyyttä sä kyselet sitten? Näkkeehän sen jokikinen, joll'on silmät päässä, että se liikkuu."

"Vai niin", sanoi hän, "min' en siis ole vaeltanut läpi taivaan sinen ihmisten seurassa, vaan sieluttomain luontokappalten, joill' ei ole enempää tietoja kuin yliopistomukuralla kolme neljä sataa vuotta sitten. Totta jumalauta, Huck Finn, olihan *Paaveja* siihen aikaan, jotka tiesivät yhtä paljo kuin sinä."

Se ei ollut kaunista puhetta, ja sen hän sai tietää. Minä sanoin nimittäin:

"Viskata lokaa — ei ole tuoda framille todistuksia, Tom Sawyer."

"Kuka on viskannut lokaa?"

"Sen oot sinä tehnyt."

"Älä hätäile. Ei suinkaan s'oo kehnoa, luulisin mä, verrata paria hölmöä Mississippin metsistä Paaviin, muhkein ukko, mitä koskaan on istunut valtaistuimella. Se on päinvastoin kunnia sulle, senkin kaunanokka. S'on Paavit, jotka on loukattu, etkä sinä, ja sinä voisit suuttua, jos he kirois ja sadattelis sinua, mutta he ei sadattele. Minä meinaan, että nyt meidän aikaan he ei sitä tee."

"Ovatko he sitten koskaan sitä tehneet, Tom?"

"Ovat — keskiaikaan. Silloin oli se heille jokapäiväistä leipää."

"Hoo-o! Meinaakko sinä täyttä totta, että he sadattelit ja kirosit?"

Nyt sai hän vettä myllylleen, ja hän jauhoi kokoon oikean saarnan, kuten hän aina tekee saatuaan syytä siihen; ja minä pyysin hänen kirjottaa vähäsen sen toisesta puoliskosta mulle, sillä s'oli aivan kuin lukea kirjasta ja peevelin vaikea muistaa, ja siinä oli sanoja, joihin en ole tottunut ja jotka ovat turkkasen tuskalliset kirjottaa:

"Joo, sen he teki. Min' en meinaa että he jyrisis ja jyrisis niin kuin tuo Ben Miller tekee, ja käyttäis kiroussanoja samalla viisin kuin hän. Ei, he käyttivät samoja sanoja, mutta he panivat ne kokoon toisella tavalla, sillä he olit oppineet paraimmissa kouluissa, ja he taisit konstin, jota ei Ben Miller tee, sillä hän on vain noukkinut sanan sieltä, toisen täältä, eikä häll' oo ollut yhtään kunnon ihmistä, jok' olis opettanut hälle. Mutta *he* taisit konstin. Se ei ollut mitään tommosta halpaa kiroilemista kuin Ben Millerin, joll' ei ole alkua eikä loppua — ei, s'oli tieteellistä kiroilemista ja meni oikein järjestelmän mukaan ja s'oli vakavaa ja juhlallista ja ylevää — ei mitään tommosta, jolle ihmiset nauraa hohottaa, kuten milloin tuo renumestari Ben Miller parka pääsee faartiin. Jaa, Ben Miller ja hänen kaltaisensa voi kirotta ja sadatella toista ihmistä viikkokauden yhteen mittaan, ja se ei koske häneen enemmän kuin hanhen kaakotus; mutta keskiaikana oli aivan toista, kun joku Paavi, jok' oli kasvatettu kiroilemaan, latos vatsansa oikein täyteen kirouksia ja rupes sitten oksentamaan niitä johonkin kuninkaaseen tai kuningaskuntaan tai juutalaiseen tai kerettiläiseen tai muuhun, jok' oli tiellä ja tarvitsi kuritusta. Paavi ei antanut kirousten tulvata umpimähkään, hui, hai! Hän sieppas tuon kuninkaan tai minkä milloinkin miehen ja alkoi päästä ja antoi sitten kirousten vuotaa pitkin hänen persoonansa aina varpaisiin asti. Hän kiros hiukset hänen päässään ja luut hänen kallossaan ja kuulon hänen korvissaan ja näön hänen silmissään ja henkivedon hänen sieramissaan ja koko hänen elinvoimansa ja suonensa ja jäsenensä ja jalkansa ja kätensä ja veren ja lihan ja luut koko hänen ruumiissaan; hän sadatteli hänen rakkautensa ja sydämmensä ja ystävyytensä ja ajoi hänet ulos maailmaan ja kiros jokaisen, joka antoi hälle ruokaa syödäkseen tai majaa ollakseen tai vuodetta maatakseen tai vettä juodakseen tai peitettä pannakseen ylle, kun hällä oli vilu. Tuhhat tulimmaista! *Se* oli kirousta se, joka kelpas! Se oli sadatusta, josta maksoi vaivaa puhua! Se ihmisparka tai se kurja maa, joka joutui sen sadatuksen ja sen kirouksen alle, niin, parempi jos ei olis niitä ollutkaan. Ben Miller! *Tuoko* osais kirotta! Kurjinkin moukka-piispa maalta keskiaikana olis kironnut hänet kumoon. *Me* ei meidän aikaan ollenkaan osata sadatella."

"Niin no", sanoin minä, "mitäpä tuosta! Menehän se mukiinsa vähemmälläkin. Mutta osaakohan meidän aikaiset piispat kirotta niin kuin he muinoin kirosit?"

"Kyllä — he oppivat konstin! se kuuluu siihen hienoon oppiin, joka taas kuuluu heidän virkaansa — s'on jonkullainen patenttikirja, niin sanoakseni, ja vaikka heill' ei ole siit' enemmän hyötyä kuin Missouriin tytöillä on ranskastaan, oppivat he sitä kuitenkin, sillä Missouriin tyttö, joka ei osaa *parlavuutaan* ['Parlez-vous?'], ja piispa, jok' ei osaa kirotta, ei kelpaa mihinkään seuraelämässä."

"Tom, eikö he enää kiroile meidän aikaan?"

"Ei. Hyvin harvoin. Kenties he kiroilisit Perussa, mutta ihmisten kesken, jotka seuraavat aikaansa, on sadatteleminen melkein tykkönään pantu pois, eikä kukaan siitä piittaa, yhtä vähän kuin joku välittäis Ben Millerin kirouksista. Katsokaas, ihmiset meidän päivinä on tulleet niin pitkälle, että he tietävät yhtä paljon kuin heinäsiirkat keskiajalla."

"Heinäsiirkat?"

"Niin. Keskiaikana, kun heinäsiirkat Ranskanmaassa tulit laumottain pelloille syömään heiltä laihot ja viljat suuhunsa, ruukkas piispa mennä ulos pelloille ja panna suunsa kirkkosuuks ja antaa heinäsiirkoille oikein aika manaus justiin niinkuin he tekivät jollekin juutalaiselle tai kerettiläiselle tai kuninkaalle, joista justiin puhuin."

"No, mitä teki heinäsiirkat sitte?"

"Ne vain nauroivat täyttä kurkkua ja söivät laihot suuhunsa, huolimatta piispasta tuon enempää. Erotus ihmisen ja heinäsiirkan välillä keskiaikana oli siinä, ettei heinäsiirkka ollut tyhmä."

"Ooh, herra jumala taivaassa! Tuoll' on, kun onki, järvi taas!" huusi Jim. "No, Tommi herra, mitäs meinaatte *nyt*?"

Niin, hyvät ihmiset, siell' oli järvi taas kaukana Erämaassa, puineen päivineen, ja kirkas kuin ennenkin. Minä sanoin:

"No, nyt näet, Tom Sawyer."

Mutta hän sanoi, huolimatta mistään:

"No, nyt näen, ettei siellä oo mitään järveä."

Jim sanoi:

"Äläkää puhuko noin, Tommi herra — oikein mua pöyristää, kun kuulen teidän haastavan tolla viisin. On niin kekäleena kuuma, ja teillä on semmonen jano, että te ootte vähä väärä päästänne. Ooh, kuinka se näyttää herkkupalalta, toi järvi! En vain tiä, kuinka tässä kestäneen kunnes tullaan sinne, *niin* mua polttaa jano."

"Jaa, kyllä saat kestää; ja siitä ei ole hyötyäkään, että kestät, sillä järveä siellä ei ole."

Minä sanoin:

"Jim, pidä sitä silmällä, niin kuin minäkin teen."

"Kyllä — en, tupperi vieköön, siitä silimiäni saa, jos kokisinki."

Me lennettiin sinneppäin ja työnnettiin taaksemme monta penikulmaa; mutt' ei, jumaliste, me tultu tuumaakaan lähemmäs tuota järveä — ja yks kaks niin oli se hiidessä taas.

Jim säikähtyi kuin puusta pudonnut ja melkein romahti mahalleen. Tultuaan jälleen henkiinsä, sanoi hän läähättäen kuin ahven.

"S'on *mörkö*, jumal'avita onki se mörkö! Kumpahan me ei nähtäis sit' enää. S'on *ollu* järvi, ja jotain on tapahtunu, ja järvi on kuollu, ja se kummittelee ja meitin silimämme on nähäny sen kummituksen kaks kertaa, ja siin' on, piru viä, kyllyks. Täällä Erämaassa kummittelee, jumal'auta kummitteleeki. Ooh, Tommi herra, korjataan täältä luumma — ennen minä kuolen, ennenk' oon täällä yhen yön vielä, tuo kummitteleva järvi, tuo mörkö kenties ihan allamme ja me täällä pallossa nukkuen kuin helevetin päällä."

"Mörkö, sinä tyhmyri! Se ei oo mitään muuta kuin ilmaa ja kuumuutta ja janoa, sotkettuna yhteen ihmisen mielikuvituksessa. Jos minä — — annappa tänne kiikari!"

Hän otti sen ja rupes kurkistamaan oikealle.

"Tuolla on lintuparvi", sanoi hän. "Aurinko on laskemassa, ja ne lentää ihan meidän ratamme poikki. Niillä on jotain asiaa sinneppäin — hakevat syömistä tai juomista, taikka kenties kumpaakin. Peräsin oikealle! Kas niin! Hiljaa! Anna mennä sitä faartia!"

Me kruuvattiin voimaa vähäsen, päästäksemme niiden ohi, mutta sitte me lennettiin niiden perästä. Me seilattiin ainakin neljäsosa tuntia niiden takana, ja m'olttiin ajeltu niitä noin puolitoista tuntia ja m'olttiin perin lannistuneina ja nolautuneina ja janoissamme, niin ett' oltiin kuolla siihen paikkaan, — silloin sanoi Tom:

"Ottakaa kiikari ja katsokaa, toinen teistä, mitä se on, jok' on tuolla ihan lintujen eessä."

Jim katsoi ensinnä ja sitten hän romahti alas penkille — kipeänä. Hän melkein poras, ja sitten hän sanoi:

"Nyt on se tuolla, Tommi herra — tuolla on se taas, ja kyllä mä nyt tiän, että kuolema mun vie, sillä niinhän s'on, että kun aave ilimestyy meidän kolmannen kerran, niin silloin me tietään mik' on eessä. Kumpahan en ikinä olis tullu tähän pirun pussiin!"

Hän ei tahtonut kurkistaa enää, ja mitä hän sanoi, pelästytti minua, sillä mä tiesin sen olevan totta; niin ruukkaa näet aina olla kummitusten kanssa. Senpätähden en enää huolinutkaan kurkistaa. Kumpikin pyydettiin me Tomia kääntymään ja menemään jonnekin muuanne, mutta hän ei tahtonut ja sanoi, että m'olttiin kaks taitamatonta ja taikauskoista harakkaa. Niin, niin, aattelin mä itsekseni, tuosta saa vielä maksaa, kun tolla viisin herjaa aaveita. He kärsii kenties sitä hetken aikaa, mutta he eivät kärsi sit' alinomaa, sillä tietäähän jokainen, joka tuntee aaveet, kuinka h'ovat arkoja kunniastaan ja kostonhimoisia sitten.

No, m'olttiin nyt hiljaa kun hiiret, Jim ja minä peloissamme kovasti, ja Tom työssä. Yhtäkkiä seisatti Tom pallon ja sanoi:

"No, *nyt* saatte kurkistaa taas, pöllöpäät!"

Me tehtiin niin, ja siellä oli, jumaliste, vettä ihan allamme! — kirkasta ja sinistä ja syvää ja viileää ja tuulen värähtämää vettä, oi! mitä ihanin näky tässä maailmassa! ja yltympäri oli ruohoset rannat ja kukkia ja varjokset viidakot korkeita puita, jotka olit kytketyt yhteen viiniköynnöksillä, ja kaikki näytti niin rauhalliselta ja hauskalta, — melkein itketti, niin oli mukavaa.

Jim hän *itki* totta tosiaan ja tanssi ja hyppeli ja oli kuin hullu paljaasta ilosta. Minä olin vahdissa, niin että mun piti jäädä paikoilleni, mutta Tom ja Jim kapusit alas ja vetivät vatsaansa koko saavillisen kumpikin ja toivat minullekin, ja paljon hyvää olen minä maistanut elämässäni, mutt' en, jumaliste, vielä mitään, joka vetäis vertoja sille vedelle. Sitte he kapusit alas taas ja menit uimaan, ja sitten Tom tuli ylös ja astui vuorostaan vahtiin, ja minä ja Jim uitiin, ja sitten Jim nousi vahtiin, ja minä ja Tom juostiin kilpaa ja oltiin painisilla, ja minä luulen, ettei mull' oo ollut niin hauskaa eläissäni vielä. Ei ollut niin turkkasen kuumakaan, sillä olipa jo iltapäivä, ja muuten ei meill' ollut mitään vaatteita päällämme. Vaatteet saattaa olla hyvät olemassa, kun on koulussa tai ulkona kaupungilla ja tanssissa myös, mutta ne on ihan tyhjänpäiväset siellä, miss' ei ole mitään sievistystä tai muuta harmia ja hälinää ja turhaa komervenkkiä kintuissamme.

"Leijonia tulee! — leijonia! Joutuun, Tommi, herra! Juokse minkä koivista lähtee, Huck!"

Ja me tehtiin niin. Me ei jääty ottamaan mukaamme vaatteita, vaan kavuttiin ylös tikapuita myöten justiin niinkuin oltiin luotu. Jim oli aivan pyörällä päästään — kuten ainakin, kun hän oli innossaan taikka pelästynyt, ja niin oli nytkin hänen laitansa. Hän ei hinannut ylös tikkaita maasta — sen vertaa, ettei itikat ulottuis niihin; vaan sen sijaan painoi hän erästä nappulaa, ja me lennettiin kuin nuoli ylös ilmaan, ennenkun hän oli tullut tolkuilleen taas ja käsittänyt minkä tyhmyyden hän oli tehnyt. Sitten hän kyllä seisotti palloa, mutt' ei muistanut mitä sitten piti tehdä; ja siellä oltiin me nyt niin korkealla, että leijonat näytti koiranpenikoilta, ja mentiin tuulen ajossa.

Ja Tom hän säänttäs framille ja otti kaikki haltuunsa ja rupes tyyräämään takasin järveen päin taas, jonne itikat kokoontui kuin pitämään sotaneuvostoa, ja minä luulin että *hänkin* oli mennyt vähän pyörälle; sillä hän tiesi, että minä olin arka kapuamaan, eikä suinkaan hän tahtonut, että minä keikahtasin sinne alas tiikerein ja muiden petojen revittäväks?

Mutta hui hai! Hän oli kyllä selvä päästään — hän tiesi mitä teki: Hän vajotti palloa, kunnes oltiin noin kolme- tai neljäkymmentä jalkaa järven pinnasta, ja seisahti sen keskipaikan yli ja komensi:

"Hyppää nyt!"

Minä hyppäsin, jalat eellä, ja tykkäsin olevani ainakin virstan matkaa pohjaan. Kun sukelsin ylös, sanoi hän:

"Pane selälles nyt ja ui kunnes olet paikalla, miss' uitiin äsken, ja ota vaatteet; sitten mä päästän tikkaat veteen, että voit kiivetä ylös."

Minä tein niin. Ja s'oli kyllä peijakkaan viisaasti Tomilta, sillä jos hän olis tyyrännyt jonnekin muualle, laskeaksensa alas hiekalle, niin koko tuo elännäyttely olis tullut perästä ja antanut meidän etsiä turvallista paikkaa mukamas, kunnes min' olisin ollut aivan pyörällä päästäni ja romahtanut alas.

Ja kaiken aikaa leijonat ja tiikerit olit valikoimassa vaatteita ja kokivat jakaa niitä keskenään, niin että kukin mukamas sais osansa; mutta heidän välillään lienee syntynyt epäsovua, koska muutamat luullakseni tahtoi ottaa enemmän kuin kävi laatuun mukamas; ja siellä syntyi hirveä meteli, niin etten koskaan ole nähnyt semmosta. Niitä mahtoi olla ainakin noin viiskymmentä, kaikki huiskin haiskin, ja ne sylkäs ja kihis ja ulvoi ja puri ja raappi ja repi kuin riivatut, koivet ja hännät ilmassa, eikä siinä voinut erottaa, mikä häntä kuului mihinkin leijonaan, ja hiekka ja harjat pölisi. Ja kun n'olit lopettaneet, oli muutamat kuolleet ja muutamat nilkutti ja ontui, ja toiset istui tappelukentällä nuollen haavojansa, ja toiset mulkoilit meitä ja näkyivät kutsuvan meitä kekkereihin, mutta meill' ei ollut halua.

Ja mitä vaatteisiin tuli, niin ei ne enää olleet mitään vaatteita. Joka nuttu oli itikkain mahassa; ja mä luulen että he ei voineet ruo'asta oikein hyvin, sillä siinä oli seassa hyvä rykelmä messinkinappia, ja veitsiä oli plakkareissa myös ja tupakkaa ja nauvoja ja liitupalasia ja kiviä ja onkikoukkuja ja muuta. Mutta vähät minä siitä. Minä vain hieman aattelin sitä seikkaa, ettei meillä nyt enää ollut muita vaatteita kuin professori vainajan — ja niit' oli koko joukko, mutt' ei ne juur käyneet mukiinsa pitää seurassa, jos me tultais johonkin, sillä pöksyt oli pitkät kuin korsteinit ja takit ja liivit sen mukaan. Oli siinä kuitenkin kyllin räätälin tarpeeks, ja Jim oli tavallaan reppuräätäli ja hän sanoi neulovansa tuotapikaa meille muhkeat puvut, jotka kelpais vaikka hoviin.

YHDEKSÄS LUKU.

Me tuumattiin laskea alaspäin, vaikka toisessa asiassa. Suurin osa professorin ruokavarastoa oli

mätätty läkkikannuihin, uuden uutukaisella tavalla, joka vastikään oli keksitty; mutta loput oli tuoretta. Kun otatte mukaan häränpaistia Missouriista suureen Saharaan, täytyy teidän olla tuupperin varovaiset, että pysytte kaiken aikaa kylmässä ilmanalassa. Meidän lihamme oli kunnan lihaa aina siihen asti, kunnes me viivytettiin niin kauvan noiden kuolleiden ihmisten parissa. Se reissu pilasi vetemme ja kypsytti häränpaistin siihen määrään, että s'oli juur omiansa englantilaiselle — sanoi Tom — mutta melkein liian elävää amerikalaisille; niin että me tuumattiin, että meidän piti lähteä leijonamarkkinoille tekemään affäärejä.

Me hinattiin ylös tikkaat ja laskettiin alas, kunnes oltiin vähä itikkain yläpuolella, sitten me päästettiin alas köydenpätkä, jonka päässä oli juoksusolmu, ja hinattiin ylös kuollut leijona, pieni murea itikka; sitten me kiskottiin ylös tiikeripenikka. Me saatiin pitää koko sotaneuvostoa aisoissa revolverilla, muutoin h'olisit tahtoneet olla mukana siinä leikissä.

Me leikattiin palasia kummastakin eläimestä, korjattiin nahat ja heitettiin loput menemään. Sitten me otettiin professori-vainajan onget ja pantiin tuoretta lihaa syötiks ja ruvettiin ongelle. Me oltiin juur parahiks järven vedenpinnasta ja saatiin oikein muhkeita ja makosia kaloja koko rykelmä. Meill' olikin mitä herkullisin illallinen, uskokaa: leijonanpaistia, tiikerinpaistia, paistettua kalaa ja lämmintä ohraleipää. En ikinä tahdo parempaa.

Meillä oli vähä hedelmiä jälkiruuaks. Niitä me otettiin korkean jättiläispuun latvasta. S'oli hyvin hoikka ja solakka puu, joss' ei ollut yhtäkään oksaa juuresta latvaan asti, mutta siinä ne levisit kuin katajapensas. S'oli tietysti palmupuu; joka ihminen tuntee palmun kuvista heti sen nähdessään. Me etsittiin palmupähkinöitä tuosta puusta, mutta siin' ei ollut. Siinä oli ainoastaan isoja kimppuja liian väleen kasvaneita rypäleitä, ja Tom sanoi niiden olevan taateleita, sillä ne olit — vakuutti hän — "Araabian öitten" ja muiden kirjain kertomusten kaltaisia. Tietysti ne voivat olla myrkyllisiä; niin että me ootettiin vähä ja katsottiin, söisivätkö linnut niitä. Ja ne söivät; ja mekin syötiin, ja peijakkaan hyviä ne olitkin.

Tähän aikaan alkoi tulla oikein jättiläislintuja, ja ne syöksit alas leijonavainajiin. Ne olit ahnaita petoja. Ne iskit kiinni toiseen päähän leijonaa, jonka toisesta päästä toinen leijona oli jyrsimässä. Jos leijona ajoi pois linnun, niin siit' ei ollut apua: lintu tuli takasin heti kun leijona oli työssä taas.

Nuo suuret linnut tulit lentäen joka suunnalta — helposti voi niitä nähdä kiikarista, niiden ollessa vielä niin kaukana, ettei saattanut niitä erottaa paljaalla silmällä. Kuolleet leijonan raadot olit liian tuoreet hajahtaakseen — ainakin linnulle, joka oli penikulman päässä; niin että Tom sanoi, että lintuja ei ohjannut tänne heidän nenänsä, vaan heidän tarkka silmänsä. Mikä hiton fiini silmä heillä lie ollutkin! Tom sanoi, että penikulman päähän ei leijonan raato voinut näyttää suuremmalta kuin ihmisen sormen kynsi; eikä hän voinut käsittää, kuinka linnut näkivät niin pienen kappaleen niin kaukaa.

S'oli ihmeellistä ja luonnotonta, kun leijonat söi leijonia, ja me tuumattiin, että ne kenties ei olleet sukua toisilleen. Mutta Jim sanoi, ettei siin' ollut mitään erotusta. Hän sanoi, että siat syövät halusta omat porsaansakin, ja sitä tekee hämähäkitkin, ja hän luuli että leijonissa oli yhtä huonot perisyntit, vaikka kukaties vähä niinkuin hienommat. Hän arveli, ettei leijona kenties sentään söis omaa isäänsä, jos tiesi sen olevan pappansa, mutta kyllä se halustakin söis lankonsa, jos nälkä nipistäis, ja anoppinsa milloin hyvänsä. Niin arveli Jim. Mutta *arveleminen* ei vielä ole asian näyttämistä toteen. Voihan sitä arvella arvelemistaan, kunnes kuolee, mutta mitään vissii sitä ei tiedä. Sentähden m'ei piitattu enää koko jutusta.

Tavallisesti oli hyvin hiljaista Erämaassa öisin, mutta tänä yönä oli siellä musiikkia. Sinne tuli koko joukko muita elukoita; hiipivää ja haukkuvaa kansaa, joita Tom sanoi keltasusiks eli sakaaleiks, ja kyttyräselkäisiä eläimiä, joita hän nimitti hyeenoiks; ja koko seurakunta piti aivan pirullista peliä. He tekivät taulun kuutamossa, joka oli ihan toista kuin tavalliset kuutamotaulut. Meill' oli köysi riippumassa, ja me pantiin se kiinni puun latvaan, eikä kukaan ollut vahdissa; me pantiin kaikki maata. Mutta minä olin hereillä pari kolme tuntia ja katselin itikoita ja kuulin heidän musiikkiaan. S'oli kuin mull' olis pistoattu parain paikka eläintarhassa ilmaseks, ja sitä ei mulle, jumala paratkoon, koskaan ollut pistoattu ennen; ja siks tykkäsin mä, ett' olis ollut hulluutta nukkua. Tämmöstä tilaa ei mulla varmaankaan olis koskaan koko elämässäni.

Aamun koitossa ruvettiin me kalastamaan taas ja sitten me maattiin laiskoteltiin siimeksessä eräällä saarella, ja m'olttiin vahtimassa vuorotellen, ettei mitään elukkaa tulis nuuskimaan "ilmailijoita" päivällisekseen. Me aiottiin lähteä tiehemme seuraavana päivänä, mutta m'ei voitu — oli niin turkkasen hauskaa ja mukavaa.

Seuraavana päivänä, kun me noustiin ilmaan ja seilattiin itäänpäin, katsottiin me taaksemme ja tähysteltiin tuota paikkaa, kunnes s'oli vain pikkunen pilkku Erämaassa, ja sen mä sanon, että s'oli aivan kuin sanois "ajöös" ystävälle, jot' ei koskaan enää tapaa.

Jim istui siinä tuumissaan, ja viimein hän sanoi:

"Tommi herra, nyt kai tullaan me väleen Erämaasta pois, luulen mä?"

"Hä?"

"No' s'on selevä asia. Tiiättähän kuinka kauan m'ollaan seilattu sen yli. M'ollaan vissistikin hiekasta pois, ollaan ku ollaanki. Kummallista että sit' on kestäny näin kauvan."

"Mitä sä lörpötteletkin! Hiekkaa kyllä piisaa, ole huoleti."

"Min'en huolehi yhtään, Tommi herra, minä vain kummeksin. Jumalall' on hiekkaa kylliks, siit'ei oo kysymys, mutt' eihän hänen sovi tuhulata sitä sentään. Ja minusta tää Erämaa on kylliks iso semmosenaan; jos s'olis vielä isompi, niin s'olis hiekan tuhulaamista."

"Mitä lörpötystä! Vastahan ollaan me tultu tähän Erämaahan. Yhdys-Vallat on kauhean suuri maa, vai mitä? Eikö ole, Huck?"

"On kyllä", sanoin mä, "tuskin on suurempaa olemassakaan".

"No", sanoi hän, "tämä Erämaa on muodoltaan melkein kuin Yhdys-Vallat, ja jos levittäis tämän Yhdys-Valtain päälle, niin se peittäis Yhdys-Vallat näkymättömiin. Pikkunen nurkka pistäis ulos Maine'n kohdalla ja länsipohjassa ja Florida pistäis alas kuin harakanhäntä, ja siinä kaikki. Me otettiin Kalifornia mexikolaisilta pari kolme vuotta sitten, niin että se osa Tyynen meren rannikkoa on nyt meidän; ja jos pantais suuri Sahara syrjineen Tyvenen meren puoleen, niin peittäis se Yhdys-Vallat ja pistäis ulos Atlantin valtameren kuussataa englannin penikulmaa Newyorkin ulkopuolelle".

Minä sanoin:

"No voi sentään! Onko sulla se juttu oikein paperissa, Tom Sawyer?"

"On, ja tässä se on, ja minä olen tutkinut asiaa. Katso itse. Newyorkista Tyvenen mereen on 2,600 englannin penikulmaa; Erämaan toisesta päästä toiseen on 3,200 penikulmaa. Yhdys-Vallat on 3,600,000 neliöpenikulmaa, tää Erämaa 4,162,000 neliöpenikulmaa. Erämaalla voitais peittää jokainen tuuma Yhdys-Valloista, ja missä se pistäis ulos syrjineen, voitais helposti tukkia alle Englanti, Skotlanti, Irlanti, Ranska, Tanska ja koko Saksa. Jaa, hyvät herrat, te voisitte piilottaa koko isänmaan kaikkine valtioineen ja vielä nuo toiset maat kaikki suuren Saharan alle, ja sittenkin olis teillä vielä 2,000 neliöpenikulmaa hiekkaa kaupan päälle."

"No voi sentään", sanoin mä, "s'on ihmeellistä. Ja siitä näkee, että Luojalla oli yhtä paljon työtä tämän Erämaan tekemisessä kuin Hällä oli luodessaan Yhdys-Vallat ja kaikki nuo muut maat. Luulenpa että Häll' oli kahen tai kolmen päivän työ tässä Erämaassa, ennenkun se valmistui."

Jim sanoi:

"Huck, tuo ei voi pittää paikkaans. Minä luulen, ettei Hän oo ollenkaan tehenny tätä Erämaata. Katto sitä vain, niin saat nähä, enkö oo oikeassa. Mitä hiton hyötyä on Erämaasta? Ei jumaliste tuon enempää. Eihän sitä saa kasvamaan mittään. Vai mitä sä meinaat, Huck?"

"Sinä oot oikeassa."

"Enkös ole, Tommi herra?"

"Oot, luultavasti. Jatka."

"Jollei jostaki asiasta oo hyötyä, niin sehän on turuhaan tehty, vai mitä?"

"On, on turhaan tehty."

"No, hyvä! tekeekö Jumala mittään turuhaan? Vastatkaa siihen?"

"Ei, ei tee."

"No, kuinka Hän sitten teki tään Erämaan?"

"Jatka. Kuinka *teki* hän sen?"

"Joo, Tommi herra, s'on mun meininkini, että Hän ei oo tehenny sit' ollenkaan; Hän ei sitä tuumannu. Hän ei tehenny sitä tahallans. No, nyt näytän mä, miten se kävi. *Minä* luulen, että s'oli aivan niinku raketaan suurta pytinkiä; aina jää siinä jällelle koko kasa saviruukkia ja muuta romua ja roskaa. Mitä tekee pykmestari sillä? Eikö hän aja sitä pois ja kaa'a johonki vanahaan tunkioon? Hoo-ja. No, minun

meininkini on, ett' aivan niin se kävi. Kun Jumala rupes rakentamaan tätä maailmaa, niin teki Hän ensin koko joukon kallioita ja tälläs ne riviin ja sitte ropotti hän joukon multaa ja pani kasaan, parahiks kalliolle, ja sitte tekas Hän joukon hiekkaa ja pani senkin kasaan, noin parahiks myös. Sitte Hän rupes hommaan. Hän mittaili kokoon vähä vuoria ja multaa ja hiekkaa ja sekotti ne yhteen ja sano: 'S'on Saksanmaa' ja mättäs postimerkin päälle ja pani kuivamaan; sitte hän mittaili taas kokoon vähän vuoria ja multaa ja hiekkaa ja pani ne yhteen ja sano: 'S'on Yhdys-Vallat' ja mättäs siihenki postimerkin; ja pani sen kuivamaan, ja niin pois päin, kunnes oli lauantain illallisaika, ja Hän katto ympärilleen ja näki, että kaikki tyyni oli valamis, ja tupperin hyvä maailma s'oliki, ollakseen niin kiireessä tekastu. Mutta sitte Hän näki, että Hänen sotkiessaan kokoon mullat ja kalliot, niin ett' oli mennyt justiin parahiks kutakin, oli vielä suunnaton kasa hiekkaa ylitte, eikä Hän voinu muistaa, miten niin oli menny. Sillon hän katto ympärilleen nähäkseen, eikö ollu mittään tyhyjää tunkiota jossain, ja sillon näki hän tään aution paikan ja tuli hyvin iloseks ja komensi enkeleitä vetämään hiekan tänne ja kaatamaan maahan. Jaa-a, s'on *minun* ajatukseni asiasta — suuri Sahara ei ole luotu ollenkaan — se syntyy *sattumuksesta*."

Minä sanoin, että se mukamas oli oikein hyvä todistus, ja arvelin sen olevan parahimman, mitä Jim koskaan oli vetänyt framille. Tom hän sanoi samaa, mutta hän sanoi samassa, ettei todistukset oikeastaan ole muuta kuin *teorioja*, ja teoriiat mukamas ei näytä toteen mitään; ne vain tarjoo ikääskuin lepopaikan, kun ollaan väsyneitä nuuskimiseen ja tuumaamiseen — semmoseen tuumaamiseen, jota ei kukaan voi tuumata. Ja hän sanoi:

"Teorioissa on vielä toinenkin puute. Niiss'on näet aina reikä jossakin, jos katselee niitä tarkemmin. Ja niin on nyt laita Jiminkin teoriian. Katsokaa esimerkiksi, kuinka monta billionaa ja billionaa tähteä on taivaalla. No, mistä se tulee, että löytyi juur säntilleen parahiks tähti-ainesta niihin, eikä mitään jäänyt yli? Mistä se tulee, ettei siellä ollut mitään hiekkakasaa?"

Mutta Jim ei joutunut pussiin. Hän vastas:

"Mitä sitte on Linnunrata? Hä? Tahtosin tiätää. Mitä on Linnunrata? Vastakkaas siihen, Tommi herra!"

Minun mielestäni oli se surman isku. *Minun* mielestäni vain — toiset ehkä meinaa toisin; mutta sen mä silloin sanoin ja minä pysyn sanassani — s'oli surmanisku. Ja Tom Sawyer hän oli, kun olikin, nolattuna. Ei järjellistä sanaakaan lähtenyt hänen suustaan. Hän näytti melkein siltä kuin hänt' olis ammuttu raehauleilla takapuoleen. Hän soperteli jotain sinneppäin, että mukamas minun ja Jimin kaltasten ihmisten kanssa oli samaa puhua järkeä kuin kissakalan kanssa. Mutta semmostahan voi kuka hyväns löpötellä — ja minä olen huomannut, että he aina tekevät niin, kun ovat tulleet oikein ristiinnaulituks. Tom Sawyer oli närkästynyt, nolattu ja rutistunut, kun meidän väitöksemme piti loppua tolla viisin.

Me ruvettiin puhumaan Erämaan suuruudesta taas, ja mit' enemmän me verrattiin sitä siihen tai siihen tai tuohon tai tähän, sitä suuremmaks ja jylhemmäks ja ylhäisemmäks se tuli. Ja kun Tom oikein ravisteli fiikunapuitaan, keksi hän, että s'oli justiin niin suuri kuin Kiinan keisarikunta. Sitten näytti hän meille, kuinka paljon maanalaa Kiinan keisarikunta vei kartasta ja kuinka paljon se vei maailmasta. Niin, kyllä s'oli ihmeellistä, ja minä sanoin:

"Jaa-a, kyllä min' oon kuullut paljonkin puhuttavan tästä Erämaasta, mutt' en koskaan ole tietänyt ennen, kuinka mahtava se on."

Silloin sanoi Tom:

"Mahtava! Sahara mahtava! S'on juur muutamain ihmisten laita! Jos joku asia on laaja, on se kohta heidän mielestään mahtava. Siinä on koko heidän älynsä. He ei ymmärrä muuta kuin *laajuutta*. Katsokaas Englantia. S'on mahtavin maa maailmassa, ja kuitenkin voisitte sen pistää Kiinan liivintaskuun, eikä siinä kylliks, vaan sit' olis saakulin vaikea löytää, kun kaivattais sitä toista. Ja katsokaa Venäjää! Se leviää joka haaralle, ja kuitenkin ei s'ole mahtavampi tässä maailmassa kuin Rhode Island, ja sill' ei ole puoltakaan siitä, mitä Rhode Island'illa on. Minun setäni Abner, joka oli presbyterianinen pappi ja mitä kiihkoisin vielä, *hän* sanoi, että jos aina tuomittais mahtavuutta *laajuuden* mukaan, mitä sitte taivas olis sen toisen paikan rinnalla? Hän sanoi aina, että taivaan valtakunta mukamas on ijankaikkisuuden Rhode Island."

Etäältä nähtiin me nyt matala kunnas, joka kohos kaukana maailman lopussa. Tom pysähtyi puheissaan, haparoi kiikaria, katsahti sitte ja sanoi:

"Aivan oikein — s'on varmaan se, jota m'olen kurkistanut. Jos m'oon oikeassa, niin on se se, johon dervishi vei miehen sisään ja josta hän näytti hälle kaiken maailman aarteet."

Mekin kiikaroittiin, ja hän rupes kertomaan asiasta "Araabian öitten" mukaan.

KYMMENES LUKU.

Tom sanoi, että se tapahtui tällä viisin.

Eräs dervishi patikoi Erämaan halki jalkasin tulikuumana päivänä, ja hän oli tallustanut tuhat englannin penikulmaa ja oli hyvin köyhä ja nälissään ja uupunut ja väsynyt, ja melkein tällä paikalla tuli hänelle vastaan eräs kameelinajaja, joll' oli sata kameelia, ja rukoili hältä almua. Mutta kameelinajaja valitti varattomuuttaan. Silloin sanoi dervishi.

"Eikö nämä kameelit ole teidän?"

"On kyllä, n'on minun."

"Ootteko te velassa?"

"Hä? — minäkö? En ole."

"No, mies, joll' on sata kameelia eikä ole velassa, hän on rikas, eikä ainoastaan rikas, vaan hyvinkin rikas. Eikö niin?"

Kameelinajaja tunnusti. Sitten sanoi dervishi:

"Jumala on tehnyt teidät rikkaaks, minut köyhäks. Hänell' on syynsä siihen, ja n'on viisaat — siunattu olkoon Hänen nimensä! Mutta Hän tahtoo, että Hänen rikkaat lapsensa auttaa Hänen köyhiä lapsiansa, ja te ootte kääntäneet selkänne mulle, teidän veljellenne, mun hädässäni, ja Hän on muistava sen, ja te tuutte tappiolle siitä."

Kameelinajaja pelästyi, mutta hän oli yhtä kaikki helkkarin rahan ahne, eikä pannut penniäkään menemään turhaan. Hän siis ruikuttamaan ja valittelemaan kovia aikoja, ja vaikka hällä mukamas oli täysi rahti aina Balsoraan ja vaikka hän oli saanut täyden maksun siitä, niin ei hän voinut saada mitään rahtia paluumatkalle, ja sillä tavoin ei hän mukamas ansainnut niinkään paljo reisullaan. Dervishi silloin jatkoi ja sanoi:

"Hyvä on, jos te otatte seuraukset päällenne. Mutta tällä kertaa t'otte erehtynyt ja hukannut sopivan tilan."

Kameelinajaja tietysti tahtoi tietää, minkä tilan hän mukamas oli hukannut, koska siinä kenties oli paljon rahaa. Hän juoksi senvuoksi dervishin perästä ja rukoili ja kärtti häntä, ett' olis armollinen ja laupias ja sanois sen hänelle; ja lopuks dervishi tähän suostui ja sanoi:

"Näettekö tuon kunnaan tuolla? No, siellä kunnaassa on kaiken maailman aarteet, ja minä justiin etsin etsimistäni miestä, jok' olis hyvä sydämmeltään ja jalomielinen — sillä jos minä löytäisin justiin semmoisen miehen, niin on mulla voidetta muassani, jonka saatan tahria hänen silmiinsä niin, että hän voi nähdä aarteet ja ottaa ne mukaansa."

Kameelinajaja oikein hikoili, ja hän rukoili ja pyysi armoa ja pani polvilleen ja sanoi, että hän mukamas oli tuommonen mies, ja vakuutti voivansa hankkia vaikka tuhat todistajaa, jotka sanoisit häntä semmoseks mieheks ennenkin aina.

"No, hyvä," sanoi dervishi, "olkoon menneeksi Jos me lastataan nuo sata kameelia, saan kai minä puolet niistä."

Kameelinajaja tuli niin iloseks, ettei voinut pidättää itseänsä, vaan sanoi:

"Hei! S'on sovittu!"

He paiskasit kättä, ja dervishi otti esiin rasiansa ja mättäs voiteen kameelinajajan oikeanpuoleiseen silmään, ja kunnas aukes ja hän meni sisään, ja siellä oli todellakin kauheita kasoja kultaa ja jalokiviä, jotka kimaltelit aivan kuin olisit kaikki taivaan tähdet pudonneet alas.

Sitten ryhtyi hän ja dervishi työhön, ja he lastasit joka kameelin selkään kallista tavaraa, kunnes elukka ei jaksanut kantaa enemmän, sitten he jätit hyvästi, ja kumpanenkin meni tiehensä viidenkymmenen kameelin kanssa. Mutta mitäs ollakkaan! Kameelinajaja tuli joutusaan juosten dervishin perästä ja saavutti hänet ja sanoi:

"Te ette ole naimisissa, ja te ette tarvitse kaikkia mitä saitte. Ettekö antais mulle kymmentä kameeleistanne."

"No", sanoi dervishi, olkoon menneeksi "Mitä sanotte on järkevää kyllä."

Niin hän siis antoi, ja he erosit, ja dervishi lähti matkoihinsa neljäkymmenen kameelin kanssa. Mutta mitä vielä! Kameelinajaja tuli taaskin juosten hänen perästensä ja ruikutti ja rääkyi ja pyysi vieläkin kymmenen kameelia hältä ja sanoi, että kolmekymmentä, aarteilla lastattua, oli mukamas kylliks dervishille elää, sillä he elävät hyvin vähällä eikä pidä mitään huushollia, vaan rämpivät mieron tietä ja syövät missä sattuu.

Mutt'ei loppunut loru siihenkään. Tuo likanen koira tuli ja tuli ja tuli takasin, kunnes oli kerjännyt jok'ainoan kameelin ja häll' oli koko satakunta. Sillon oli hän tyytyväinen ja kiitti myös ja sanoi, ettei ikinä unohtais dervishiä, vaikk' eläis kuinka kauan; eikä kukaan mukamas ennen ollut niin hyvä ja aulis hänelle. Sitte he puristit kättä ja erosit ja menit kumpikin matkoihinsa.

Mutt' uskositteko sen? Tuskin oli kymmenen minuuttia mennyt, kun kameelinajaja oli, kun olikin, tyytymätön taas — hän oli kurjin konttija viidessä valtakunnassa — ja hän tuli juosten taas. Ja sillä kertaa hän tahtoi, että dervishi muka sivelis vähä voidetta hänen toiseen silmäänsä.

"Miks' niin?" sanoi dervishi.

"No, sen tiiätte kyllä", sanoi kameelinajaja.

"Mitä tiedän mä?" kysyi dervishi.

"Ääh, te ette mua petä", sanoi kameelinajaja. "Te koitatte vain salata multa jotakin — sen tiiätte varsin hyvin. Te tiiätte myös, että jos mulla olis voidetta vasemmassa silmässänikin, niin minä voisın nähdä koko joukon muuta kallista tavaraa. No, tulkaa ja mätäkkää vasempaankin."

Dervishi sanoi:

"Minä en ole mitään salannut teiltä. Mutta mä kerron mielelläni mitä tapahtuis, jos mä panisin voidetta silmään. Te ette koskaan näkis enää. T'olisitte sokko sokea koko elinaikanne."

"Mutt' uskositteko sen, että tuo raato ei luottanut dervishiin. Ei, vaan hän kerjäs kerjäämistään ja poras ja ruikutti, kunnes viimeinkin dervishi aukas rasiansa ja sanoi hänelle, että nyt sais voidella silmäänsä, jos halutti. Mies parka teki niin ja tuli tietysti sokeaks kuin onkimato heti."

Silloin dervishi nauroi häntä ja teki pilaa ja koiruutta ja sanoi:

"No, Herran haltuun sitte — tokko sokealle miehelle ei ole jalokivet tarpeen."

Ja hän lähti matkaan noiden sadan kameelin kanssa ja jätti tuon mies paran kömpimään paikasta paikkaan erämaassa, loppupuolen ijästään, köyhänä ja kurjana ja ilman ystävittä.

Jim sanoi tuon jutun jääneen hyväks läksyks hänelle.

"Niin", sanoi Tom, "samalla viisin kuin niin monet muut läksyt. Niist' ei ole mitään hyötyä, sillä sama juttu ei tule toistamiseen samalla tavoin — sit' ei se voi. Kun Hen Scovil romahti alas korsteinista ja taitti selkensä elinajakseen, sanoit kaikki ihmiset, että siinä häll' oli läksy! Mikä läksy? Mitä hyötyä häll' olis siitä? Eihän hän enää voinut kavuta korsteeneissa, eikä häll' ollut toista selkärankaa taittaakseen."

"Mutta s'on sitteki totta, Tommi herra, että sit' oppii kokemuksesta. Sanoohan raamattu, että mitä pirua sull' oli siellä tekemistä."

"Jaa, min' en väitä ettei joku asia voi olla meille läksyks, jos s'on asia joka voi tapahtua kaks kertaa aivan samalla lailla. Löytyy niitä paljokin semmosia asioita, ja *ne* kasvattaa meitä — sitä sanoi Abner setä aina; mutta löytyypä neljäkymmentä *miljoonaa* sitä toista sorttia — sitä sorttia, näette, jok' ei voi tapahtua kaks kertaa samalla lailla — ja niistä ei ole mitään todellista hyötyä; ne ei oo opettavaisia enempää kuin isorokko. Kun se on tarttunut meihin, ei siitä ole mitään hyötyä, että me ruvetaan tuumaamaan, että se rokotus ei kenties olis ollut niin hullua, eikä siitä ole mitään hyötyä, että m'annetaan rokottaa ruumistamme perästäpäin, sillä m'ei tulla isoonrokkoon muuta kuin kerta. Mutta toiselta puolen Abner setä sanoi, että ihminen, joka kerran mukamas oli repinyt härkää hännästä, oli oppinut kuus tai seitsemänkymmentä kertaa enemmän kuin ihminen, jok' ei ollut tehnyt sitä, ja hän sanoi, että ihminen, joka kerran mukamas oli koettanut kantaa kotia kissaa hännästä, oli saanut tiedot, joista häll' oli aina oleva hyötyä, ja jotk' ei koskaan kävis hänelle hämäräks. Mutta sen mä sulle sanon, Jim, että setä Abner ei tykännyt ihmisistä, jotk' aina kokee kaivaa läksyn joka asiasta, kun tapahtuu, olkoon sitte niin että — —"

Mutta Jim oli nukkunut. Tomia vähän hävetti, sillä — niinkuin tiedätte — on ihminen semmonen, ett' aina tuntee olevansa pahoilla mielin kun on puhunut hyvin koreasti — ja luulee toisen ihmisen häntä

ihmettelevän, ja tämä toinen onkin nukahtanut. Tietysti hänen ei olisi pitänyt antaa valtaa Nukkumatille, sillä s'on niinkuin huonoa, mutta mitä makeammin joku ihminen puhuu, sitä varmemmin antaa se unta, ja kun oikein ajattelee asiaa, ei se ole kummankaan syy erikseen — molemmat kaipaavat läksytyksen.

Jim rupes kuorsamaan — ensiks lievästi ja lempeästi, sitten tuli pitkä raapetus, sitten lujempi ja vahvempi, sitten puolitusinaa hirvittäviä hirrenvetoja, aivan kuin viimeinen vesi imeytyy reiästä kylpyammeessa, sitten samallinen taas suuremmalla voimalla ja muutamilla ähkyvillä ja puhisevilla äänillä, ikäänkuin lehmä vetelee viimeistä henkeänsä, ja kun ihminen on tullut siihen tilaan, niin on hän paraimillaan ja voi herättää miehen, joka nukkuu lähimmässä mökissä kauhallinen morfiinia mahassaan, mutta hän ei voi herättää itseänsä, vaikka tuo hirveä hölinä ei ole kuin kolme tuumaa hänen omista korvistaan. Ja sepä juur on kummallisin asia maailmassa — tykkään mä. Mutta raappikaappa tulta tulitikulla sytyttääksenne kynttilän, niin se vähäpätönen mäiskäys herättää hänet. Minä tahtosin tietää syyn siihen, mutta en voi sitä löytää, vaikka kuinka kokisin. Jim hän hälyytti koko erämaan ja houkutteli paikalle elukoita monen penikulman päästä ottamaan selkoa, mitä pevelin mellakkaa tuol' ylhäällä pidettiin; ei ollut siinä yhtään, jok' olis ollut niin lähellä mölinää kuin *hän*, ja kuitenkin oli hän ainoa luotu kappale koko luomakunnassa, jok' ei tullut häirityks siitä. Me huudettiin häntä ja pidettiin elämää — ei siitäkään ollut mitään apua; mutta heti kun tuli pieni pikkunen kuiskaus, jok' ei ollut tavallista sorttia, niin heräs hän, kun heräskin. Ei, hyvät ihmiset! min' oon ajatellut sitä kauvan, ja niin on Tomkin, mutta ei, tuhat vieköön, sitä saa selville, miks kuorsaaja ei voi kuulla omaa kuorsaamistaan.

Jim sanoi, ettei hän ollut nukkunut; hän oli vain vähä torkkunut mukamas, voidaksensa kuunnella sitä paremmin.

Tom sanoi, ettei kukaan häntä syyttänytäkään siitä.

Silloin näytti hän siltä kuin olis toivonut, ettei olis sanonut mitään mukamas. Ja hän tahtoi päästä tuosta jutusta, sillä hän alkoi haukkua kameelinajajaa, aivan kuin joku ihminen tekee, kun hänt' on pantu pussiin jostakin ja hän mieli ammentaa kiukkunsa jonkun toisen niskoille. Hän rusikoitsi kameelinajajaa mitä hartaimmin, ja minun täytyi myöntää, ja hän kiitti kiittämistään dervishiä ja siinäkin mun oli pitäminen hänen puoltaan. Mutta jo sanoi Tom:

"Min' en oo siitä vissi. Te sanoitte tuota dervishiä niin hirveän auttavaiseks ja hyväks ja auliiks, mutta minä en voi sit' oikein käsittää. Hän ei kokenut auttaa toista köyhää dervishiä, vai mitä? Ei, sitä hän ei tehnyt. Jos hän ei pyytänyt omaa voittoaan, miks ei hän silloin mennyt sisään itse ja pistänyt taskunsa täyteen jalokiviä ja ollut tyytyväinen? Ei, hyvät herrat! Hän haki ihmistä, joll' olis sata kameelia. Hän tahtoi lähteä paikalta niin suuren kuorman kanssa kuin tuo elukka parvi jaksais kantaa."

"Niin, Tommi herra, mutta taipuhan hän jakamaan kahtia, ottihan hän vain viiskymmentä kameelia."

"Otti, siks' että hän tiesi, kuinka hän sais ne kaikki vähitellen."

"Niin, Tommi herra, mutta sanohan hän miehelle, että voie tekis hänen sokeaks."

"Jaa, siks' että hän tunsu miehen luonteen. S'oli juur semmosta miestä, kun hän haki — miestä, jok' ei koskaan usko kenenkään sanaa tai kenenkään kunniaa, sen tähden ettei hänellä itsellä ole mitään. Minun luullakseni on paljokin ihmisiä, jotk' ovat samaa sorttia kuin tuo dervishi. Ne peijaavat toisia ihmisiä sinne ja tänne, mutta ne laittaa aina niin, että se näyttää siltä, kuin olisit peijanneet itseään. Ne pysyvät kaiken aikaa lain rajoissa, eikä niistä saada millään mokomin kiinni. Ne eivät mättää voidetta silmään — ei millään mokomin, se olis synti, mutta ne narraa toista sitä tekemään itse, ja sillä viisin on se tämä, joka tekee itse itsensä sokeaks. Dervishi ja kameelinajaja olit kai yhtä mallia — helkkarin viisas ja viekas kanalja ja tyhmä, kömpelö, typerä kanalja, mutta kanaljoja n'olit kumpikin."

"Tommi herra, uskotteko te tuota voitetta olevan missään tässä maailmassa enää?"

"Uskon, Abner setä sanoo, että sit' on. Hän sanoo, että heill' on sitä Newyorkissa ja he mättää sitä maalaisten silmiin ja näyttää heille kaikki maailman rautatiet, ja he menee sisään ja ottaa ne; ja kun he sitte hieroo voidetta toiseen silmään, sanovat he hyvästi ja ajavat tiehensä heidän rautateineen. Tässä on kunnas nyt. Laske alas!"

Me laskettiin, mutt'ei s'ollut niin hauskaa kuin minä olin aatellut, sillä me ei voitu löytää sitä paikkaa, josta he menit sisään ja otit aarteet. S'oli yhtä kaikki hauskaa kyllä saada nähdä itsensä kunnaankin, missä tuo ihmetyö tapahtui. Jim sanoi, ettei hän olis siitä luopunut kolmesta dollaristakaan, ja samaa mieltä olin minäkin.

Mutta kaikkein ihmeellisintä oli minulle ja Jimille, että Tom voi tulla tupsahtaen suureen vieraaseen maahan, kuten tää Erämaa oli, ja löytää tämmösen pikkusen kyttyrän kuin tämä ja heti paikalla erottaa

sen miljoonista muista kyttyröistä, jotka olit ihan samallaisia, — ilman mitään muuta apua kuin hänen omaa oppiansa ja omaa luonnollista sukkeluuttansa. Me tuumattiin ja tuumattiin sinne ja tänne, mutt'ei tultu selville, millä lailla hän menetteli. Hänellä oli pää paikallaan, piru vie, ja hält' ei puuttunut muuta kuin ikää, tehdäkseen nimensä yhtä tunnetuksi kuin Robinson tai George Washington. Panempa vetoa, että nämä mainiot miehet olisit saaneet seisoa päällään, löytääkseen tuon kyttyrän; mutta se ei ollut mikään konsti semmoselle kuin Tom Sawyer; hän hurrutti halki Saharan ja osotti tuota kumpua sormellaan yhtä helposti kuin te voitte erottaa neekerin kimpusta enkeleitä.

Me löydettiin lammikko siinä vieressä, joss'oli suolasta vettä, ja raavittiin kokoon läjä suolaa sen syrjiltä ja leviteltiin sitte leijonan ja tiikerin nahoille, jotta ne kestäis kunnes Jim sai aikaa parkita ne.

YHDESTOISTA LUKU.

Me seilattiin pari päivää, ja juur kun täysikuu oli taivaan rannalla erämaan toisessa laidassa, saatiin me nähdä pieniä mustia itikoita liikkuvan sen leveän hopeisen naaman poikki. Ne voi aivan selvästi nähdä, yhtä selvästi kuin olisit olleet maalatut kuuheen läkillä. S'oli taas karavaani. Me päätettiin seilata hiljemmin ja seurata heitä, jotta saatais matkakumppalit, vaikka heidän kurssinsa ei ollut meidän. S'oli tupperin tyylikäs karavaani ja muhkea nähdä, kun seuraavana aamuna aurinko tuli seilaten erämaan yli ja paljasti kameelien pitkät varjot, jotka kuvastuit kultaseen hiekkaan kuin tuhat jänisjussia olis marssinut peräkanaa. Me ei tultu heitä oikein lähelle, sillä me tettiin paremmin tällä kertaa, ettei sopinut peljättää ihmisten kameeleja ja ajaa hajalle heidän karavaanejansa. Tää oli muhkein komanto, mit' on maailmassa, ainakin mitä tulee koreihin vaatteisiin ja kommervenkkiin. Muutamat päälliköt ratsastivat dromedaariusten selässä — jotk' olit ensimmäisiä kuin me koskaan oltiin nähty, ja n'ovat hyvin isoja ja käyvät kopuroivat kuin puujaloilla, ja ratsastaja saapi hytkyä heidän selässään aivan vimmatusti ja kirnuta päivällistään mahassaan, että suolet sinkoo; mutta dromedaariukset pysyy tahdissa, eikä tavallinen kameeli vedä vertoja niille nopeudessa.

Karavaani syötti dromedaariuksiaan keskipäivällä ja jatkoi sitte matkaa iltapäivällä. Ennen pitkää rupes aurinko näyttämään niin kummalliselta. Ensinnä se näytti messingiltä ja sitten kuparilta, ja sen perästä se rupes näyttämään veriseltä pallolta, ja ilma kävi kuumaks ja ummehtuneeks, ja sen jälkeen koko läntinen taivas synkistyi ja näytti paksulta ja samakalta, mutta kuitenkin hehkuvalta ja kolkolta, aivan niinkuin se näyttää punasen lasipalasen läpi, kuten tiedätte. Me katsottiin alas ja nähtiin, että karavaanin oli kairon laidat longallansa kalloissaan; he juoksit joka haaralle, sinne ja tänne, kuin olis heillä ollut pelko pöksyissä, ja sitte heittäysit silmilleen hiekkaan ja makasit hiljaa kuin kuolleet.

Pian nähtiin me tulevan jotakin, ku seiso i hirveän leveänä seinänä ja ulottui erämaasta taivaaseen ja peitti meiltä auringon, ja se tulikin päälle hirviää kyytiä. Ens in heikko tuulenviuhka meihin koski, sitten tuli se lujempaa, ja me alettiin saada polttavia hiekanmuruja vasten naamaa, ja Tom huusi:

"S'on hiekkamyrsky — selkä vastaan!"

Me tehtiin niin, ja tuossa paikassa tuli oikein rajumyrsky möyhertäen, ja hiekka pusersi vastaan kuin lapiolla olis kaadettu, ja ilma oli niin paksuna sitä, ettei me nähty hitustakaan. Viidessä minuutissa oli paattikin sitä täynnä laitojaan myöten, ja me istuttiin penkeillä haudattuna hiekkaan leukaa myöten, ja päät vain oli pojilla vapaina, joilla tuskin pystyttiin henkeä vetämään.

Sitten hiljeni myrsky, ja me nähtiin tuon jattiläisseinän seilaavan Erämaan halki, ja se oli vallon kauhea katsoa, sanon mä. Me kaivettiin kruppimme ulos ja tirkistettiin alaspäin, ja missä karavaani oli, siell' oli nyt hiekkameri, kun olikin, ja kaikki hiljaa ja laupiasta. Kaikki nuo ihmiset ja kameelit makasit tukehtuneina ja kuolleina ja haudattuna — haudattuna kymmenen jalan hiekkaan, meidän rätingin mukaan — ja Tom väitti, että vuosia voi kulua siksi kun tuuli paljastais heidät, ja koko sinä aikana ei heidän omaisensa ja ystävänsä tietäis mitään mukamas mihin karavaani oli joutunut. Tom sanoi:

"Nyt tietään, mit' oli tapahtunut noille ihmisille, joilta m'otettiin sapelit ja pistoolit."

Jaa, hyvät ihmiset, niin s'oli. S'oli selvää se. Heidät hautas hiekkamyrsky, eikä villit pedot voineet tulla heihin, eikä tuulikaan paljastanut heitä, ennenkuin h'olit kuivuneet nahaks eikä kelvanneet syödä. Minusta me oltiin oltu niin suruissamme noista ihmisraukoista, kuin tässä maailmassa voi olla; mutta s'oli erehys; tämän karavaanin kuolema koski sittenkin kovemmin meihin — koski vimmatusti. Katsokaas, nuo toiset olit vento vieraita, eikä me tunteneet mitään tuttavuutta heidän kanssaan, pait ehkä tuon miehen kanssa, joka istui ihmetellen tyttöä; mutta peräti toinen oli nyt tämän viime karavaanin laita. Me kierreltiin heidän ympärillään koko yön ja miltei koko päivänkin ja ruvettiin

tuntemaan tuttavuutta heidän kanssaan, jopa ystävyttäkin. Minä olen keksinyt sen, ettei ole mitään varmempaa konstia saada selkoa siitä, josko ihmiset rakastavat toisiansa vai vihaavat, kuin matkustaminen yhdessä heidän kanssaan. Ja niin oli nytkin laita. Me pidettiin heistä jo reisun alussa, ja matkustuksen venyessä yltyi ystävyys.

Mit' enemmän me reissattiin heidän kanssaan, ja mit' enemmän me totuttiin heihin, sitä enemmän me pidettiin heistä ja sitä suurempi oli ilomme, kun saatiin seilata heidän yllänsä. Me oltiin tultu niin tutuks muutamiin, että me kutsuttiin heitä nimeltä, kun puhuttiin heistä, ja pian oltiin me niin tutun tutut, että me ei huolittu "fröökynästä" tai "herrasta" ensinkään, vaan sanottiin vain paljaat nimet suoraan ilman mitään karahteeria, eikä s'ollut mielestämme ollenkaan sitä ihmisten kesken tavallista hienoutta vastaan, vaan aivan kuin olla piti. Ei se tietysti ollut heidän omia nimiään, vaan meidän heille panemiamme liikanimiä. Siin' oli herra Aleksanteri Robinson ja fröökynä Ataliina Robinson ja översti Jaakko MgDougal ja fröökynä Harryet MgDougal ja herrassöötinki Jeremias Butler ja nuori herra Bushred Butler — ja nämä olit ylhäsiä päällikköjä enimmäkseen, joilla oli suuret komeat turpaanit ja sapelit ja jotk' olit puetut aivan kuin se suuri Mogul — ja heidän perheensä. Mutta heti kun me tultiin tuntemaan ne ja tykkäämään niistä, niin ei me sanottu herra tai herrassöötinki tai mitään sinneppäin, vaan ainoastaan Santeri ja Asta ja Jaska ja Hatti ja Jerry ja Bukki ja niin pois päin.

Ja senhän tiedätte, että mit' enemmän ihminen yhtyy toisten iloon ja suruun ja murheeseen, sitä lähemmäs he tulevat häntä ja sit' enemmän he pitävät toisistaan. Ja mitä meihin tulee, niin ei me oltu kylmäkiskoisia ja välinpitämättömiä, kuten reissaavaiset ylimalkain ovat, vaan me oltiin oikein ystävällisiä ja hyviä kumppalia ja otettiin osaa kaikkiin, mitä tapahtui; ja karavaani voi luottaa meihin, että m'olis oltu avuks missä milloinkin olis mitä tullut.

Kun he laskit leiriin, laskettiin mekin leiriin heidän yläpuolelleen, kymmenen tai kakstoista sataa jalkaa ylös ilmaan. Kun he söivät aterian, syötiin mekin, ja se tuntui paljo hauskemmalta saada suuhunsa, kun oli seuraa. Kun heill' oli häät tuona iltana, ja Bukki ja Asta menit naimisiin mukamas, puettiin mekin pulskasti professori vainajan parahimpiin vaatteisiin, juhlan kunniaks; ja kun he tanssivat, pyörähyttiin mekin ympäri siell' ilmassa.

Mutta s'on suru ja murheet, jotk' eniten saattaa ihmisiä yhteen; ja s'oli tässäkin hautajaiset, ku päätti asian. Oli seuraavana päivänä, aamun sarastaessa. Me ei tunnettu vainajaa, hän ei kuulunut meidän pariimme, mutta vähät siitä — hän kuului karavaaniin, ja siinä kylliks. Eikä totta tosiaan porattu vilpittömämpiä silmävesiä hänen kuolostaan, kun ne kynelet olit, jotka me tiputettiin alas hänen päällensä tuhannen jalan korkeudesta.

Jaa, ero tästä karavaanista oli paljoa katkerampi kuin ero siitä toisesta, joka oli verrattain vieraampi ja sitä pait kuolleina jo aikoja sitten. Me oltiin tunnettu nämät heidän eläessään ja oltiin dobra kamraatit heidän kanssaan myös, ja nytkös piti kuoleman siepata heidät pois ihan nenämme alta; ja he jätti meidät yksin ja ilman ystävittä keskelle tätä suurta erämaata, — ooh, se tuntui niin pahalta, ja me toivottiin, ettei ikinä saatais mitään ystäviä tällä retkellä, jos meidän mukamas piti erota heistä tolla viisin.

Me ei voitu olla puhumatta heistä, ja yhä vain he pyörivät muistossamme ja näyttivät aivan siltä kuin siihen aikaan, kun me kaikki elettiin yhdessä kuin veljet ja sisaret. Me voitiin nähdä koko jonon marssivan ja kiiltävään keihäänkärkien välkkyvän päivän paisteessa, me voitiin nähdä dromedaariusten laahustavan eteenpäin, me voitiin nähdä häät ja hautajaiset, ja vielä useammin kuin tuon kaiken voitiin me nähdä heidän rukoilevan, sillä he ei antaneet minkään heitä siitä pidättää: milloin hyvänsä, kun se iili tuli heidän päällensä, monta kertaa päivässä, seisotit he yhtäkkiä, kohosit ylös ja käänsit naamansa itään päin, ja päät pörröttyneinä ylöspäin ja käsivarret leviteltynä eespäin rupesit he juoneen, ja neljä tai viis kertaa panit he polvilleen, ja sitte he nakkasit nenälleen, ja heidän otsansa raappi maata.

Mutt' ei maksanut vaivaa puhua heistä, vaikka kuinka he olisit olleet hyviä heidän eläissään ja kalliita meidän sydämmellemme sekä elämässä että kuolemassa, sillä pakiseminen siitä ei tehnyt meille hyvää, vaan päinvastoin pani meidät alakulosiks vain. Jim lupas kokea tulla paremmaks ihmiseks, jotta hän vois toivoa nähdä heitä siellä paremmassa maailmassa; ja Tom piti suutaan eikä sanonut mitään siitä, että h'olit vain Mahomettilaisia — mitä hyötyä siit' olis ollut, ett' olis petetty häntä toivossaan, hän oli muutenkin kylläks allapäin.

Herätessämme seuraavana aamuna, oltiin me vähä niinkuin ilosemmat ja oltiin nukuttu kuin porsaat, sillä hiekassa on paras vuode maailmassa, enkä mä ymmärrä miks ei ihmiset, joill' olis siihen varaa, laita semmosta itselleen. Ja s'on tuupperin hyvä pohjalasti myös; min' en ikinä nähnyt ilmapalloa niin vakavana.

Tom hän väitti, että meill' oli kaksikymmentä tonnia hiekkaa veneessä, ja hän meinas mitä me tehtäis sillä; s'oli hyvää hiekkaa, ja se ei ollut viisasta mukamas heittää sitä menemään. Jim hän sanoi:

"Tommi herra, eiköhän me vois ottaa sitä kottiin ja myyä sitä? Menisköhän siihen kauanki aikaa?"

"Tulee siihen, mitä teitä mennään!"

"Kotona se maksaa neljäsosa dollaria tynnöri, ja on kai meitillä sitä kaksikymmentä tynnöriä, vai mitä? Paljonkohan se tekis?"

"Viis dollaria."

"Voi pentele sentään, Tommi herra, luistetaan täältä kottiin tuossa paikassa! Sehän on jo puolitoista dollaria mieheen, vai mitä?"

"On kyllä."

"Sehän on helepointa tulla leiville, mitä minä tiiän. Tulihan hiekka kuin satamalla, eikä m'oo tehty työtä tään taivaallista päästäksemmä siihen kiinni. Antakaa huilata, Tommi hyvä herra, antakaa mennä!"

Mutta Tom tuumas ja räknäs moisella kiireellä, ettei hän kuullut mitä toinen sanoi. Mutt' yhtäkkiä lausui hän itse:

"Viis dollaria — hui hai! Sen mä sanon, ja kuulkaa se nyt: tämä hiekka maksaa — se maksaa, älkääpäs nyt — se maksaa hirvittäviä summia."

"Mitä meinaatta, Tommi herra? Puhukaa, puhukaa, Herran tähän."

"Joo, heti kun ihmiset saa tietää, että s'on ihan puhdasta hiekkaa puhtaasta Saharan Erämaasta, niin he tulevat kuin puolihulluiksi, saadaksean siitä vähäsen; ja sitä he panee pieniin pulloihin, pitääkseen hylly pöydällään, ja liisteröi nimilipun päälle — harvinaisuuden merkiks. Mitä meidän tulee tehdä, on se, että me kaadetaan hiekkamme pieniin pulloihin ja sitten seilataan ristin ristin pitkin Yhdys-Valtoja ja kaupustellaan pullojamme kymmeneen senttiin kappale. Meill' on hiekkaa ainakin kymmenestä tuhannesta dollarista tässä paatissa."

Minä ja Jim oltiin räjähtää ilmaan ilosta ja riemusta ja ruvettiin hoilaamaan herranjestaa ja hoiottamaan; ja Tom sanoi:

"Ja me tullaan takasin ja tuuaan enemmän hiekkaa ja taas me tullaan takasin ja tuuaan hiekkaa ja niin pois päin, aina kunnes m'ollaan ajettu sinne koko Erämaa ja myyty se, eikä siitä koskaan tule mittään rettelöitä myöskään, sillä me otetaan patentti sen päälle."

"Voi taivas!" sanoin minä, "me tullaan rikkaaks kuin Korsus vainaja, vai mitä, Tom?"

"Niin — kuin Kroisos, tarkotat sä. Ajatteleppas, tuo dervishi meni tuohon pieneen kumpulaan noutaaksensa sieltä koko maailman aarteet, eikä tiennyt rahtuakaan siitä, että hän kävi tallustaen niiden päällä tuhannen penikulman taipaleella! Hän oli sokeampi kuin miks hän teki kameelinajajan."

"Tommi herra, kuinkahan paljo meistä tulloo?"

"En tie vielä oikein. Se on räknättävä, eikä se olekkaan helpoin työ, sillä täällä on hiekkaa yli neljä miljoonaa neliöpenikulmaa, ja kymmenen senttiä pullo."

Jim oli jo hirveästi kiihkossaan, mutta miten lienee ollut, kävi hän vähitellen vähä maltillisemmaks ja sanoi viimein:

"Tommi herra, me ei voia hankkia noita kaikkia pulloja — kuninkaallakaan ei olis siihen varaa. S'on parempi, ettei me koitetakkaan ottaa koko tätä Erämaata, Tommi herra — noi pullois veis meiat konkurssiin."

Tominkin into lauhtui nyt, ja mä luulin pullojen olevan siihen syynä, mutt' ei ne sit' olleet. Hän istui siinä funteeraten ja tuli yhä pitemmäks naamaltaan. Ja viimein sanoi hän:

"Se ei kelpaa, pojat; meidän täytyy siitä luopua."

"Minkätähän?"

"Tullin tähän."

Minä en tuota oikein ymmärtänyt eikä Jimkään. [Kasvaneina Amerikan sisämaan moukkaväessä ovat he tuskin kuulleet tullista puhuttavankaan. Suom.] Minä sanoin:

"Mitä se tuli oikeastaan on, Tom?"

Hän sanoi:

"Tulli on jonkimmoinen taksa eli vero. Kun tullaan jonkun maan rajalle — se on: sen syrjälle — niin siellä on heti tullitalo, ja hallituksen virkamiehet tulee ja koperoi ja nuuskii kapineissanne ja panee teidät maksamaan niistä runsaan maksun, jota he sanovat tulliks, ja ellette voi maksaa, niin vievät he ilman armotta hiekkanne. He mukamas ottavat tavaranne *'takavarikkoon'*, mutta s'on tyhjää koreilemista; he *ryöstävät* sen, — niin juur he tekee. Jos me koitetaan viedä kotiin tämä hiekkamme ja mennään tätä kurssia, niin me saatais kiivetä monen tuommosen aidan yli, kunnes oltais ihan väsyksissä — rajasta rajaan — Egyptin, Araabian, Hindostaanin ja niin pois päin — ja joka paikassa he tulisivat laskuineen; ja näettehän siis aivan selvästi, ettei me voi mennä *sitä* tietä."

"Niin no, Tom", sanoin minä, "mutta voidaanhan me huilata suoraan yli heidän vanhojen rajojen. Ota hiiri hännästä kiinni!"

Hän katsoi ikäänkuin surren minuun ja sanoi sitten hyvin juhlallisesti:

"Huck Finn, oliskos se mielestäs rehellistä?"

Minä vihaan tuommosia äksänpäksii. En haastanut mitään. Hän jatkoi:

"Mutta toinen tie on meiltä suljettu myös. Jos me mentäis takasin samaa tietä kuin m'ollaan tultu, niin on meillä yhtä kaikki tullitalo Newyorkissa, ja se on pahempi kuin kaikki nuo muut yhteen, sen lastin tähden, joka meillä on."

"Hä?"

"Joo, he ei tietysti voi viljellä Saharan hiekkaa Amerikassa, ja kun ei viljellä jotain tavaraa siellä, on tullitaksa neljätoista sata tuhatta prosenttia, jos joku yrittää tuoda jotakuta tavaraa maasta, jossa sitä viljellään."

"Mitä hölyn pölyä tuo nyt oli? Eihän siin' oo mitään meininkiä."

"Kuka on sanonut, että sit' on? Miks' haastat tuolla lailla, sinä Huck Finn? Odota kunnes mä sanon, että siin' on meininkiä, ennenkun syytät minua, ett' olen sitä sanonut."

"Hyvä, älä sitten usko minun sitä sanoneen, vaan luule, että itken katumuksesta. Jatka."

Jim sanoi:

"Tommi herra, panevakkoo he toin tullin kaikkeen tavarahan, mitä me ei ossaa viljellä Amerikassa? Eikö he tee mitään erotusta?"

"Ei, sitä ei he tee."

"Tommi herra, eikö Jumalan siunaus oo parasta mit' on."

"Joo, kyll' on."

"Eikö seiso pappi saarnastuolissa ja kuttu sitä kaikelle kansalle?"

"Joo, kyllä hän tekee niin,"

"Mistä se tulloo?"

"Taivaasta."

"Kas niin! se tulloo taivaasta, kun tullookin, ja se on vento vieras maa. No, panevakkoo he tullin Jumalan siunauksellekin?"

"Ei, sitä ei he tee."

"Ei, tietysti ei, ja siinä näättä, Tommi herra, ett' ootta erehtyny. Ei suinkaan he voi panna tullia semmoseen roskaan ku hiekka, jota ei kaikki tarvitte, ja olla panematta tullia kaikkein paraimpaan, mit' on, ja jot' iliman ei kukkaan voi elää."

Tom oli nolattu; hän näki Jimin saaneen hänen katiskaahan, josta hän ei päässyt mihinkään. Hän koki kyllä luikertaa sieltä ulos, väittäen että he olit *unohtaneet* sen tullitaksan, mutta seuraavassa kongressin istunnossa he kyllä mukamas muistasit sen ja panisit sen myös maksettavaks; mutt' olihan tuo ainoastaan joteskin laiha tekosyy päästäksensä katiskasta, ja sen hän tiesi. Hän sanoi Jumalan

siunauksen olevan ainoan ulkomaisen tavarana, josta ei ollut mitään tullia, ja sen tähden heidän mukamas oli pakko panna siihen tulli, koska pakko on tärkeintä politiikassa mukamas. Hän tiesi mukamas, että he olivat unohtaneet sen pykälän, kun eivät sitä huomanneet; mutta he kyllä tekivät parastansa tuon parakraafin painamiseen, ennenkun ihmiset hoksais sen ja naurasivat heidät pahapäiväisiksi.

Mutta min' en piitannut enään tuommosista asioista, sittenkun me ei voitu saada sannaamme kaikkein noiden äksänpäksien läpi, ja se seikka teki minut kuuroksi, ja Jimin myös. Tom koki saada henkeä meihin sanomalla, että hän mukamas keksisi jonkun toisen funteerinkin meille, joka olisi yhtä hyvä kuin tuo tai vielä parempikin, mutta ei auttanut — me ei uskottu sen vertasta olevan. Olihan tämä kerrassaan lemmollista; vastikään oltiin me niin upporikkaat ja oltais voitu rakentaa maa ja perustaa kuningaskunta ja oltais oltu onnelliset ja kunniaa pidetty, — ja nyt, nyt oltiin me yhtä köyhät ja kurjat taas, ja tuo hiekka oli meillä tallella. Hiekka näytti ennen niin turkkasen kauniilta, aivan kuin kullalta ja jalokiviltä, ja se tuntui niin pehmoselta kuin silkki; mutta nyt en mä kärsinyt sitä nähdä — se suorastaan iletti minua, ja mä tiesin, etten ikinä tuntis rauhaa ja lepoa, ennenkun me päästäis siitä, ettei s'olis alinomaa muistuttamassa meitä, mitä m'olttiin oltu ja miksikä kurjiks raukoiks me nyt oltiin tultu. Toiset tykkäsivät aivan kuin minä. Sen mä näin siitä, että he kirkastuit naamoiltaan samassa kuin mä sanoin: "Heitetään hiekka hiiteen, pojat!"

No, tulihan tuosta työtä, ja vahvasti työtä tulikin; ja Tom hän jakoi sen keskenämme, oikeuden mukaisesti, niin että kukin saisi voimansa ja vahvuutensa mukaan. Hän sanoi, että minä ja hän luotais ulos kumpikin viidesosa hiekasta ja Jim kolme viidettä osaa. Mutta Jim hän ei oikein pitänyt siitä työn jaosta, vaan sanoi:

"Tietysti oon minä vahavin ja minä tyy'ynki tekemään työtä sen mukaan; mutta nyt tapahtuhan teiltä vähä niinku vääryyttä vanhalle Jimille, vai mitä?"

"Ei suinkaan, Jim, mutta koe sinä itse jakaa, niin saa nähdä."

Jim hän koki räknätä sitten ja tuli siihen päätökseen, että s'olis niinkuin kohtuullista mukamas, jos minä ja Tom tehtäis *kymmenes* osa kumpikin työstä. Tom hän käänsi selkänsä, ollaksensa yksinään, ja sitten hän veti suutaan makoseen muiluun, joka levis yltympäri ja peitti koko Saharan Erämaan länteenpäin aina Atlantin syrjään asti, josta me oltiin tultu. Sitten hän kääntyi taas takasin ja sanoi sen olevan varsin hyvin räknätty, ja me oltiin tyytyväiset, jos Jim oli. Jim sanoi olevansa.

Tom mittas nyt kaksikymmentä osaa hiekasta ja jätti loput Jimille, ja Jim hämmästytti aika lailla nähdessään, kuinka suuri erotus oli ja mitenkä mahtava hiekkaläjä tuli hänen osalleen, ja hän sanoi olevansa turkkasen ilonen, että hän oli saanut ensimmäisen jaon muutetuksi, sillä hän väitti, että mukamas *nyt* hänellä oli enemmän hiekkaa kuin iloa pykälästään kontrahdissa.

Sitten me ryhdyttiin työhön. S'oli turkkasen kuumaa ja sitkeää ropotusta, niin kuumaa, että meidän täytyi pörröttää ylös viileämpään ilmaan, kestääksemme sitä. Minä ja Tom vuoroteltiin työssä, niin että toinen teki työtä, silleen kun toinen lepäs; mutt'ei ollut ketään vuorottelemassa Jimin kanssa, ja hän teki suorastaan märeks koko sen osan Afrikkaa, niin hän hikoili. Me ei voitu työskennellä kunnollisesti, meitä nauratti niin, ja Jim hän kysyi ehtimiseen, mitä me sillä viisillä irvisteltiin, ja meidän täytyi keksiä joitakin juttuja, päästäksemme asiasta, ja ne olivat tyhmiä sepustuksia, mutta ne mahtui hänen päähänsä — Jim ei huomannut mitään. Ja kun me viimeinkin oltiin lopussa, oltiin me melkein kuolleet, mutt'ei työstä, vaan naurusta. Vähitellen oli Jimkin melkein kuollut, mutta työstä, ja nyt vaihteltiin me ja otettiin työvuoroja hänen kanssaan, ja hän kiitti meitä niin kovasti, ja hän istui reilinkille ja pyyhki hikeänsä ja hengähti ja läähätti ja sanoi, että me oltiin niin hyviä vanhalle neekerille rukalle, eikä hän koskaan sitä unohtais mukamas. Hän oli aina kiitollisin neekerille mitään koskaan olen nähnyt, pienimmästäkin hyvästä työstä, mitä hänelle teki. Hän ei ollut neekerille kuin ulkopuolelta; sisäpuoleltaan hän oli yhtä valkoinen kuin te.

KAHDESTOISTA LUKU.

Aterioissamme tämän perästä oli joteskin paljon hiekkaa, mutta vähät siitä, kun vain on nälkä; ja kun taas ei ole nälkä, niin ei ole mitään huvitustakaan syömisestä, ja silloin on, tykkään mä, juur yks kaikki, jos oliskin vähä someroa ruuassa.

Me tultiin viimein Erämaan itäiseen päähän, seilaten koilliseen päin. Kaukana hiekan lopussa, pehmeässä, punaisessa päivän valossa nähtiin me kolme teräväkärkistä kattoa, ikäskin teltaa, ja Tom

sanoi:

"N'on Egyptin Pyramiidit." — Mun sydämmeni kolkutti oikein. Olin nähkääs nähnyt niin monta monituista kuvaa niistä ja kuullut puhuttavan niistä niin moneen sataan kertaan, ja nyt yks kaksi — tulla niiden luo näin yhtäkkiä ja nähdä, ettei ne olleet keksittyjä, vaan todellakin *oikeita*, — sehän oli melkein kaapata hengen kurkustani. S'on kummallista, että mit' enemmän me kuullaan puhuttavan jostakin suuremmoisesta ja mahtavasta ja ällistytävävästä asiasta tai ihmisestä, sitä enemmän unen kaltaseks, niin sanoakseni, se tulee, kun tuleekin, ja muuttuu suureks, himmeäks, hoippuvaks haamuks — kuuvalosta tehty eikä mistään tukevammasta. Niin on George Washingtonin laita ja niin on Pyramiiteinkin.

Ja muutoinkin tuntui mulle kuin mitä niistä enimmäkseen puhutaan olis hölyn pölyä. Olihan kerran eräs herra, joka tuli sunnuntaikouluun ja näytti kuvan niistä ja piti puheen ja sanoi, että suurin pyramiiti peittää mukamas yli kymmenen tynnyrin alaa ja on lähes viis sataa jalkaa korkea, aivan kuin jyrkkä vuori, ja että s'on rakennettu suunnattomista kivimöhkäleistä, jotka on pantu säännöllisiin astuimiin aivan kuin portaat. Kymmenen tynnyrin alaa, nähkääs, yhtä pytinkiä varten; sehän on jo tavallinen talonpoikanen maa. Ellei s'olis tapahtunut sunnuntaikoulussa, olisin mä luullut juttua valheeks, ja kun mä tulin ulos koulusta, olin mä vissi siitä. Ja hän sanoi myös, että pyramiidissa oli mukamas reikä ja että voitte mennä siitä sisään kynttilä kädessä ja käydä pitkän matkaa pitkää, kaltevaa käytävää ja tulla sitten sisään suureen huoneeseen tuossa kivivuoressa, ja siellä tapaisitte mukamas suuren kivikirstun, joss'olis sisässä kuningas, jok' olis neljä tuhatta vuotta vanha. Minä tuumasin silloin itsekseni, että joll'ei tuo ole valetta, niin otan minä syödäkseni tuon kuulusan kuninkaan, jos mukamas tahtovat lähettää häntä noutamaan, sillä ei hän ees Metuusalem ollut niin vanha, ja kenpä kerskais pitemmästä ijästä.

Kun me tultiin vähän likemmäs, nähtiin me keltasen hiekan loppuvan pitkään, suoraan kaistaleeseen, ja se oli yhdessä, toisesta päästä toiseen, avaran, viheriän maan kanssa, jonka läpi kävi luikertaen juova, ja Tom sanoi sen olevan Niili-joen. Nyt kolkutti mun sydämmeni taas, sillä Niili oli toinen seikka, jota minä en sittekään ollut pitänyt rehellisenä. Nyt mä voin teille kertoa eräästä asiasta, jok'on vissi kuin naulattu, nimittäin että kun on kulkenut neljättä tuhatta englannin penikulmaa keltasen hiekan yllä, joka paahtaa kuumuutta niin että silmänne vettyy katsellen sitä, ja te ootte tuota matkaa kestäneet noin viikon ajan, niin sitten se viheriä maa käypi teille niin kotosaks, niin helläks kuin taivas, niin että silmänne vettyy uudestaan. Niin kävi minun ja niin kävi Jiminkin.

Ja kun Jim viimeinkin rupes uskomaan, että tää tässä oli todellakin Egyptin maa, jota hänen silmänsä näki, niin hän ei tahtonut tulla siihen seisoon, vaan pani polvilleen ja otti hatun päästään, sillä hän sanoi, ettei käynyt laatuun köyhälle neekeri paralle tulla toisin viisin semmoseen maahan, jossa semmoset miehet olit olleet kuin Mooses ja Jooseppi ja Faarao ja muut profeetat. Hän oli presbyteriaani ja kunnioitti Moosesta, joka myöskin oli presbyteriaani mukamas. Häntä oikein puistutti, ja hän sanoi:

"Tää on Egyptin maa, on Egyptin maa, ja minä saan nähä sen omin silimin. Ja toss'on joki, ku muuttu vereks, ja minä nään justiin sen saman maan, miss'oli rutot ja täit ja sammakot ja heinäsirikat ja rakeet ja missä he merkki ovenpielukset ja missä Herran enkeli tuli yösyämänä ja tappo kaikki vastasyntyneet poikakakarot koko Egyptin maassa. Voi, vanaha Jim ei oo sen väärtti, että näkis sitä päivää."

Ja sitten hän itki, sillä hän oli niin kiitollinen. Hänellä ja Tomilla oli nyt pakisemista, ja Jim oli niin kiihossaan, sillä maa oli niin täynnään juttuja — Jooseppi ja hänen veljensä, Mooses kaisloissa, Jaakopin matka Egyptin maahan jyvän oston, hopeapikari säkissä, ja muita hauskoja kertomuksia; ja Tom oli yhtä paljon kiihossaan, sillä maa oli niin täynnä historiaa hänen malliinsa — siin' olit Nouredin ja Bedreddin ja semmoset hirveät jättiläiset, jotka panit villat Jimin päässä nousemaan pystyyn; ja koko joukko muita värkkiä "Araabian öistä", jatk' ei tehneet puoltakaan niistä urostöistä, joista he kerskasit, siit' oon minä vissi.

Mutta nyt me saatiin pitkä nenä, sillä syntyipä kun syntyikin, tommonen aamusumu, eikä siit' olis ollut mitään hyötyä, ett' olis seilattu sen yli, sillä silloin olis koko Egyptin maa voinut jäädä meiltä hiiteen; vaan mielestämme oli parasta pysäyttää ilmapallo juur siihen paikkaan, missä pyramiidit olit haihtuneet ja hävinneet pois, ja sitten laskea alas lähes maapintaa ja antaa mennä niin ja pitää hyvin tarkasti tähystystä. Tom tarttui peräsimeen, minä seisoin vieressä valmiina antamaan ankkurin mennä. Jim istui kahen reisin keulalla tonkiakseen silmillään sumuun ja vahtiakseen vaaroja sinnekohin. Me laskettiin maahan päin hyvin varovasti, mutt'ei sentään liian turskillla faartilla, ja sumu kävi yhä paksummaks, niin paksuks, että Jim näytti sumuselta ja savuselta ja karvahassulta sen läpi. Oli hirveän hiljaa, ja me haasteltiin hiljaa ja pelättiin. Silloin tällöin sanoi Jim:

"Korottakaa vähä, Tommi herra, korottakaa vähä!" ja ylös me noustiin pari jalkaa ja seilattiin suorastaan yli löyhäkattosen savimökin, jossa väki vastikään oli nukkunut ja rupes nousemaan ja ojentelemaan ja haukottelemaan; ja kerran kun yks vetelys tuskin oli päässyt takaraajoilleen, jotta

pystyi ojentelemaan ja haukottamaan kunnollisesti, annettiin me hälle tuuppaus selkään, niin että hän heräs kerrassaan. Niin meni meiltä lähes tunti, ja kaikki oli hiiren hiljaa, ja me koettiin kuunnella ja pidettiin henkeämme, sitten harveni sumu, ja Jim huusi sydän kurkussa:

"Herran nimmeen, takasin Tommi herra! Tässä tulloo hirvein jättiläinen 'Araabian öissä' päallemmä." Ja hän sänttäs peräpuoleen paattiin.

Tom totteli, ja kun pallo nyt seiso, katsoa töllötti meihin naama, suuri kun meidän talomme siellä kotona, sisään reilingin yli aivan kuin talo ikkunoihin, ja minä paiskas maata ja kuolin. Minä olin kai ollut kuolleena ja vainajana noin minuutin ajan tai enemmänkin; sitten mä virkosin taas, ja Tom oli iskenyt veneen keksiin kiinni jättiläisen alahuuleen ja piti palloa paikallaan sillä, samalla kun hän pää kallellaan katsoa tuijotti tuota kauheaa naamaa.

Jim oli polvillaan ja kädet ristissä ja katsoi rukoilevasti kummitukseen, ja hänen huulensa olit työssä, vaan ei hiiskunut sanaakaan. Minäkin pikkusen kurkistelin ja olin pyörtyä taas, mutta Tom sanoi:

"S'on kuollut, te pöllöt! S'on sfinksi!" En koskaan ole nähnyt Tomia niin pienenä ja karpäsen näkösenä; mutta s'oli sentähden, kun jättiläisen päämöhkäle oli niin suuri ja kauhea. Kauhea, niin, sitä s'oli, mutta se ei ollut inhottava, sillä helposti voi nähdä, että n'oli ylhäiset kasvot, jopa tavallaan alakuloksetkin, eivätkä ne ajatelleet katsojaa, vaan toisia asioita ja tärkeämpiä. Ja ne kasvot olit kivistä — punasellisesta kivistä — ja nenä ja korvat oli survastu pois, ja siitä ne näytti rääkätyltä, ja me tunnettiin surua sen tähden.

Me työnnettiin takasin vähä ja seilattiin hänen ympäri ja hänen päänsä päällä, ja hän oli yhtä suuri joka haaralta. S'oli miehen pää, tai kukaties vaimon, tiikerin ruumiissa kiinni, joka oli sata viiskolmatta jalkaa korkea, ja sillä oli etukäpäälän välissä pieni herttanen kirkko. Kaikki tyyni, pait pää, oli ollut hiekan alla monta sataa, kukaties tuhattakin vuotta; mutta h'olit juuri nykyisin kaivaneet hiekan pois ja löytäneet tuon pienen kirkon. Siihen meni varmaankin paljo, paljo hiekkaa tuon elukan hautaamiseen, melkein yhtä paljon kuin höyrylaivan kantamiseen, tykkään mä.

Me pantiin Jim maihin pääkallon päälle ja annettiin hälle Amerikan lippu hänen turvaksensa, sillä olihan tää vieras maa. Sitten me seilattiin pois, välin tuolle taholle, välin tälle, saadaksemme — kuten Tom sitä sanoi — "vaikutuksia" ja "perspektiivilöitä" ja "proportioniloita", ja Jim hän teki voitavansa ja tälläs itsensä milloin tähän äksänpäksään, milloin tuohon, mutta paras oli hän, kun hän seiso päällään ja riputti sääriään kuin sammakko. Mitä kauvemmas me tultiin, sitä pienemmäks tuli Jim ja sitä suuremmaks sfinksi, ja lopuks he olit vain kuin perhonen kirkontapulin nenässä. Sillä viisin tuopi tuo perspektiivilä oikeat proportion ilot näkyviin, sanoi Tom; hän sanoi, että Julius Cassar'in neekerit eivät tienneet kuinka suuri hän oikeastaan oli, he olit häntä liian likellä mukamas.

Sitten me seilattiin yhä kauvemmas ja kauvemmas, kunnes ei enää nähty Jimiä ollenkaan, ja silloin oli toi suuri möhkäle kaikkein ylhäisimmillään, kun se katsoi yli Niilin laakson niin hiljaisena ja juhllaisena ja yksinäisenä, ja kaikki noi pienet, viheliäiset mökit ja roskat, mit' oli sen ympärillä, olit tykkönään poissa ja menneet maailmaan, eikä mitään muuta ollut tallella kuin pehmeä loppumaton matto keltaista samettia, ja s'oli hiekka.

S'oli oikea paikka pysähtyä, ja me tehtiin niin. Me istuttiin siinä ja katseltiin ja tuumittiin puoli tuntia, ei kumpikaan haastanut mitään, sillä me tunnettiin semmosta rauhaa ja jonkimmoista juhlaa, kun muistettiin, miten toi kummitus oli tolla viisin vilkassut yli laakson ja tuuminut suuret tuumansa aivan yksinään tuhansia vuosia yhteen mittaan; eikä vielä tänä päivänäkään kukaan voi keksiä mitä s'on tuuminut.

Viimein otin minä kiikarin ja näin pieniä matosia, tai mitä lie ollut, matelevan samettimatolla ja muutamia toisia, jotka ryömit ylöspäin elukan selkää myöten, ja sitten näin mä pari kolme valkosta sumupilveä ja pyysin Tomia kiikaroimaan. Sen hän tekikin ja sanoi:

"N'on luteita. Ei, ootappas — n'on — n'on ihmisiä, luulen mä. Jaa, n'on ihmisiä — miehiä ja hevosia. Ne laahustaa ylös pitkät tikapuut sfinksin selkään — eikö s'oo kummallista? Ja nyt koettavat ne nostaa tikapuut — ja siellä on paljo pieniä savupilviä — tuhat tulimmaista! n'on pysyviä! Huck, ne hätyyttää Jimiä!"

Me päästettiin voimaa masinaan ja huilattiin sinne, niin että vinkui. Me oltiin perillä tuossa tuokiassa ja tultiin kuin myrsky heidän keskeensä, ja he hajosivat kuin kanaparvi joka taholle, ja jotkut, jotka kiipesivät tikapuita ylös Jimin kimppuun, kirposivat ja putosivat maahan. Me lennettiin ylös ja nähtiin Jimin makaavan sfinksipään huipulla lähättäen ja puolikuolleena pelästyksestä ja avunhuutamisesta. Hän oli kestänyt piiritystä kauvan aikaa — koko viikon, sanoi *hän*, mutta niin kauvan sitä ei ollut; näytti vain siltä hänen mielestään, kun h'olit häntä niin peevelin lailla ahistaneet. He olit ampuneet häntä ja pyssynkuulat olit surisseet hänen korvissaan, mutta hän ei ollut haavotettu, ja kun he äkkäsit, ettei

hätä saanut seisomaan ja ettei kuulat häneen käynyt hänen maatessaan, noutivat he tikapuut, ja silloin hän ymmärsi, että piru hänet veis mukamas, jos ei me tultu kuin tuulessa. Tom oli hyvin suuttunut ja kysyi hältä, miks' ei hän näyttänyt heille lippua ja komentanut heitä hiiteen Yhdys-Valtain nimessä. Jim sanoi sitä tehneensä, mutta he antoivat palttua sille mukamas. Tom sanoi ilmoittavansa asian hallitukselle Washingtoniin, ja sitte sanoi hän:

"Saattepa nähdä, että he saavat pyytää anteeks siitä, kun ovat hävässeet Amerikan lippua, ja maksaa korvausta päälle päätteeks, jos pääsevät silläkään."

Jim sanoi:

"Maksaa korvausta? Mistä? Ja kelle?"

"Meille tietysti — vahingosta."

"Ja keltä he pyytää anteeks?"

"Yhdys-Valloilta. Taikka myös me voidaan ottaa vastaan tuo anteeksipyyntö, ja antaa vahingonkorvaus hallitukselle."

"Korvaus, se kai on rahhaa, vai mitä? Kuinka paljon rahhaahan siitä tulloo?"

"Joo, tässä tulee vähintään kolme dollaria mieheen, ehk' enemmänkin."

"No, sitte m'otetaan rahat, Tommi herra, ja annetaan hallitukselle anteeks! Mitä sanotte siihen, Tommi herra? Ja mitä Huck meinaa?"

Tom hän naureskeli, mutta me tykättiin, että se kävi mukiinsa. Ja niin sovittiin me siis, että otettais rahat. Koska tuo homma oli mulle vallan outoa, kysyin mä Tomilta, pyytävätkö *maat* aina anteeks, kun ovat menetelleet tyhmästi mukamas, ja hän sanoi:

"Pyytävät kyllä — nimittäin pienet maat."

Me seilattiin yltympäri ja tutkittiin pyramiideja ja sitte me noustiin ja työnnettiin suorastaan masinamme pyramiidin litteää huippua vasten ja nähtiin, että tään pyramiidin laita oli juur kuin toi herra sanoi sunnuntaikoulussa. Siin' oli neljällä taholla rappuset, jotk' alkoivat alhaalta ja yhtyivät ylhäällä huipussa; mutta ei saattanut nousta ylös noita rappusia, sillä jokainen astuin ulottui aina leukaan asti, ja kiipijää täytyi auttaa takaapäin. Toiset pyramiidit olit siinä lähellä, ja väkijoukko, ku liikkui kirkolle niiden välissä, olit kuin matelevia luteita; niin korkealla oltiin me ilmassa.

Tom ei voinut olla rauhassa, hän oli niin kauhean ilonen ja kummastunut, kun sai olla niin kuulusassa paikassa, ja juttuja oikein vuoti hänestä, tykkäsin mä. Hän sanoi voivansa tuskin uskoa, että hän oli samalla paikalla, josta prinssi pakeni pronssi-hevosella. Se tapahtui "Araabian öiden" aikana mukamas. Joku oli antanut prinssille pronssisen hevosen, jonka etulavassa oli ripa, ja hän voi nousta sen selkään ja lentää ilmassa kuin lintu ja sillä viisin matkustaa maailman halki ja ohjata sitä vääntämällä ripaa ja lentää liipottaa korkealle tai matalalle ja laskea maihin missä hyvänsä.

Kun hän oli puhunut tuosta kaikesta, tulipa keskeemme tommonen ikävä hiljaisuus, joka kuten tiedätte syntyy, kun joku on laskenut oikein mestarin valheen ja te tykkäätte niinkuin syntiä hänestä ja toivotte voivanne vaihtaa puheen ainetta ja saada hänet häpeästään taas, mutta olette itsekkin hämillänne ettekä tule mihinkään; ja ennenkun ehtii päästä tolkuilleen ja tehdä jotakin, on tuo hiljaisuus jo levinnyt ja työnsä tehnyt. Min' olin hämilläni, ja Jim oli hämillään, eikä kumpikaan pystynyt suutansa avaamaan. No, Tom hän mulkoili minuun hetkisen ja sanoi:

"Puhu suus puhtaaks! Mitä sä meinaat?"

Minä sanoin:

"Tom Sawyer, *sinä* et usko itse mitä sanot."

"Miks'en uskois? Mikä estäis minua uskomasta?"

"Yks estää sua uskomasta: tuo ei oo voinut tapahtua, siinä kaikki."

"Miks' ei se olis voinut?"

"Sanoppas mulle, *kuinka* se olis voinut?"

"Tämä pallo on riittävä todistus siitä, että se vois tapahtua — luulisin mä."

"Hä?"

"Hä? Tuommosta pöllöä en ikinä nähnyt: eikö tämä pallo ja tuo pronssihevonen ole *samaa*, vaikk' eri nimillä?"

"Ei, sitä ne ei ole. Toinen on pallo, toinen on hevonen. Ne on vallan eri asioita. Toiste sinä varmaankin väität, että talo ja lehmä on samaa."

"No, voi vekkulin kekkuli, nyt pani Huck hänen pussiin taas! Siit' ei hän pääse mihinkään!"

"Pidä suus, sinä Jim. Sin' et tiedä mitä sä puhut. Eikä Huckkaan. Katsos nyt, Huck, minä selitän sen sulle, jotta sen käsität. Katsos, se ei ole yksistään *muoto*, joka tekee jonkun asian yhtä- tai erillaiseks, vaan se on sisällinen *periaate*, ja periaate on sama kummassakin. Joko ymmärrät?"

Minä tuumasin tuota ja sanoin sitten:

"Mitä tuost' on hyötyä? Periaatteet on hyvät olemassa, mutta ne ei voi väentää nurin sitä totta, että mihin ilmapallo pystyy, ei ensinkään näytä, mihin hevonen pystyy."

"Tyhmyyttä, Huck! Ethän sinä lainkaan ymmärrä. Kuule nyt — sehän on selvää. Eikö me lennetä ilmassa?"

"Lennetään."

"No eikö me lennä korkealla tai matalalla, justiin kuin lystä?"

"Lennetään."

"Eikö me mennä minne vain tahotaan?"

"Mennään."

"Ja eikö me mennä myöskin missä hyvänsä ja milloin hyvänsä?"

"Mennään."

"Millä lailla me pannaan pallo liikkeelle ja miten tyyrätään sitä?"

"Painamalla nappuloita."

"No, nyt mä luulen, ett' asia on teille selvillä. Tuossa toisessa kohdassa liikkuminen ja tyyräminen tapahtui vääntämällä ripaa. Me väännetään nappulaa, prinssi väänsi ripaa. Siin' ei oo hiuskarvaakaan erotusta, kuten näätte. Tiesin että saisin sen mahtumaan kalloonne, jos jauhasin kylliksi."

Hän oli niin ilonen, että rupes viheltelemään. Mutta minä ja Jim ei hiiskuttu mitään, niin että hän katkas hämmästyneenä vihellyksensä ja sanoi:

"Kuules nyt, Huck Finn, etkö sä ymmärrä *vieläkään?*"

Mä sanoin:

"Tom Sawyer, tahtosin kysyä sulta jotakin."

"Kysy", sanoi hän, ja mä näin, että Jim vilkas kuulemaan.

"Minun käsittääkseni on koko solmu nappuloissa ja rivassa — muut asiat ei tiedä mitään. Nappulassa on toinen kaava, rivassa toinen, mutta vähät siitä."

"Niin, niiss' on yks ja sama voima."

"No, hyvä. Mutta mikä voima on se, jok' on kynttilässä ja tulitikussa?"

"S'on tuli."

"Onko se sama kummassakin?"

"On, kun onkin."

"No, hyvä. Jos mä nyt sytytän nikkariverstaan tulitikulla, mitens silloin käy tuossa verstaassa?"

"Se palaa."

"Ja jos mä sytytän tuon pyramiidin kynttilällä — palaako sekin?"

"Ei tietysti."

"No, hyvä. Tuli on samaa kumpasessakin. *Minkätähen* palaa verstas, mutta pyramiidi ei?"

"Sentähen, että pyramiidi *ei voi* palaa."

"Kas tuota! Ja *hevonen ei voi lentää!*"

"No voi turkin pippuri, kuinka se Huck pani hänet pussiin taas! Hän on nyt siinä, ja suu on nuoralla kiinni, on kun onki! S'oli pahin pussi, mihinkä kukkaan on luikunu — ja jos minä — —"

Mutta Jim oli pakahtua nauruun eikä voinut saada sanaa suustansa, ja Tom oli niin raivossaan nähdessänsä, kuinka näppärästi minä olin saanut hänet kumoon ja vääntänyt hänen omat todistuksensa häntä vastaan ja survonnut hänet pieniin palasiin niillä, niin että kaikki, mitä hän voi sanoa, oli, että joka kerta kun hän kuuli minun ja Jimin kokevan keskustella, niin häpes hän tätä ihmiskunta parkaa mukamas. Minä en sanonut mitään — tunsin vain olevani perttuleen mielissäni. Kun minä oon voittanut toisen, en minä ruukkaa, niinkuin niin monet muut, käydä sitä laulamassa talosta taloon, sillä mä aattelen, että jos mä olisin tuon toisen sijassa, en minä tahtos kenenkään laulavan minusta. Parempi on olla jalo, s'on minun ajatukseni.

KOLMASTOISTA LUKU.

Vähitellen poistuttiin me, ja Jim jäi risteilemään sinne pyramiidein ympärille. Me kiivettiin alas aukolle, josta mennään käytävään, ja mentiin sinne sisään muutamien Arabialaisten kanssa, kynttilät käsissä, ja kaukana keskellä pyramiidia tultiin me huoneeseen, joss'oli suuri kivikirstu, jossa he ruukkasit pitää tuota kuningasta, aivan kuin toi herra sunnuntaikoulussa sanoi; mutta kuningas oli nyt poissa — joku oli ottanut hänet. Mutta minä en juur kaivannut tuota paikkaa, sillä saattoihan siellä olla aaveita, tosin ei tuoreita, mutta minä en tykkää heistä ollenkaan.

Sitte me mentiin alas ja saatiin pari pientä aasia ja ratsastettiin vähäsen, ja sitte me kulettiin paatilla ja sitte aaseilla taas ja tultiin Cairoon; ja kaiken aikaa oli tie niin tasanen ja korea, etten oo sen vertasta nähnyt, ja siinä oli taatelipalmuja molemmin puolin ja alastomia lapsia, ja miehet olit punaset kuin vaski ja hienot ja väkevät ja koreat. Ja kaupunki oli kummallisuus. Semmoset ahtaat kadut — tuskin muuta kuin kujat, ja täpotäynnään väkeä turbaaneissa ja naisia hunnuissa, ja kaikki olit pyntätyt riikinkukon väriin, ja te hämmästyitte kuinka kameelit ja väki saattoi päästä toinen toisen ohi moisissa pienissä raoissa, mutta he pääsit kuitenkin — niin, s'oli kerrassaan sekasotkua, ja jokainen huusi hullummasti kuin toinen. Puotit ei olleet isot kyllä niissä kääntyäkseen, mutt' ei tarvinnut mennä sisään, puotiherra istui kuin räätäli tiskillänsä, polttaen pitkää, käärmeentapasta piippuaan, ja hällä oli tavaransa niin lähellä, että hän ulottui niihin käsin, ja hän oli melkein kadulla, sillä lastatut kameelit sukivat häntä ohimennessään.

Silloin tällöin lensi joku suuri herra ohi vaunuissa, ja kummallisesti puेतut miehet juoksit niiden edessä ja huusit ja löylytit jokaista, jok' ei mennyt pois tieltä, pitkällä karahkalla, ja yks kaks tuli sulttaani ratsastaen hevosen selässä pitkän ratsujoukon etunenässä, ja niin hän oli koreasti puettu, ett' oikein olis teitä lähöttänyt, ja kaikki putosit pitkälleen ja makasit mahallansa, kun hän ajoi ohi. Minä sen unhotin, mutta yks värkki mieheks tuli virkistämään muistiani. Hän oli yks niistä, jotka juoksit etukynnässä.

Siellä oli kirkkoja, mutta heill' ei ollut ees sen verran älyä, ett' olisit pitäneet sunnuntaita pyhänä — vaan he juhlivat perjantaina ja rikkoivat sapatin. Kun menette sisään kirkkoon, täytyy teidän ottaa kengät jalastanne. Siellä oli joukottain miehiä ja poikia kirkossa, jotk' istuit eri ryhmissä kivilattialla ja pitivät hirveää elämää — he oppivat, sanoi Tom, läksynsä ulkoa koraanista, jota he luulevat Raamatuks, vaikkeihän sitä usko ne, jotka paremmin ymmärtävät. En ole koko elämässäni vielä nähnyt niin isoa kirkkoa; se oli aivan suunnattoman korkea, vallan pyörrytti katsoessaan kattoon. Meidän kirkkomme siellä kotikylässä ei ole mitään sen verralla; jos panisitte sen tämän sisään niin luulisitte sitä ryytilaatikoks.

Mitä minä mielelläni halusin nähdä, oli dervishi, sillä mä olin turkkasen huvitettu dervisheistä tuon tähden, joka pelasi kameelinajajalle nuo kepposet. Me tavattiin muutamia eräässä kirkossa, ja he kutsuit itseänsä Pyöriviks Dervisheiks; ja he pyöriä tanssivat myös — min'en koskaan ole nähnyt mokomaa. Heill' oli päässään korkeat hatut, kuin sokeritopat, ja liinaset alushameet; ja he pyörivät hyörivät kuin hyrrät, ja alushameet huijasit kuin siivet, ja s'oli mukavinta, mitä koskaan olen nähnyt, ja sai minut melkein juopuneeks, kun katsoin sitä. He olit kaikki tyyni Moslemia, sanoi Tom, ja minun kysyissäni hältä, mitä mokomaa Moslemi oli, sanoi hän sen olevan semmosen ihmisen, jok' ei ollut

presbyteriaani. No, olihan niitä paljokin semmosia Missouriissa, vaikk'en sitä ennen tiennyt.

Me ei nähty puoltakaan nähtävistä Cairossa, kun Tom oli moisessa hiessä hakemaan paikkoja, jotk' oli kuulutettu historiassa. Meill' oli hätä housuissa, ennenkun löydettiin se jyväättä, johon Jooseppi keräs jyviä nälkävuosiks, ja kun me viho viimein löydettiin se, ei siin' ollut paljo nähtävää, sillä se ei ollut muuta kuin vanha ränstynyt hökkeli; mutta Tom oli mielissään ja piti siitä enemmän elämää kuin minä olisin pitänyt, jos olisin astunut naulan jalkaani. Millä viisin hän pystyi löytämään tuohon paikkaan, sitä en koskaan voi saada päähäni. Me kuljettiin ohi ainakin neljäkymmentä ihan samallaista hökkeliä, ennenkun me tultiin perille siihen, ja min' olisin tyytynyt mihin hyvänsä, mutta hänelle ei kelvannut muut kuin se oikea. En koskaan ole nähnyt niin mitään merkillistä ihmistä kuin Tom Sawyer. Samassa minuutissa, kun hän tapasi sen oikean, tunsin hän sen heti yhtä helposti kuin minä tuntisin toisen paitani, jos mull' olis mitään, mutta millä kurin hän menetteli, sit' ei hän pystynyt sanomaan, ei enemmän kuin lentämään; niin väitti hän itse.

Sitten me ison aikaa haettiin taloa, jossa asui se poika, joka opetti Cadia, kuinka hänen piti erottaa niitä rasioita, joissa oli vanhat ja tuoreet oliivit; hän sanoi jutun olevan kotosin "Araabian öistä", ja hänen piti kertoa siitä mulle ja Jimille, kun oli aikaa mukamas. No, me haettiin ja haettiin, kunnes min' olin kaatua kumoon, ja minä pyysin Tomia jättämään se hiiteen ja tulemaan huomispäivänä hankkimaan jotakuta ihmistä, joka tuntis kaupungin ja vois haastaa Missouriin kieltä ja opastaa meidät suoraan sinne paikkaan; mut' mitä vielä! — hän tahtoi, kun tahtoikin, löytää sinne itse, ei kelvannut muut konstit mukamas. No, mitä muuta kuin jatkaa. Viimein tuli kummallisin seikka, mitä min' olen nähnyt. Talo oli poissa, mennyttä kalua monta sataa vuotta sitten — jokainen palanen poissa, pait' yks mureneva tiilikivi. No, kuka nyt uskois, että poika viikari Missouriin kaukasista metsistä, jok' ei koskaan ollut siinä kaupungissa ennen, kykenis ottamaan selkoa siitä paikasta ja löytämään tuon talon? — mutta Tom Sawyer sen teki. Minä tien vissisti että hän sen teki, sillä minä näin hänen sen tekevän. Min' olin aivan hänen vieressään ja näin hänen näkevän tiilen ja näin hänen tuntevan sen. Mutta millä kurin hän voi menetellä noin? tuumasin itsekseeni. Onko se tietoa, vai onko se vaistoa — kuin koiralla?

Niin, s'on totta, juur kun se tapahtui; selittäköön sen kukin kuten hyvänsä. Min' olen tuumannut sitä pitkin päätäni, ja se on minun ajatukseni, että osa siitä olkoon tietämistä, mutta suurin osa on vaistoa. Ja tämän ajatuksen olen mä saanut tästä. Tom pisti tiilipalasen taskuunsa, antaakseen sen museolle, ja siinä piti olla hänen nimensä sekä päivä, jolloin hän lähti kotiin; ja minä näpistin sen hänen taskustaan ja pistin siihen toisen, mutta samallaisen tiilipalasen, ja hän ei hoksannut mitään erotusta — mutta sit' oli kuitenkin tietysti. Ja nyt kai on se selvää, että enin osa on vaistoa, eikä tietämistä. Vaisto sanoo hänelle, missä oikea paikka on, ja niin hän tuntee tiilipalasen paikasta, mutt' ei suinkaan tiilenkarvasta. Jos s'olis tietämistä, eikä vaistoa, niin hän tuntis tiilipalasen ens kerralla, kun sen näkee, sen ulkonäöstä — mutta sitä hän ei tehnyt. Siitä näkyy, että mitä kerskataankaan tietämisestä, että s'on mukamas niin erinomaista, niin on vaisto neljäkymmentä kertaa muhkeampaa, — johon voi luottaa. Sitä samaa sanoo Jimkin.

Kun me tultiin takasin, laski Jim palloa ja otti meidät veneeseen, ja siellä oli muuan nuori mies punasessa lakissa tupsuineen ja koreassa sinisessä silkkimekossa ja väljissä housuissa, ja shaali oli hänen vyötäreillään, joss'oli pistoolit, ja hän osas puhua engelskaa ja tahtoi ruveta opastajaks meille ja viedä meidät Mekkaan ja Mediinaan ja Keski-Afrikaan ja joka paikkaan puolesta dollarista päivässä ja ruuasta, ja me hyyrättiin hänet ja mentiin ja pännättiin pallon voimaa, ja juur kun oltiin syöty päivälliset, heiluttiin me sen paikan yllä, miss' Israeliitit menit Punasen meren yli, kun Farao koki saada heistä kiinni ja vesi vyöryi hänen päällensä. Me seisottiin ja katseltiin kauvan aikaa tätä paikkaa, ja Jim oli niin mielissään, kun sai sitä silmäillä. Hän sanoi voivansa nähdä kaikki tyyni tällä hetkellä, aivan kuin se tapahtui; hän voi mukamas nähdä Israeliitain marssivan vesiseinäin välissä ja Egyptiläisten tulevan kaukaa ja rientävän aivan ratketakseen ja menevän sinne sisään, juur kun Israeliitit olit menemässä ulos, ja kun Egyptiläiset olit sisässä joka sorkka, niin vesiseinät vyörähti heidän yllensä mukamas ja hukutti joka miehen. Sitten me pingotettiin pallon voimaa taas ja huilattiin pois ja lentää liipotettiin Siinain vuoren yli ja nähtiin se paikka, missä Mooses löi palasiin kivitaulut ja missä Israelin lapset majailit tasangolla ja palvelit kultavasikkaa; ja kaikki tyyni oli niin hauskaa kuin suinkin, ja opas hän tunsin jokikisen paikan yhtä hyvin kuin minä tunnen kotikylän.

Mutta tuli semmonen seikka, ku kerrassaan ajoi hiiteen kaikki tuumamme. Tomin vanha, ränstynyt maissipiippu oli niin vanhentunut ja lahonnut ja halkeillut, ettei se enää voinut pysyä ko'ossa, huolimatta kaikista kääreistä ja siteistä, vaan se jo suorastaan mätäni ja hajos. Tom hän ei tiennyt *mitä* hän tekis. Professorin piipusta ei ollut mihinkään — s'oli vain merenvahaa, ja ken on tottunut maissipiippuun, hän tietää sen olevan kaikkia muita piippuja maailmassa mahtavampi, eikä kukaan voi häntä saada polttamaan toisella. Hän ei tahtonut ottaa minun piippuani, min' en voinut häntä yllyttää. Siin' oli hän.

Hän mietiskeli asiaa, ja sanoi, että meidän täytyi kuleksia vähäsen ja koittaa nuuskia löytyiskö mitään Egyptissä tai Arabiassa tai muissa maissa; mutt' oppaamme sanoi: ei — siit' ei ollut mitään hyötyä, ei

ollut mukamas tuommosta piippua missään. Tom oli oikein pahalla tuulella vähän aikaa, mutta sitte hän virkos taas entisilleen ja sanoi saaneensa vehkeen päähänsä ja tiesi mukamas nyt, mit' oli tekeminen. Hän sanoi:

"Mulla on toinen maissipiippu, ja se on priima sorttia vielä ja melkein uusi. Se on orrella kyökin takan päällä — kotikylässä. Jim, kuules — sinä ja opas saatte lähteä sitä noutamaan, niin minä ja Huck majailaan täällä Siinain vuorella kunnes te tulette takasin."

"Mutta, Tommi herra, me ei koskaan löyeta kylää. Piipun mä kyllä löyän, mä tunnen kyökin kuin paitani, mutta, tuhat viäköön, me ei osata kylään eikä Sant Louis'iinkaan tai mihinkään muuhun paikkaan. Me ei tieta tiätä, Tommi herra."

S'oli tosi asia, ja se ällistyytti Tomin hetkeks. Sitte sanoi hän:

"Kuulkaa nyt — kyllä se menee, ja minä sanon teille millä viisin. Te väännätte kompassia ja lennätte länteenpäin kuin nuoli, kunnes te tulette Yhdys-Valtoihin. Se ei ole vaikeaa, sillä s'on ensimmäinen maa, johon tulette Atlantin meren tuolla puolen. Jos tulette sinne päivän aikana, niin antakaa mennä suoraan länteenpäin Floridan ylärannikolta, ja yhden ja kolmen kvartin tunnin kuluttua tuutte Mississippi suuhun — sillä faartilla kuin min' annan teille. Te tulette olemaan niin korkealla ilmassa, että maa on hyvin kaareva — melkein kuin nurin kaadettu pesuvati — ja te näätte koko joukon jokia kiemurtelevan joka taholla, kauvan ennenkun tulette sinne, ja te voitte vallan helposti löytää Mississippin. Sitte voitte seurata jokea pohjoseen päin liki yhden ja kolmen kvartin tunnin, kunnes näätte Ohion laskevan siihen; silloin pitää teidän tähyystää tarkoin, sillä silloin ootte likellä. Vasemmalla puolen näätte toisen juovan yhtyvän — s'on Missouri, ja vähä ylempänä on St. Louis. Sitte laskette pallon matalalle, niin että voitte tarkastaa kyliä, joiden yli menette. Te lennätte noin viiden kolmatta kylän ja kauppalan yli viidessätoista minuutissa, ja te tunnette kyllä meidän kylämme, kun sen näette — ja joll'ette sitä tunne, niin voitte huutaa alas ja kysyä."

"Jos s'on niin heleppo, niin voiaan kai me tehä sen sitte, Tommi herra. Niin, kyllä me tehään se."

Opas oli myöskin vissi asiasta, ja hän luuli pian oppivansa pitämään perää.

"Jim voi opettaa teille koko konstin puolessa tunnissa", sanoi Tom.
"Nämä ilmapallot on yhtä helpot tyyrätä kuin tavallinen paatti."

Tom otti framille kartan ja merkitsi siihen kurssin ja mittas sen ja sanoi:

"Jos menette länteenpäin, niin se nähkääs on mukavin tie. Ainoastaan noin seitsemän tuhatta englannin penikulmaa. Jos menette itäänpäin ja sitte yltympäri, niin tulee kaks vertaa enemmän matkaa." Sitten sanoi hän oppaalle: "Katsokaa te molemmat kielikelloa kaiken aikaa, ja kun se ei osota 300 penikulmaa tunnissa, pitää teidän mennä korkeammalle tai alemmalle, kunnes tulette ilmavirtaan, joka menee samaan suuntaan kuin te. Tämä lintu voi lentää 100 penikulmaa tunnissa ilman mitään tuulta avukseen. Voi tavata yli 200 penikulman myrskyn milloin vain tahtoo."

"Kyllä me tavataan."

"Niin, koetkaa. Välistä te kyllä saatte kohota pari penikulmaa, ja silloin tulee turkkasen kylmä, mutta enimmäkseen tapaatte te myrskynne paljon alemmalta. Jos vain saisitte kiinni oikein hirmumyrskystä — niin sekös olis teille passi se! Tästä näette professorin kirjoista, että ne menee länteenpäin näillä latituuteilla; ja ne menee matalalla myös."

Sitten hän räknäs ajan ja sanoi:

"Seitsemän tuhatta penikulmaa, 300 penikulmaa tunnissa — te voitte tehdä koko matkan yhdessä päivässä, kahdessakymmenessäneljässä tunnissa. Tänään on torstai; te voitte olla täällä taas lauvantaina iltapäivällä. Kas niin, viskatkaa alas muutamia vilttejä ja vähä ruokaa ja kirjoja ja muuta tavaraa mulle ja Huckille, ja sitte voitte lähteä tiehenne. Täss' ei oo aikaa kuhnustelemaan — tahdon polttaa, ja mitä pikemmin tuotte piipun, sen parempi."

Me viskattiin, kaikki yhdessä, ulos tavarat meille, ja kaheksassa minuutissa oli kaikki kunnossa ja ilmapallo valmiina lähtemään Amerikkaan. Me sanottiin "ajöös", ja Tom antoi viimeiset käskynsä:

"Kello on nyt kymmentä minuutia vailla kaks j.pp., Siinain vuoren ajan mukaan. Kahessakymmenessäneljässä tunnissa ootte te kotona, ja silloin on kello kuus aamulla, kylän ajan mukaan. Kun tulette kylään, niin laskekaa maihin hieman kummun kukkulan takana metsässä, niin ettei kukaan teitä näe; sitten juokset sinä, Jim, alas, ja viskaat nämä kirjeet postilaatikkoon, ja jos näet ketään, niin vedä toi rillihattu naamalles, ettei he sua tunne. Sitte sä hiivit sisään takatietä kyökkiin ja

otat piipun, ja panet tämän paperipalasen kyökin pöydälle ja pistät jotain päälle, että se pysyy paikoillaan, ja sitte sä puikahat ulos ja menet matkoihis, ja älä anna Polly tätin saada sinusta vihiä eikä kenenkään muun. Sitte sä käännät koipes pallolle taas, ja te tuutte takasin Siinain vuorelle — 300 penikulmaa tunnissa. Sinun ei tarvitse viipyä kylässä enemmän kuin tunnin. Te lähette takasin kello seitsemän tai kaheksan e.pp., kylän ajan mukaan, ja ootte täällä kahessakymmenessä neljässä tunnissa, tuutte siis perille kello kaks tai kolme Siinain ajan mukaan."

Tom luki nyt paperipalasen meille. Siinä seiso:

"Torstaina iltapäivällä — Tom Sawyer Ilmailija lähettää tervehyksiä tätilleen Pollylle Siinain vuorelta, jossa arkki seiso, ja sen saman tekee Huck Finnkin, ja täti saapi ne huomen aamulla kello puoli seitsemän. [Arkin asettaminen väärään paikkaan on luultavasti Huck'in erehdys, eikä Tom'in. M.T.]

Tom Sawyer Ilmailija."

"Kuinka täti parka silloin töllistää taivaaseen ja kuinka hän itkee!" sanoi Tom. Sitten hän sanoi:

"Varokaa! Yks — kaks — kolme — antakaa mennä!"

Ja he *antoivat mennä!* Ilmapallo pillastui, ja tulevassa sekunnissa sitä ei nähty ei kuultu.

Tom lähti nyt ensinnä hakemaan sitä paikkaa, jossa kivitalut lyötiin rikki, ja heti kun sen löysi, niin merkki hän paikan, että me voitais rakentaa siihen muistopatsaan. Sitten me tavattiin siellä oikein mukava luola, josta voi nähdä koko tuot' avaraa tasankoa, ja siinä majailtiin me oottaessamme piippua.

Pallo tuli lentäen takasin, ja piippu oli muassa; mutta Polly täti oli saanut kynsiensä Jimin, kun hän sieppas sen, ja joka ihminen voi helposti arvata mitä sitten tapahtui: täti pani noutamaan Tomia. Niin että Jim sanoi:

"Tommi herra, hän seisoo ulukona porstuvan ovella ja tirkistää teit' ylös taivaaseen ja sanoo, ettei liiku paikaltaan mukamas, ennenku on saanu teiät kynsiins. Tässä tulloo aika ripitykset, Tommi herra — s'on vissi se."

Sitte me tehtiin lähtöä kotiin, mutt' eipä vain oltu oikein tupralla tuulella.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TOM SAWYER ILMAILIJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in

your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project

Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following

which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.